

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 770

19. SJEČNJA 2018. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

INTERVJU

Snežana Periškić

**Briga matice,
kao nikad do sad**

6

Stigao IPARD, što s njim?
**(Ne)dostižna
europska kasa**

10

Dani Ivana Antunovića
**Je li tuđina
privlačnija?**

20

Svečano otvorena kuća
HGU Festival bunjevački pisama
iz Subotice
**Vlastite prostorije
za učenje
i napredovanje**

26

Prije 50 godina
**Sveti Pavao,
Bač i Bačka**

32

Kraljci u HKPD-u Matija Gubec
u Rumi
**Običaj za katalog
nematerijalne baštine**

44

Klubovi koje smo pratili
u 2017. godini III.
Nogomet

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Jasna Vojnić (predsjednica), Ladislav Suknović
(zamjenik predsjednice), Martin Bačić,
Antun Borovac, Josip Dumendžić,
Petar Pifat, Josip Stantić, Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura i urednik Kužiša)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka i korektorica)

Željka Vukov

(novinarka, urednica Hrcka)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Davor Bašić Palković

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Dulić (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Tinja li tinja

Sada već skoro iz broja u broj našeg tjednika mnogi naši sugovornici govore o tome kako je najveći problem taj što se sela i gradovi prazne, što ljudi odlaze iz svog rodnog kraja »trbuhom za kruhom«. Tako je »trbuhom za kruhom« sad već postao maltene stalni naslov i fraza koju svako malo netko izrekne.

Pogoduju ovome procesu razni faktori – od nedostatka posla i malih plaća do dvojnog državljanstva koje olakšava odlazak i zapošljavanje u EU, ali sasvim sigurno i stanje elementarne nesigurnosti koje tinja li tinja dok ne pokaže svoje pravo lice. Tako je i naša kolegica, kada smo čuli za ubojstvo **Olivera Ivanovića** u Kosovskoj Mitrovici, impulzivno reagirala i rekla »dosta mi je, odlazim iz Srbije«. Ona ima obitelj, posao i dom, ali ovakve situacije koje pokazuju kako je političko nasilje, kao što je ubojstvo političkog lidera, i dalje prisutno u ovoj regiji, a stabilnost o kojoj se stalno govori se tako lako destabilizira, ne ostavljaju ravnodušnim nikoga. Dapače, prva misao je nerijetko – odlazim odavde ili za nas malo starije – »a što nisam otišao (ili otišla) već i ranije«.

Ubojstvo predsjednika stranke Građanske inicijative *Sloboda, demokratija, pravda* Olivera Ivanovića, poznatog kao čovjeka dijaloga i suradnje, šokiralo je i uznemirilo. Pogotovo kada je televizija *N1* ponovno emitirala njegov intervju iz studenog prošle godine u kojem kao da je predvidio ono što će se dogoditi. U intervjuu je rekao kako su mu svašta radili, samo što još na njega nisu pucali. Tada je rekao i kako ne vjeruje u taj scenarij. Na žalost, taj »scenarij« se dogodio, a njegovo ubojstvo je u fokus javnosti ponovno stavilo brojne nerazotkrivene zločine i nasilje koje je, kako su govorili sugovornici, stalno prisutno na sjeveru Kosova – od paljenja automobila, bacanja bombi, pa do ubojstava. A što je najgore, mnogi zločini ostaju nerazjašnjeni, a njihovi počinitelji nepoznati. Premda su svi politički lideri, domaći i strani, jednoglasno oštro osudili ovo ubojstvo ovaj je događaj već i u samom danu ubojstva zaoštrio odnose među političkim akterima u Srbiji. Kao da nije prošlo skoro četvrt stoljeća od uvođenja višestranačja, tj. demokratskog sustava, kao da su politički neistomišljenici smrtni neprijatelji toliko je verbalne agresije u javnom prostoru. A već i to je dovoljno da se čovjek osjeti nesigurnim i ugroženim i da poželi otići – trbuhom za kruhom.

J. D.

Pripremna sjednica za MMO

U petak, 12. siječnja, državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske i predsjedatelj hrvatskog dijela Međuvladinog mješovitog odbora za zaštitu nacionalnih manjina (MMO) **Zvonko Milas** održao je sastanak s državnim tajnikom u Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave Republike Srbije i predsjedateljem srpskog dijela MMO-a **Ivanom Bošnjakom** povodom 7. sjednice MMO-a za zaštitu manjina između dvije države.

Sjednica MMO-a uskoro će se održati u Srbiji, nakon više od tri godine od posljednje sjednice MMO-a, koja je u listopadu 2014. održana u Zagrebu i Vrhovinama.

Dvojica supredsjedatelja MMO-a za zaštitu manjina potvrdila su spremnost za poduzimanje koraka koji će voditi poboljšanju statusa manjina u obje države i unaprjeđenju razine ostvarenih prava u svim područjima koja su posebno važna manjinama, od predstavničke zastupljenosti na svim razinama do ostvarivanja prava u području obrazovanja, kulture i informiranja te drugim važnim područjima, a što će zasigurno pozitivno utjecati i na ukupne odnose između dvije države.

NIU HR: Poziv za slanje rukopisa

Nedavno imenovani novi saziv Nakladničkog vijeća Novinsko-izdavačke ustanove *Hrvatska riječ* iz Subotice poziva književne autore i autorice iz Srbije koji stvaraju na standardnom hrvatskom jeziku ili na dijalektalnim govorima Hrvata da šalju svoje neobjavljene rukopise. Rukopise je potrebno poslati u elektroničkom obliku na e-mail: naklada@hrvatskarijec.rs. Rok za slanje je do kraja ožujka ove godine.

O objavi nekog od naslova temeljem pristiglih rukopisa odlučuju članovi Nakladničkog vijeća NIU *Hrvatska riječ*.

15 godina Hrvatske riječi

Proslava 15. obljetnice od izlaska prvog broja obnovljenog tjednika *Hrvatska riječ* bit će održana idućeg petka, 26. siječnja na Otvorenom sveučilištu u Subotici (Trg cara Jovana Nenada 15/II). Program proslave počinje u 12 sati otvorenjem izložbe fotografija naslovnica tjednika koja će biti priređena u predvorju Sveučilišta. Središnji dio proslave, na kojem će biti riječi o proteklih desetljeće i pol tjednika ali i planovima za budućnost, bit će održan u dvorani 213 (I. kat) s početkom u 12 sati i 30 minuta.

Ubijen Oliver Ivanović

Predsjednik Građanske inicijative *Sloboda, demokratija, pravda* (SDP) **Oliver Ivanović** ubijen je 16. siječnja u atentatu u Kosovskoj Mitrovici. Na Ivanovića je pucano ujutro oko 8.15 sati ispred prostorija stranke i hitno je odvezen u Kliničko-bolnički centar u sjevernom dijelu Kosovske Mitrovice, ali

je podlegao ozljedama. Predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić** sazvao je hitnu sjednicu Vijeća za nacionalnu sigurnost, a izaslanstvo Srbije u Bruxellesu prekinulo je razgovore s Kosovom, koji su trebali biti nastavljene poslije višemjesečne pauze. Oliver Ivanović bio je jedan je od vođa kosovskih Srba i nekadašnji zastupnik u Skupštini Kosova koji je predvodio zastupničku skupinu *Povratak*. Rođen je 1. travnja 1953. godine u selu Rznić kod Dečana, osnovnu i strojarsko-tehničku školu završio u Kosovskoj Mitrovici. Studirao je Vojnu akademiju u Zagrebu, ali je odustao poslije tri godine i diplomirao strojarstvo i ekonomiju.

Važio je za umjerenog političara koji je uživao ugled međunarodne zajednice, a 1999. godine, kada je formirano Srpsko nacionalno vijeće, Ivanović je postao predsjednik njegovog izvršnog odbora za sjeverno Kosovo. S tog mjesta smijenjen je 2001. godine. Od 2008. bio je državni tajnik u Ministarstvu za Kosovo i Metohiju. Oliver Ivanović je prije tri godine uhićen i više od dvije godine proveo je u pritvoru zbog navodnog ratnog zločina. Pušten je da se brani sa slobode u travnju prošle godine, a u srpnju mu je zapaljen automobil u sjevernom dijelu Kosovske Mitrovice.

Šef ureda za Kosovo Vlade Srbije **Marko Đurić** izjavio je u utorak navečer da Beograd neće sudjelovati u nastavku dijaloga o normalizaciji odnosa s Prištinom dok Srbija od Kosova ne dobije odgovore o ubojstvu Olivera Ivanovića, dok iz Prištine stiže poruka da Beograd neće biti uključen u istragu ubojstva jednog od političkih vođa kosovskih Srba. Kosovski ministar pravde **Abelard Tahiri** odbacio je mogućnost da se Beograd uključi u istragu o ubojstvu Ivanovića i poručio je kako su »dobrodošle sve informacije«, od Albanaca ili Srba, koje mogu pomoći u rasvjetljavanju ubojstva, ali ne i uključivanje Beograda u istragu.

Predsjednik Srbije Aleksandar Vučić ocijenio je ranije u utorak da je ubojstvo Ivanovića »teroristički akt« i zatražio od EULEX-a, UNMIK-a i kosovske policije da i srbijanska tijela sudjeluju »u istrazi i otkrivanju istine« o atentatu na Ivanovića. Glavni tužitelj Osnovnog tužiteljstva u Kosovskoj Mitrovici **Shikri Sila** izjavio je da dva tužitelja istražuju ubistvo Olivera Ivanovića – Srbina i Albanca, **Nijazi Redxa** i **Jova Radović**. Istodobno, Tužiteljstvo za organizirani kriminal u Beogradu priopćilo je da je pokrenulo predistražni postupak povodom ubojstva Ivanovića, a od srbijanske policije i obavještajne agencije zatražilo »prikupljanje potrebnih obavijesti u svezi s kaznenim djelom terorizma«.

Obljetnica međunarodnog priznanja Hrvatske i mirne reintegracije

Grabar-Kitarović: Hrvatski narod nije želio rat

Kako prenose hrvatski mediji predsjednica Republike Hrvatske **Kolinda Grabar-Kitarović** istaknula je na svečanom primanju u illočkome Gradskom muzeju u povodu 26. obljetnice međunarodnog priznanja Hrvatske i 20. obljetnice završetka mirne reintegracije istočne Slavonije, Baranje i zapadnoga Srijema u ustavno-pravni poredak Hrvatske da hrvatski narod nije želio rat ni žrtve te da danas, 27 godina nakon rata, Hrvatska Srbiji pruža ruku mira i suradnje.

Susjedima pružena ruka

»Republika Hrvatska bila je i bit će čimbenik mira i suradnje sa svima koji to žele. Stojeći nadomak granice s Republikom Srbijom, mi i danas našim susjedima pružamo ruku mira i suradnje u

je kao svoje povijesno i prirodno pravo ostvario 1991. godine na temelju volje izražene narodnim referendumom 19. svibnja i odluke Hrvatskoga sabora od 25. lipnja odnosno 8. listopada. Svijet je tu odluku prihvatio 15. siječnja 1992. činom diplomatskog priznanja brojnih država«, rekla je među ostalim predsjednica Grabar-Kitarović, ali je i istaknula kako je »nažalost, trebalo proći još punih šest godina do konačnoga cilja: mira i slobode na cijelom području Republike Hrvatske. Nakon uspješno završenih oslobodilačkih vojnih operacija tijekom 1995. godine Hrvatska je prihvatila, i u suradnji s Ujedinjenim narodima i predstavnicima srpske manjine na preostalim okupiranim područjima istočne Slavonije, Baranje i zapadnoga Srijema uspješno provela proces mirne reintegracije tih područja«.

Proteklih 27 godina

»Podsjetit ću na neprijepornu činjenicu: hrvatski narod nije želio rat niti je želio žrtve. Stoga je hrvatsko državno vodstvo, vodeći se hrvatskim državnim interesima i najvišim moralnim uvjerenjima, prihvatilo plan mirne reintegracije kao zalog pomirenja i zajedničkoga života svih koji Hrvatsku svojom domovinom. Tijekom toga procesa, u svom povijesnom govoru u Vukovaru 8. lipnja 1997. predsjednik dr. **Franjo Tuđman** naglasio je i ovo: 'Pobjednik koji ne zna praštati, taj sije klice novih razdora i budućih zala, a hrvatski narod to ne želi. ...naš dolazak u Vukovar, u taj simbol hrvatskih patnji, hrvatskih otpora, hrvatskih težnji za slobodom, hrvatske želje za povratkom na svoje istočne granice, na Dunav, o kome pjeva i hrvatska himna, to je naš znak, naša odlučnost da želimo zaista mir, pomirbu, da želimo stvarati povjerenje za trajan život, da u budućnosti više nikada ne dopustimo ono što nam se desilo«, podsjetila je na tadašnje događaje predsjednica Hrvatske.

»Među prioritetima hrvatske državne politike jest i daljnje učvršćivanje veza s brojnim iseljeništvom, s hrvatskim manjinama u europskim zemljama kao i s Hrvatima u Bosni i Hercegovini, s kojima nas vežu jedinstveni nacionalni interesi, čvrsto usidreni i Ustavom Republike Hrvatske, kao i odgovornost što je imamo kao država potpisnica Washingtonskog i Daytonskog sporazuma. Zaštita konstitutivnosti hrvatskoga naroda i ravnopravnost svih naroda u Bosni i Hercegovini od ključne je važnosti za stabilnost jugoistočne Europe. Prošavši težak put rata i obnove, Republika Hrvatska u proteklih je dvadeset sedam godina svoje prisutnosti u međunarodnom životu, osim članstva u Ujedinjenim narodima i brojnim drugim svjetskim i europskim asocijacijama, ostvarila dva primarna vanjskopolitička cilja: članstvo u Europskoj uniji i Sjevernoatlantskom savezu«, rekla je Grabar-Kitarović.

H. R.

nadi da u Srbiji imamo iskrenog sugovornika u procesu nalaženja odgovora na otvorena bilateralna pitanja, kao i za suradnju u svim pitanjima i novim izazovima kojima nas može izložiti budućnost«, rekla je predsjednica Grabar-Kitarović.

Na svečanom primanju, osim članova diplomatskog zbora akreditiranih u Republici Hrvatskoj, bili su ministrica vanjskih i europskih poslova **Marija Pejčinović-Burić**, đakovački i osječki nadbiskup i metropolit **Đuro Hranić**, zagrebački gradonačelnik **Milan Bandić**, vukovarsko-srijemski župan **Božo Galić**, gradonačelnica Iloka **Marina Budimir** i gradonačelnik Vukovara **Ivan Penava**, sudionica u procesu mirne reintegracije **Vesna Škare-Ožbolt** i drugi uglednici.

»Hrvatski narod tijekom svoje duge povijesti u zajedničkim državama od srednjega vijeka do modernoga doba uspješno je sačuvao svoju državnost u ustanovama bana i Hrvatskoga sabora. Višestoljetnu težnju za samostalnom državom, napokon

Stigao IPARD, što s njim?

(Ne)dostižna europska kasa

Poljoprivrednicima je do 2020. godine na raspolaganju 175 milijuna bespovratnih poticaja iz EU fondova. Do tih poticaja neće biti ni lako ni jednostavno doći. EU je za Srbiju načinila ustupak, pa će iz IPARD-a financirati i kupnju traktora

Poslije čekanja i odgađanja toliko pominjani i iščekivani IPARD stigao je i u Srbiju. A IPARD nije ništa drugo do predpristupni fond Europske unije namijenjen poljoprivredi. Srbija će iz tog fonda do 2020. godine dobiti (uvjetno) 175 milijuna eura bespovratnih sredstava. No, to ne znači da netko te novce nudi na pladnju, dapače: do njih se dolazi uz određene, stroge uvjete. Koliko su ti uvjeti strogi govori i podatak da mnoge zemlje prije nas nisu uspjele u potpunosti iskoristiti ono što nudi IPARD. Prvi javni poziv za dobivanje IPARD sredstava raspisan je 25. prosinca.

Prema riječima Ministra poljoprivrede **Branislava Nedimovića** u 2018. godini Srbija će iz IPARD-a moći povući 50 milijuna eura. Sredstva su namijenjena za kupnju nove mehanizacije i opreme. Za sredstva se mogu prijaviti poljoprivredna gospodarstva, poduzetnici, zadruge i mala i srednja agro poduzeća. Visina poticaja je od 60 do 80 posto. Iznos poticaja koji se može ostvariti u sektoru voća, povrća i ostalih usjeva je od 5.000 do 700.000 eura, dok se maksimalni iznos poticaja kod onih koji se bave proizvodnjom mlijeka i mesa penje i na cijelih milijun eura. Zvuči idelano, ali ipak nije.

Prvi natječaj za nove traktore

Prvi natječaj koji je raspisan u okviru IPARD-a je natječaj za kupovinu novih traktora. Za taj natječaj bit će izdvojeno osam milijuna eura. No, bez obzira koliko našim poljoprivrednicima nova poljoprivredna mehanizacija bila prijeko potrebna do nje se, barem putem IPARD-a ne dolazi lako. A svi oni koji su planirali da im IPARD posluži za osuvremenjivanje poljoprivrednog voznog parka morat će se za to dobro pomučiti, jer uvjeti nisu ni malo jednostavni. Pobrojani su u šest stavki u kojima je precizirano što podnositelj zahtjeva mora ispuniti prije nego li i uđe u samu utrku za europske novce. Prvo mora uraditi biznis plan. Jednostavan, ukoliko je investicija manja od 50.000 eura, a ako planira veća ulaganja i biznis plan mora biti složeniji, sadržajniji, obimniji. Mora zatim dostaviti cjelokupni popis imovine i to one na kraju prethodne kalendarske godine, ali i imovine koju posjeduje na dan podnošenja prijave na natječaj. I tu nije kraj, jer bez obzira bavili se poljoprivredom desetljećima, oni koji se prijavljuju na natječaj svoju stručnost u oblasti poljoprivrede morat će dokazati i diplomama i uvjerenjima o stečenim znanjima u oblasti poljoprivrede, a ako ta znanja nemaju potvrđena i na papiru morat će polagati stručnu obuku u odgovarajućem sektoru poljoprivrede. Čak i kada se ispune svi gore pobrojani uvjeti ostaje još nekoliko važnih stavki. Prva je da podnositelj prijave za natječaj najmanje tri godine mora biti član ili nositelj poljoprivrednog gospodarstva, a dru-

gi ne baš bezazlen uvjet je da sve obveze prema državi moraju biti ispunjene. I na koncu ako vrijednost investicije premašuje 10.000 eura, moraju se dostaviti tri valjane ponude prodavača traktora. I tek tada prijava se može kuvertirati i slati.

Nedosljednost agrarne politike

Ono što se sada nameće kao pitanje jest jesu li i koliko poljoprivrednici spremni za IPARD? To pitanje mi smo postavili urednici poljoprivrednog portala **Agrosmart** **Slađani Gluščević**.

»Ako promatramo s aspekta informiranosti, možemo reći kako je primjetno da je u posljednjih nekoliko mjeseci, kako su se primicali najavljeni rokovi za početak IPARD-a, informiranost značajno poboljšana. Rekla bih da su tome mnogo više pridonijeli mediji, a manje mjerodavne službe, uključujući tu i poljoprivredne stručne službe, Upravu za agrarna plaćanja i ostale koji bi se trebali baviti tim poslom. Te službe se nisu na vrijeme uključile u edukaciju poljoprivrednika, a mogle su i trebale su. Barem s nekim osnovnim informacijama o vrstama investicija koje će biti sufinancirane iz ovog predpristupnog programa. Dakle, što se tiče informiranosti ima pomaka, ali što se tiče uvjeta koje treba ispuniti ocjena je da veliki dio poljoprivrednika na to nije spreman. Kada kažem da poljoprivrednici nisu spremni nije to njihova krivica, već krivica države koja je i prije početka IPARD-a pala na ispitu, jer nije stvorila uvjete za ovaj predpristupni fond EU«, kaže Gluščevićeva.

Prema njenim riječima sada se vide sve posljedice toga što se godinama unazad nije vodilo računa da se srpska poljoprivreda usuglašava sa standardima Europske unije.

»Mi godinama unazad nemamo dugoročnu, izvjesniju agrarnu politiku. Nije pretjerano ako kažem da agrarnu politiku uopćeno nemamo, jer da imamo ne bismo stalno imali promjene pravaca, lutanje, donošenja nekih važnih mjera u poljoprivredi u skladu s dnevno-političkim potrebama. Tako smo prvo za biljnu proizvodnju davali poticaje za gospodarstva do 100 hektara. Onda smo to ograničili na 20 hektara, pa su mnogi poljoprivrednici podijelili gospodarstva na članove obitelji. A sada dolazi IPARD i tu imamo problem. Može biti poteškoća ako je više gospodarstava registrirano na istoj adresi koja koriste zajedničke objekte. Primjerice, ako sin ima zemljište koje mu je otac prepisao, a nema drugu imovinu koju koristi on bi, kao mlad poljoprivrednik, mogao povući više sredstava iz IPARD-a, a ne može se prijaviti na natječaj jer nema nikakve imovine na sebi. Takvih primjera u Vojvodini ima gotovo u svakom gospodarstvu. Posljedica je to toga što su se poljoprivrednici prilagođavali uvjetima koje je određivala dnevna politika«, kaže Gluščevićeva.

IPARD za srednja gospodarstva

IPARD je namijenjen prije svega gospodarstvima srednje veličine. Mali poljoprivrednici moći će koristiti mjere iz nacionalnog programa. Iskustva pokazuju da se u prvim godinama iskoristi tek manji dio raspoloživih sredstava, pa se ne očekuje da će Srbija biti bolja od drugih zemalja. Usprkos ustupcima koje je Europa učinila.

Natječaj za opremu u ožujku

Natječaj za kupnju opreme bit će objavljen u ožujku. Poljoprivrednici će se moći prijaviti za novac potreban za kupnju opreme za prerađivačke kapacitete i za promidžbu. Ukupno je za taj natječaj namijenjeno 11,7 milijuna eura.

Prvi ispit

Naša sugovornica kaže da će u primjeni IPARD-a poljoprivrednicima problem biti i ispunjavanje standarda. Ona to ilustrira primjerom jednog poljoprivrednika koji hoće da kupi novi traktor ili mehanizaciju. Kod natječaja promatra se njegovo cijelo gospodarstvo i cijelo gospodarstvo mora zadovoljiti nacionalni standard koji treba biti usuglašen s EU.

»Ukoliko takav poljoprivrednik ima i stočarsku proizvodnju, ona mora zadovoljavati propisane standarde, a ne samo biljna proizvodnja za koju nabavlja traktor. Sve to postoji na papiru, svi potrebni zakoni su doneseni, ali pitanje je koliko gospodarstva poštuju te propise, kao što su propisi vezani za dobrobit životinja, korištenje kemijskih sredstava, vođenje knjige polja. Koliko je to poljoprivrednicima problem vidjet ćemo prije prijave za isplatu sredstava iz EU, jer se prije te prijave trebaju dostaviti sve potvrde o poštovanju okoliša, dobrobiti životinja i propisa iz drugih oblasti«, kaže naša sugovornica. Suglasna je da će na poticaje iz EU moći računati samo dobra poljoprivredna gospodarstva, ona koja dobro rade i ispunjavaju sve propise.

»To je i cilj IPARD-a. Da se uvede red u gospodarstva, njihovo poslovanje i da se osposobi naša administracija za buduće fondove koji nas čekaju, a koji će biti izdašniji od IPARD-a. Dakle, ovo je samo priprema za ono što nas čeka«, kaže Gluščevićeva.

Prvi javni poziv i natječaj za mehanizaciju i traktore naša sugovornica vidi kao dodatnu pomoć EU, jer Srbija je jedina zemlja kojoj je dozvoljeno da iz IPARD-a povlači sredstva za kupovinu traktora. »Mislim da nas je EU htjela požuriti i opomenuti da počnemo koristiti sredstva. Oni pravi natječaji za investicije u gospodarstva i objekte, u preradu... tek trebaju krenuti i tu će koristi biti i za voćarsku proizvodnju, proizvodnju mesa, mlijeka. Generalno, 175 milijuna eura nije suma koja može donijeti neke velike promjene u srpskoj poljoprivredi. Ali IPARD je važan jer su to naši prvi koraci u primjeni europske politike u poljoprivredi i to je prilika da poljoprivrednici nauče kako praviti strategiju razvoja svog poljoprivrednog gospodarstva, da shvate kako funkcionira sustav europskih fondova«, zaključuje u razgovoru za *Hrvatsku riječ* Gluščevićeva.

Zlata Vasiljević

Program u tavankutskoj školi

Obilježen Dan međunarodnog priznanja Hrvatske

U Osnovnoj školi *Matija Gubec* u Tavankutu svečano je obilježen 15. siječnja Dan međunarodnog priznanja Republike Hrvatske. Spomen je to na 15. siječnja 1992. godine kada su Republiku Hrvatsku službeno priznale: Njemačka, Ujedinjeno Kraljevstvo, Italija, Francuska, Španjolska, Nizozemska, Danska, Belgija, Irska, Luksemburg, Portugal, Grčka, Bugarska, Mađarska, Malta, Norveška, Poljska, Švicarska i Kanada, a prethodno su to već učinili Island, Sveta Stolica i San Marino.

Učenici koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku ili slušaju nastavu hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture u tom su povodu ponovili što znaju, ali i naučili ponešto novo o Republici Hrvatskoj. Potom su prigodno uredili školski pano, a nastava je završena, kao što to i priliči rođendanskoj proslavi, tortom s 26 svijećica u znak 26 godina od ovog značajnog datuma u hrvatskoj povijesti.

I. D.

Večer u organizaciji ZHB-a *Tin Ujević*

Bartol Kašić – otac hrvatskog jezikoslovlja

Zajednica Hrvata Beograda *Tin Ujević* organizirala je večer posvećenu **Bartolu Kašiću**, misionaru, piscu gramatike i prvog slavenskog/hrvatskog rječnika. Program je održan u crkvi sv. Petra u Beogradu.

Večer je počela projekcijom dokumentarnog filma *Život Bartola Kašića* nastalog u produkciji Hrvatske radio televizije. Film govori o predanom radu ovog isusovca na području jezikoslovlja, te izrade prve gramatike po pravilu »piši kako govoriš« još prije četiri stoljeća.

Uslijedilo je predavanje povjesničara **Milutina Dedića**, koji je nadahnuto govorio o životu i radu Kašića, s osvrtom na zanimljive priče i anegdote iz njegovog života. Govorio je i o Kašićevim dolascima u Beograd, prerušenoga u dubrovačkog trgovca, koji su tada imali veliku koloniju dućana i trgovina na Dorćolu, pored Dunava.

Kao sudionik ovoga programa najavljen je bio i župnik iz Surčina, **Marko Kljajić**. Nažalost, kako je bio sprečen doći, organi-

zatori su se odlučili prikazati video prilog o surčinskoj crkvi Presvetog Trojstva u kojem se Kljajić pojavljuje. Taj je prilog urađen za emisiju *Vjerski mozaik* Radio televizije Srbije.

Predsjednik ZHB-a *Tin Ujević* **Stipe Ercegović** je ovom prigodom podsjetio kako ta udruga postoji skoro jedanest godina i kako je za to vrijeme organizirala blizu 40 različitih kulturnih, sportskih i zabavnih programa. Također, u vlastitoj produkciji snimili su dokumentarno-igrani film *Ilija Okrugić* iz serijala *Znameniti Hrvati Beograda i Srbije*.

Idući njihov program bit će održan 24. veljače u dvorani općine Stari Grad, s početkom u 19 sati. U pitanju je tribina posvećena svećeniku, književniku i preporoditelju iz Srijema – **Iliji Okrugiću-Srijemcu**. Uz igrano-dokumentarni film o ovom velikanu, najavljeni su i zanimljivi predavači, poznati glumci koji će govoriti Okrugićeve pjesme te *Banova tamburaška mornarica* iz Petrovaradina.

H. R.

Iznadprosječno visoke zimske temperature

Dobro došlo zahlađenje

Iznadprosječno topli i bez obilnijih padalina prosinac i početak siječnja ostavili su posljedice na njivama, među ozimim usjevima, voćnjacima i vinogradima. Stručnjaci kažu da situacija nije alarmantna, a zahlađenje koje nam je donio protekli tjedan dobro je došlo za svu vegetaciju kako bi ostala u stanju mirovanja. Oni ističu i da nešto niže temperature pogoduju i izumiranju bar dijela štetnika koje su dočekale siječanj zbog ranijih visokih temperatura.

Prezimljavanje štetnika

Savjetodavac Poljoprivredne stručne službe *Subotica* **Nikola Ostrogonac** kaže da je ovo neuobičajeno toplo vrijeme dobro došlo prije svega voćkama te da za sada nema razloga za strah jer, kako kaže, da bi voće započelo vegetacijski period potrebno je duže vrijeme da temperature budu u značajnom plusu.

»Izostali su jaki zimski mrazovi i to je dobro, jer prošlu godinu proizvođači pamte po ledenom valu koji je trajao danima i zbog kojega je izmrzlo dosta voća i vinove loze«, kaže Ostrogonac i dodaje da ovogodišnje visoke zimske temperature nisu dovoljno dugo trajale da bi pokrenule vegetaciju.

»Može se reći da su voće i vinova loza još uvijek u fazi mirovanja što je dobro, jer je to i normalno za ovaj period godine. Toplo vrijeme omogućilo je izvođenje radova, prije svega rezidbe koja se već od početka prosinca izvodi kod nekih vrsta jabuke, šljive, višnje...«

Kao negativane posljedice visokih zimskih temperatura Ostrogonac navodi prezimljavanje skoro svih značajnijih štetnika i patogena koji prouzrokuju bolesti, a kao primjer navodi problem kukca kruškina buha.

»Uradili smo pregled više zasada kruške na teritoriju koji pokriva PSS *Subotica* sa sortom *viljamovka*. Voće se još uvijek nalazi u fazi mirovanja, a ono što je interesantno je da smo utvrdili povećano prisustvo odraslog kukca kruškine buhe koji je najznačajniji štetnik za krušku. Laboratorijskim pregledom grančica utvrdili smo i prisustvo organskih tvari. Toplije vrijeme omogućilo je nesmetano prezimljavanje štetnika u zasadima kruške i to će u ovoj godini biti problem«, upozorava Ostrogonac.

Analiza zemljišta

Da za ozime kulture iznadprosječno visoke temperature ne predstavljaju problem, dok se isto ne može reći i za nedostatak vlage govori savjetodavac Poljoprivredne stručne službe *Subotica* **Neven Orčić**.

»Većina usjeva je u dobrom stanju. Što se tiče pšenice koja je najzastupljenija, ona je dobra, ali je jako gusta. Ove vremenske

prilike utjecale su na to da pšenica praktično nije prekinula vegetaciju već je rasla i razvijala se preko zime. Većina pšenice kod nas koje su posijane prije roka sjetve, početkom listopada, imaju do pet bočnih izdanaka što je dosta za ovo doba godine. Ona što su kasnije sijana, sredinom i krajem listopada imaju tri do četiri izdanka. One koje su posijane poslije optimalnog roka su također u dobroj kondiciji, imaju jedan do dva bočna izdanka«, kaže Orčić i upozorava da je moguće da ranije posijane pšenice budu previše razvijene što će dovesti do kasnijeg polijeganja i smanjenja prinosa.

On kaže i da je zbog nedostatka vlage u donjem sloju zemljišta moguća stagnacija razvoja pšenice zbog već postignute velike gustine.

Orčić kaže i da nema bojazni zbog smrzavanja već iznikle pšenice ukoliko ne bude hladnije od -15 °C te ukoliko ne dođe do naglog zahlađenja.

Na usjevima pšenice PSS *Subotica* nije u proteklom periodu pronašla patogene štete, a ono na što upozoravaju je potreba za smanjenjem količine dušika u zemljištu.

»Počeli smo raditi N-min analizu zemljišta. Prvi rezultati su dobri, a savjet poljoprivrednicima je da malo smanje količinu dušika. Najbolje je napraviti analizu zemljišta, a može i kod nas u PSS – jedan uzorak se radi na 20 ha, a cijena je 2490 dinara. Naša preporuka je da se smanji količina dušika zbog trenutne velike gustine sklopova pšenice, da ne bi kasnije došlo do polijeganja«, kaže Orčić.

Prema njegovim riječima uljana repica je također ušla dosta razvijena u zimu te je nastavila s razvijanjem. Kaže da se ne očekuju veći problemi što se tiče gustoće, a ukoliko dođe do većeg minusa jedan dio lišća će se smrznuti, ali to neće utjecati na samu proizvodnju.

J. Dulić Bako

Dani Ivana Antunovića

Je li tuđina privlačnija?

Premda su gorki zalogaji kruha, čini se da je tuđina ipak privlačnija *

Od 2013. godine novi val je dosegnuo blizu 200.000 hrvatskih državljana koji su iselili *

Naše dušobrižništvo broji 187 hrvatskih katoličkih misija, zajednica, centara i župa širom svijeta

Dani Ivana Antunovića započeli su u nedjelju, 7. siječnja, kada je služena sveta misa o 130. obljetnici smrti biskupa Antunovića, a nastavljeni su 12. siječnja kada je održan XXVI. Razgovor na temu *Aktualno pitanje iseljavanja i život u iseljeništvu*. Sveta misa služena je u katedrali sv. Terezije Avilske, a Razgovor je održan u pastoralnom centru *Augustinianum* u Subotici.

Na početku Razgovora riječi dobrodošlice uputio je **Lazar Cvijin**, dopredsjednik Katoličkog društva *Ivan Antunović*, koji je prisutne upoznao s inicijativom postavljanja spomenika biskupu **Ivanu Antunoviću**, a koji bi se trebao naći pokraj subotičke katedrale-bazilike, gdje je donedavno bio spomenik Presvetom Trojstvu.

Bačka nekad i sad

Na aktualnu temu govorili su mons. **Stjepan Beretić**, katedralni župnik i vlč. dr. **Tomislav Markić**, ravnatelj Nacionalnog dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu.

U svome izlaganju mons. Beretić je govorio o iseljavanju s ovih prostora kroz povijest, kao i o posljedicama takvih migracija. Iznoseći statističke podatke, kazao je kako je prije Drugog svjetskog rata, 1937. godine, u Bačkoj bilo 480.567 katolika, 194.483 pravoslavni, 95.555 reformiranih i evangeličkih kršćana. Židova je bilo više od 15.000 i 6.000 ostalih, a na službu vjernicima je tada stajalo 177 svećenika. Dakle, po riječima mons. Beretića sve do Drugog svjetskog rata Bačka je bila pretežno katolička.

 vlč. dr. Tomislav Markić, ravnatelj Nacionalnog dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu

»U godini osnutka Subotičke biskupije 1968. godine, u sjemeništu *Paulinum* bilo je 115 sjemeništaraca, a biskupija je imala 53 bogoslova. Stari svećenici su mi govorili da se broj župljana može odrediti po broju sprovoda, primjerice gdje ima 100 sprovoda godišnje tamo je broj vjernika oko 10.000. U matičnu knjigu umrlih župe sv. Terezije 1976. godine upisano je 156 sprovoda, a 2017. godine 54 sprovoda. To bi značilo da je broj župljana s 15.000 spao na nešto više od 5.000« iznio je mons. Beretić i dodao: »U novije vrijeme puno radnika odlazi na rad u inozemstvo, a mnogi za stalno ostavljaju Bačku. U subotičkim školama se naglo smanjuje broj đaka, iseljavaju se cijele obitelji. Premda su gorki zalagaji kruha gdje nemaš ni brata ni sestre, čini se da je tuđina ipak privlačnija od ubave i bogate Bačke, sreća je što ima i onih koji ne žele ostaviti Bačku« kazao je mons. Beretić.

Briga o iseljeništvu

Ravnatelj Nacionalnog dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu vlč. dr. Tomislav Markić govorio je o razmjerama pastoralne skrbi i novim izazovima hrvatskog iseljništva diljem svijeta. Tijekom svog predavanja iznio je podatke da je 2000. godine svjetska populacija migranata iznosila 175 milijuna ljudi, a 2014. godine 232 milijuna ljudi. Tijekom večeri govorio je o hrvatskom iseljeništvu koji čine oni koji su iselili iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, kao i s onih prostora gdje su Hrvati autohtona nacionalna manjina. Također, podsjetio je kako je blaženi **Alojzije Stepinac**, zagrebački nadbiskup, još 1940. godine pokrenuo list *Hrvati u tuđini*. Prisutne je upoznao da je 1966. godine ustanovljeno Ravnateljstvo dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu, koje ima za cilj skrbiti o iseljenicima diljem svijeta, održavati stare župe i misije, kao i po potrebi otvarati nove. Hrvatske katoličke misije imaju ulogu prije svega očuvati katolički, a zatim i hrvatski identitet.

»Naše dušobrižništvo broji 187 hrvatskih katoličkih misija, zajednica, centara i župa širom svijeta, od kojih je 96 u Njemačkoj, dakle više od pola. Isto tako ne manjka naših misija niti u Sjevernoj Americi, u Kanadi, gdje je po 17 misija, u Sjedinjenim

Američkim Državama, zatim u Oceaniji imamo 15 misija. Možda je najslabije zastupljeno u Južnoj Americi gdje ima puno Hrvata, ali nažalost nema puno naših misijskih postaja« kazao je Markić i dodao kako je u misijama trenutno 197 svećenika, a dvije trećine njih su redovnici.

Po riječima vlč. dr. Markića najveći izazovi s kojima se trenutno susreću jest novi val iseljavanja ljudi. »Po nekim procjenama, od ulaska Hrvatske u Europsku uniju, dakle od 2013. godine novi val je dosegnuo blizu 200.000 hrvatskih državljana koji su iselili, a to je velika brojka za naš relativno mali narod. Najviše ih je otišlo u Njemačku. U inozemstvu, u iseljeništvu ih čeka solidna mreža hrvatskih katoličkih misija i centara, a tamo gdje to nije bio slučaj, kao što je bilo u Irskoj, u studenom 2016. godine, u Dublinu, smo osnovali novu, 187 hrvatsku katoličku misiju.«

Iseljenici iz Bačke

Tijekom predavanja vlč. Markić je iznio i uzroke iseljavanja, koji su po njegovim riječima ponajprije ekonomski razlozi, koji tjeraju ljude da idu onamo gdje mogu bolje živjeti. Jedan od razloga je i korupcija, osjećaj da nemamo svi iste šanse u društvu, što ljudi snažno doživljavaju. Što se tiče Hrvata iz Bačke vlč. dr. Markić je rekao:

»Hrvate u Bačkoj ne smatramo hrvatskim iseljenicima, jer su oni ovdje autohtoni, svoji na svome. Dakle, imaju status manjine. Mnogi su s ovoga područja, iz Bačke, iselili i oni jesu iseljenici u drugim zemljama, pa spadaju u naš korpus hrvatskog iseljništva na taj način. Imao sam prigode na raznim putovanjima upoznati Hrvate iz Bačke, koji dolaze u naše centre. Za svaku mjesnu crkvu odgovoran je mjesni biskup. Mi isto tako smatramo da se mjesni biskup dobro i dovoljno brine i za potrebe hrvatskih katolika ovdje« pojasnio je vlč. dr. Markić.

Nakon izlaganja predavača uslijedio je razgovor na spomenutu temu, koji je moderirao Lazar Cvijin, a koliko je ovo goruća tema pokazali su i prisutni koji su svojim primjerom, željama i podacima dodatno potakli na razgovor i razmišljanje.

Ž. Vukov

Briga matice, kao nikad do sad

**Kao nikada do sada evidentna
skrb i zaštita naše matice za
svoju zajednicu * Politički utje-
caj Hrvata u somborskoj Skup-
štini je uvjetovan našim pola-
žajem kao oporbe * Monoštorci
odlaze »trbuhom za kruhom«**

Konstituirajuća sjednica 2. saziva Savjeta Vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan Republike Hrvatske održana je u prosincu prošle godine u Zagrebu. U ovo savjetodavno tijelo, među predstavnike Hrvata iz Srbije, Hrvatsko nacionalno vijeće je odredilo i **Snežanu Periškić**, dopredsjednicu HNV-a, odlukom donijetom u svibnju prošle godine. Rad i funkcioniranje tog tijela bila je početna tema za razgovor, a kako je Snežana Periškić i članica Vijeća Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, te zastupnica u somborskoj Skupštini, razgovarali smo i o političkom položaju Hrvata u Somboru, te o početku školske nastave na hrvatskom jeziku u Monoštoru, a neizostavno je bilo i pitanje o angažmanu žena u politici.

U čemu se ogleda važnost rada Savjeta Vlade RH za Hrvate izvan RH i što je zadaća članova ovoga Savjeta?

Savjet Vlade Republike Hrvatske je savjetodavno tijelo Vlade Hrvatske čija je zadaća pružanje pomoći hrvatskoj Vladi u kreiranju i provedbi politike, aktivnosti i programa u odnosu na Hrvate izvan matične domovine. Rad Savjeta je od iznimne važnosti za Hrvate diljem svijeta u rješavanju svih otvorenih pitanja koja tište naše ljude. Prva sjednica 2. saziva ovog Savjeta održana je u prosincu prošle godine, a Savjet čine predstavnici hrvatskih zajednica iz cijelog svijeta. Tijekom plenarnog dijela zasjedanja raspravljalo se o značajnim pitanjima vezanim za mogućnost olakšavanja postupka stjecanja hrvatskog državljanstva, statusnim pitanjima, problemu dvostrukog oporezivanja, pitanju trošarina kod povratka-useljenja, o priznanju inozemnih obrazovnih kvalifikacija, mogućnostima ulaganja-investiranja, prekograničnoj suradnji, upisnim kvotama studenata, školovanju naše djece u Hrvatskoj, a razgovaralo se i o mogućnostima olakšavanja biračkog prava Hrvata izvan Hrvatske, te je u sklopu toga i najavljena izrada Registra Hrvata izvan Hrvatske, što bi u perspektivi otvorilo mogućnost i dopisnog glasanja. Promicanje hrvatskog identiteta ključni je zadatak i cilj Vlade Hrvatske, kao i očuvanje tradicije, kulture, učenje hrvatskog jezika.

Predstavnicu ste Hrvata iz Srbije, uz Darka Sarića Lukenića i Krunoslava Đakovića u Savjetu. Kako ćete pripremati vaše prijedloge i koja problematika teme će biti sadržane u prijedlozima koje ćete predstaviti na sljedećoj sjednici Savjeta?

Kako se sjednice ovog Savjeta Vlade održavaju najmanje jednom, a izuzetno više puta tijekom godine, ne možemo sa sigurnošću predvidjeti koji će se sve problemi i pitanja otvoriti do sljedećeg zasjedanja, dakle pitanja koja su u nadležnosti Savjeta. Svi članovi Savjeta su povezani i svako pitanje zaslužuje posebnu pažnju. S Darkom i Krunoslavom sam u stalnom kontaktu, o svakom problemu raspravljavamo međusobno, kao i na tijelima HNV-a za određenu oblast. Svakako da će svaki takav prijedlog i pitanje biti tema konzultacija s dužnosnicima HNV-a, s obzirom na to da nas je upravo HNV predložilo na ove funkcije. Sigurna sam da će svakom otvorenom pitanju koje će biti tema na narednim sjednicama Savjeta biti poklonjena pažnja i bit će predmet razmatranja, jer, kako smo stekli dojam, postoji čvrsta volja i riješenost Vlade i Savjeta da krene u odlučno rješavanje problema koji tište Hrvate izvan granica Hrvatske.

Vidite li pomake hrvatske države u odnosu prema Hrvatima u Srbiji u posljednjih godinu dana? Ako ih vidite, koji su to pomaci?

Svakako da su se pomaci, posebice posljednjih godinu dana, intenzivirali i postali evidentni i vidljivi. Svjedoci smo skrbi koje matična domovina ima prema nama. Svaki problem koji pripadnici naše zajednice imaju, a tiče se njihovog manjinskog statusa koji nisu mogli riješiti ili su imali teškoće prilikom ostvarivanja svojih prava, pružena je pomoć ili dana potpora u zakonskim okvirima. Izuzetna pažnja se poklanja aktivnostima koje imaju za svrhu jačanje jedinstva hrvatskog naroda. Učestali su susreti čelnika hrvatske zajednice i visokih političkih i drugih dužnosnika Hrvatske. Vode se razgovori o položaju i statusu hrvatske nacionalne manjine u Srbiji, identifikaciji problema, izazovima s kojima se susreću, temama važnim za život hrvatske zajednice i nastoje se riješiti problemi. Ponovno je istaknuto pitanje provedbe bilateralnog sporazuma što će biti tema na sastanku Međudržavnog mješovitog odbora Srbije i Hrvatske. Pomaci su vidljivi i u zaštiti pripadnika hrvatske nacionalne manjine kada su ugrožena njihova manjinska prava. Sve navedeno ukazuje da je kao nikada do sada evidentna skrb i zaštita naše matice za svoju manjinsku zajednicu.

U školi 22. oktobar u Monoštoru od ove godine odvija se u jednom razredu nastava na hrvatskom jeziku. Kako je došlo do formiranja tog odjela na hrvatskom, tko su bili inicijatori?

U Osnovnoj školi 22.oktobar u Monoštoru ove školske 2017./18. godine, prvi put izvan Grada Subotice i kao jedina škola za Zapadnobački i Sjevernobački okrug, koje pokriva Školska uprava, kompletnu nastavu na hrvatskom jeziku pohađa sedam prvašića. Ministar obrazovanja Srbije **Mladen Šarčević** je dao potvrdu na suglasnost Pokrajinskog tajnika za obrazovanje, upravu i nacionalne manjine - nacionalne zajednice **Mihály Nyilasa** za otvaranje ovog odjela, s obzirom na to da ne ispunjava uvjete iz Pravilika o cijeni usluga. Ovo je veliki iskorak promicanja i ostvarivanja prava na obrazovanje na maternjem jeziku za našu zajednicu. Duže vrijeme se razmišljalo o mogućnosti da se pokuša s formiranjem ovog odjela, s obzirom na to da od 2005./06. školske godine, od kada je u našoj školi uvedena nastava hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture, veliki broj djece, oko 60 posto, pohađa tu nastavu. S obzirom na to da sam i dopredsjednica HNV-a za područje Grada Sombora, a zakonske mogućnosti propisuju mogućnost odvijanja kompletne nastave na jezicima manjina i pošto je zajedničkim naporima djelatnika HNV-a, te Republike Hrvatske i Ministarstva za obrazovanje, upravu propise i nacionalne manjine-nacionalne zajednice Republike Srbije najzad riješeno pitanje kompletiranja udžbenika za osnovne škole, pristupili smo prvim koracima za formiranje odjela. Uz suradnju i pomoć škole organiziran je roditeljski sastanak s roditeljima tada budućih prvašića na kojem im je predložena mogućnost upisa djece u odjele na hrvatskom jeziku. **Jasna Vojnić**, tada na čelu Odbora za obrazovanje HNV-a, bila je otvorena za sva pitanja roditelja. Nakon sastanka do dana anketiranja prvaka obavljani su razgovori da bi se otklonile nedoumice vezane za samu nastavu, jer je sve to bila jedna velika nepoznanica za njih. Samo strpljivim pristupom spram roditelja otklonili smo sve barijere i uspjeli u tome. Učiteljica prvašića je **Elena Brdar** i ostvarila je dobar kontakt s mališanima. Na početku nismo znali kako će se djeca snaći, hoće li će se osjećati drugačije. Međutim, Monoštor je jedna divna, topla sredina, gdje se

sve različitosti stope u jednu cjelinu, tako od prvog dana djeca oba odjela, srpskog i hrvatskog, provode vrijeme u školi skupa u igri i učenju za vrijeme odmora, a samo za vrijeme nastave se znaju kom odjelu pripadaju. Nismo ni očekivali koliki će odjek imati otvaranje ovog odjela. Zahvaljujući naporima sviju nas iz HNV-a, pojedincima, Školskoj upravi, Ministarstvu, roditeljima ostvarili smo ovaj projekt, koji je poticaj za naredne korake u drugim školama.

HR U Somboru za sada nema nastave na hrvatskom jeziku. Što mislite zbog čega se do sada nije uspjelo u formiranju takvog odjela?

S otvaranjem odjela u Somboru postoje za sada izvjesni problemi. Prije nekoliko godina pokušalo se s nastavom hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture u Osnovnoj školi *Bratstvo-jedinstvo*, međutim, tada je došlo do spajanja Osnovne škole 21. oktobar i škole *Bratstvo-jedinstvo*, a nije bilo ni volje niti zainteresiranih koji bi povezali roditelje, jer su djeca disperzirana i raspoređena u više škola ili se izjašnjavaju kao Bunjevci nehrvati i ne žele pohađati nastavu na hrvatskom.

HR Članica ste Predsjedništva i Vijeća DSHV-a i zastupnica u somborskoj Skupštini. Kakav je politički položaj-utjecaj Hrvata u Skupštini grada Sombora, s obzirom na to da je DSHV u oporbi?

Politički utjecaj Hrvata u somborskoj Skupštini je uvjetovan našim polažajem kao oporbe. Većina se ponaša kao »većina«, hoću reći »niti kočī, niti pomaže«. Donose odluke onako kako su zacrtane, a ukoliko ima drugačijih prijedloga »bezargumentirano« se nadglasaju. U tijela vlasti je postavljen izvjestan broj pripadnika manjina, koji su članovi vladajuće stranke. No, oni ne zastupaju interese hrvatskog naroda i ne mogu se smatrati njihovim legitimnim predstavnicima. Mislim da će sve biti jasnije tek kada se međudržavni bilateralni sporazum o zaštiti hrvatske manjine u Srbiji i srpske u Hrvatskoj, koji je odavno potpisan i verificiran, do kraja provede od strane Srbije. Do tada sve ostaje pitanje dobre volje koje nema na razinama donošenja ključnih odluka značajnih za ovaj naš narod. Kao zastupnica hrvatske manjine kroz zastupničku oporbenu skupinu detektiram probleme u našoj sredini i tražim rješenja u Skupštini kroz rasprave i zastupnička pitanja. Primjerice, Monoštor, Bereg, Kolut i jedan dio okolnih sela još uvijek nemaju zdravu vodu za piće, što je ogroman problem koji dovodi do narušavanja zdravlja stanovništva i u velikom porastu broja kancerogenih oboljenja često sa smrtnim ishodom. Također se ne rješava problem devastiranog pontonskog mosta koji je već sedma godina van upotrebe, a glavni je ulaz u monoštorski rit i ima nemjerljiv značaj za Monoštorce. Kako smo svi povezani istom egzistencijalnom brigom, osjećajem beznađa, neuposlenosti – osim »partijske«, pripadnici hrvatskog naroda na svojoj koži osjećaju animozitet spram njih. Svaki i najmanji problem na liniji Beograd – Zagreb osjeti naša zajednica.

HR Jedna ste od osnivačica Kulturno-umjetničkog društva Hrvata Bodrog iz Monoštora. Koja biste postignuća u prošloj godini izdvojili? Ima li mladih u KUDH-u Bodrog?

Bodrog je nositelj i promoter hrvatske kulturne baštine ovog sela. Čuva od zaborava stare šokačke običaje, pjesme, plesove – kroz nastupe diljem Srbije, Hrvatske, Mađarske, Bugarske... Aktivno djeluje kroz razne uzrasne skupine 50-tak članova. Po-

trebno je istaknuti da je društvo *Bodrog* jedan od najaktivnijih KUD-ova na ovim prostorima. Samo prošle godine imali su na raznim razinama velik broj nastupa. Od toga 17 natjecanja, od općinskih do republičkih u različitim skupinama sa značajnim uspjesima. Organizirali su *Pokladni bal*, *Marijansko pučko pije- vanje*, manifestaciju *U susret zavitnom danu*, *Godišnji i Božićni koncert*. Sudjeluju na velikim međunarodnim manifestacijama *Međunarodna smotra folklor* u Zagrebu, *Vinkovačke jeseni*. Tijekom godine sudjeluju kao predavači na seminarima o običajima našeg sela. Folklor okuplja veliki broj mladih i djece predškolskog i školskog uzrasta, koji su i najaktivniji članovi.

HR Kakve su gospodarske prilike u Monoštoru? Je li vidljiv trend iseljavanja mladih, ali i onih koji više nisu mladi?

Monoštor je do prije nekoliko godina bilo selo za primjer. Isticali su nas kao zajednicu na koju se trebaju ugledati druga mjesta. Monoštorci nikada nisu čekali da im se nešto udijeli. To su vrijedni i marljivi ljudi navikli da žive od svog rada. Od poljoprivrede živi solidno još samo nekoliko vodećih kućanstava. Ugašene su i u bescijenje dane bez saznanja o pravom vlasniku poduzeća koja su hranila stotine obitelji, sve se seli u grad. Mjesni ured, knjižnica, rade za sada samo jedan dan tjedno. Mjesna zajednica je bez sredstava, osim za plaće zaposlenih. U takvim uvjetima, poslije dugog vremena Monoštorci odlaze dalje trbuhom za kruhom. Veliki broj žena odlazi na rad u Njemačku i Austriju na poslove njegovateljica za stare osobe. Odlaze cijele obitelji iz dana u dan, odlaze nam školska djeca, a posebno mladi. U takvim uvjetima trebalo bi hitno nešto poduzeti da selo oživi, omogućiti povoljnu poslovnu klimu za investitore, jer izumiranjem sela izumiru običaji i narod. Vjerujem da će otvaranje ponovnog dijaloga između Hrvatske i Srbije pridonijeti boljitku i neophodnim investicijama koje bi zaustavile trend iseljavanja.

HR Ovo je izborna godina za novi saziv HNV-a. Kako ocjenjujete rad HNV-a u proteklom mandatu?

Ove godine istječe moj drugi mandat vijećnice u HNV-u. S elanom smo iznijeli sve ono što smo zacrtali na početku stupanja na dužnost. HNV je, kao krovna institucija hrvatskog naroda, ispunio sve zadane ciljeve. Smatram da s uspjehom privodimo mandat kraju. Poseban uspjeh predstavlja pozitivan pomak u rješavanju dugogodišnjeg problema kada je u pitanju obrazovanje na hrvatskom jeziku. Konačno su osigurani kompletni udžbenici za osnovnoškolce, a nastavljeno je i otvaranje novih odjela na hrvatskom jeziku.

HR Jesu li po Vašem mišljenju žene dovoljno angažirane u aktivnostima naše hrvatske zajednice i u politici? Je li Vama ponekad teško uskladiti sve obveze, angažmane?

Značajna je uloga žena u našoj hrvatskoj zajednici. Aktivne su i veoma angažirane u stranci, napose prilikom izbornih aktivnosti. One su netko na koga možeš uvijek računati u svim akcijama i kampanjama. Žene su sposobne vladati i upravljati, one odlučuju da budu stup obitelji i društva.

Smatram da je ženi mjesto tamo gdje ima osjećaj slobode da se izrazi kao osoba, majka, političarka, društvena i kulturna dje-latnica. Žena sve to može. Ponekad je teško uskladiti sve obveze, ali dobrom organizacijom i postavljanjem prioriteta postiže se cilj.

Sonta u 2017. godini

Radova sve više, Sonćana sve manje

Sonta je selo u općini Apatin, nekada naseljeno u dominirajućem postotku Hrvatima – Šokcima. Popisom iz 1948. godine zabilježeno je da selo ima 7.781 stanovnika. Od tada, ovaj broj je u stalnom padu, da bi po popisu iz 2011. godine iznosio 4.331. U posljednjih šest godina, po tvrdnjama dobrih poznavatelja situacije, taj broj je prepolovljen, a realno, vrlo je upitan i postotak Hrvata s prethodnoga popisa. Uzrok je iseljavanje zamjetnog broja osoba, a i cijelih obitelji, u potrazi za životom dostojnim čovjeka.

Većina onih koji ostaju, opstaju zahvaljujući sezonskim poslovima, koji se slobodno mogu svrstati u kategoriju rada na crno, s ponižavajuće malim nadnicama. Sve više je onih koji na sezone poslove odlaze u zemlje EU, najviše u Njemačku i Italiju. Zamjetan je i broj žena i djevojaka koje odlaze u ove zemlje zahvaljujući angažmanu na čuvanju i negovanju starih osoba, ostavljajući svoje roditelje, bake i djedove skrbi svojih supružnika. Kroz godinu na ovim poslovima, odvojene od supružnika, provedu dva puta po tri, ili tri puta po dva mjeseca. Jednostavno, prinuđeni su na ovakav način života, jer im zarađena šaka eura omogućava pristojan život kroz cijelu godinu. S druge strane, u dijelu tih obitelji već dolazi do pojave alkoholizma, što može imati dalekosežne negativne posljedice.

Izbori promijenili odnose

Od uvođenja višestranačja Sonćani su na svim izborima bili najnaklonjeniji nacionalnoj i socijaldemokratskoj političkoj opciji, pa su tako tradicionalno najveći broj glasova osvajali DSHV i SPS. Tijekom 2017. godine u Sonti je došlo do drastičnog preokreta. Kako po isteku mandata bivšeg Savjeta MZ, namjerno ili slučajno nisu provedene prijeizborne radnje, predsjednik općine Apatin formirao je privremeno tijelo, ili, jezikom gospodarstvenika rečeno, prinudnu upravu. Konačno, u kolovozu su održani izbori za novi saziv Savjeta MZ. Poput većine mjesta u okolici, a i posljednja u šokačkom Podunavlju, Sonta je dobila jednostranački Savjet MZ. Uz do sada nezabilježeno malu izlaznost Sonćani su u vrlo visokom postotku povjerenje poklonili izbornoj listi SNS-a. Mjesna organizacija DSHV-a, neočekivano za mnoge Sonćane, na ovim izborima nije niti sudjelovala. Po logičnom slijedu događanja, dotadašnju tajnicu MZ **Renatu Kuruc** iz DSHV-a zamijenio je **Dragan Radojević** iz SNS-a.

Selo uređenije no što je bilo

Aktivnosti započete tijekom mandata prošloga saziva Savjeta MZ nastavljene su.

»Tijekom travnja i svibnja izvršena je rekonstrukcija vodotoranja, a u tom razdoblju došlo je i do prijenosa komunalnih usluga na JKP *Naš dom* iz Apatina. Tako su vodovod i kapela, svojedobno izgrađeni sredstvima samodoprinosu Sonćana, te odvoz smeća iz sela, danas u nadležnosti ovoga poduzeća. Pristupili smo i uređenju sela. Više radnih akcija MO SNS-a organizirano je upravo u cilju uređenja sela, te otvorenog rukometnog stadiona u središtu sela i stadiona NK *Dinamo*. Mislim da je i to zamjetna pomoć Mjesnoj zajednici, jer je na taj način uštedeno dosta sredstava, koja su usmjerena na rješavanje drugih gorućih problema, kojih je puno. Na praznom placu bivšeg Doma umirovljenika napravljeno je dječje igralište, a na praznom placu na križanju Jugoslavenske i Vojvođanske ulice napravljena je teretana na otvorenom. Na dječjem igralištu postavili smo rasvjetu, a na rukometnom stadionu aktivirali smo već postojeće osvjjetljenje. Sanirali smo i postojeći divlji deponij, a otpad su odvezla vozila JKP *Naš dom*. Ova akcija trajala je desetak dana, poslovi su odrađeni temeljito i prezadovoljan sam što smo riješili veliki problem Sonćana u vidu povremenog nesnosnog smrada izazvanog namjernim ili slučajnim požarima na bivšem deponiju. Postojeći semafor, koji se često kvario zbog havarija izazvanih kontaktom s teškim kamionima koji skreću ka silosima *Uljarica* popravili smo i izmjestili na sigurniju udaljenost od ruba ceste. Na kritičnim dijelovima uradili smo i trotoare u duljini od 200 metara. Kapela na mjesnom groblju opremljena je hladnjakom za dva pokojnika, a postavljena su i četiri kontejnera za prikupljanje i odvoz smeća s groblja. Postavljene su i obojene klupe u središtu sela, te na četiri postojeća autobusna stajališta. U dijelu sela *Vašarište* dotrajale drvene stupove za elektromrežu zamijenili smo novim, betonskim. Tijekom cijele godine košena je trava na javnim površinama, osobito ispred napuštenih kuća. Uz pomoć pojedinih građana i sponzora u središtu sela uredili smo cvjetnjake i zasadili 60 sadnica ukrasnog drveća. Puno poslova na uređenju sela uradilo je nekoliko radnika koje smo privremeno uposlili u okviru javnih radova, a već od polovice siječnja, ukoliko vrijeme dopusti, nastaviti ćemo sa svim mogućim aktivnostima«, rekao nam je Radojević.

Ivan Andrašić

STARA ŠKOLA za NOVO VRIJEME

Uz put koji vodi ka Kelebijski i granici s Mađarskom, na lokaciji gdje se susreću gradska Mjesna zajednica Zorka i kelebijska, sačuvana je stara školska zgrada, s kraja devetnaestog stoljeća, kako se pretpostavlja. Na subotičkom području ovo je jedan od rijetkih školskih objekata iz prošlih vremena do danas zadržan u istoj namjeni – obrazovnoj. Zovu je *Szalay* škola, a pohađaju je učenici nižih razreda osnovne škole iz okolice. Nalazi se na adresi Put Edvarda Kardelja, na kutu ukrštanja sa Solunskom ulicom, i okružena je kućama, naseljem. Nekada, međutim, na ovom području nije bilo ulica i stambenih objekata, nego je škola podignuta za djecu s tadašnjih salaša u okolici. Građena je na lijepom mjestu, u neposrednoj blizini šume, a adaptacijama joj je očuvan prepoznatljiv izgled s tipskih projekta, korištenih u podizanju školskih zgrada krajem devetnaestog i početkom dvadesetog stoljeća. Adaptacijama joj je dodan komfor, suvremeni podovi i centralno grijanje umjesto starih peći.

I đaci i učitelji vole *Szalay* školu, kao i generacije koje su je pohađale ranije, jer odiše ugodnim i toplim ambijentom. Stari dvorišni objekt također je uređen, opremljen je za ugodnu mini-fiskulturnu dvoranu. Spremačica **Teréz Jójárt**, koja u ovoj školi radi od 1984. godine, navodi detalje i o radu nekadašnjeg izviđačkog odreda upravo na ovoj adresi. Školsko dvorište je u to vrijeme bilo i mjesto taborovanja izviđača.

Subotica – Lyon

Lyon je poznati grad u Francuskoj, svjetsku slavu stekao je još u poznom srednjem vijeku kada je njegova manufakturna proizvodnja svile postala poznata diljem Europe. Koncem XIX. vijeka, kada je naš grad ubrzano krenuo putem razvoja i njegovi stanovnici su postojali sve bogatiji. Lionska svila bila je mjerilo i odraz bogatstva, napose među pripadnicama ljepšeg (i vrjednijeg) dijela bunjevačko-hrvatskog stanovništva. Imati haljinu od lionske svile bio je pitanje prestiža. Na starim

 Opera u Lyonu

fotografijama možemo vidjeti kako ponosno u raskošnim nošnjama, pojedinačno ili grupno, poziraju, šetaju se Korzom ili tržnicom što su ovjekovječili tadašnji fotografi. Danas su u modi jeftine krivotvorene modne marke podrijetlom iz Kine. No, ne želim o tome dalje zboriti. Između dva grada postoji još jedna sličnost. Otprilike u isto vrijeme, oko 1985. godine, u oba grada su razmišljali o rekonstrukciji ostarjele kazališne zgrade. Naime, te godine u subotičkom teatru započinje »rističevska era« i tijekom njegove prve režije, *Madách komentari*, glumci i publika svečano su napustili kazališnu zgradu, da bi je prepustili rekonstrukciji, istina bez valjanih arhitektonskih planova. U Lyonu su pak raspisali međunarodni arhitektonski natječaj, koji se završio 1986. godine na kojem je pobijedio arhitekt **Jean Nouvel**. Po njegovim planovima započeta je rekonstrukcija zgrade, koja je završena 1993. godine. Iste godine i u našem gradu je završen natječaj, istina samo za arhitekta iz Srbije. Rezultat natječaja bio je neuspješan, jer nije dodijeljena prva nagrada.

Opera de Lyon

Neki psiholozi smatraju da internet ne djeluje dobro na psihu mladeži i preporučuju roditeljima da utječu na svoje potomke da što manje koriste ovu suvremenu »pošast«. Nasuprot ovome,

starijim i najčešće usamljenim osobama preporučuju da provedu što više vrijeme uz kompjutor. Ja sam »discipliniran« i dosta vremena provedem »guglajući« po »netu«. Najčešće gledam ono što mi je u Subotici nedostupno: kazališne predstave, opere i balet. Tako sam neki dan naletio na operu **Béle Bartóka** *Plavobradi*, koji se izvodio u lyonskoj operi. Prije početka predstave prikazan je jedan kratki dokumentarni film o novoj zgradi, u kojoj su smješteni Opera i Balet. Ugodno je bio gledati jedno suvremeno kazalište u koje nas je vodio tadašnji ravnatelj. Reporter mu je postavio i nekoliko pitanja. Među ostalim, pitao ga je: »koja je Vaša omiljena predstava?«. Iznenadio me je njegov odgovor: »*Pseće srce Mihaila Bulgakova*«. U doba socrealizma čitao sam ovaj nadrealističko-satirični roman koji se odigrava u staljinističko doba. Napisan je 1925. godine, ali tekst je bio konfisciran, objavljen tek osamdesetih godina. Tema je: jedan poznati liječnik, poput novog Frankensteina, od jednog psa lugalice i jednog lumpenproletera stvara hibrid »pas-čovjek« pod imenom Polikarp Polikarpovič Šarov. Taj se »novi čovjek«, ideal tog doba, pokušava oteti kontroli svog tvorca i traži pravo na slobodu, te tako prolazi sve nedaće tog doba u SSSR-u, i na koncu konstatira da mu je daleko bolje bilo biti pas nego čovjek. Nisam znao da je roman dramatiziran, ali to nije nikava novost u suvremenoj umjetnosti. Primjere, od najpoznatijeg romana ovog pisca *Majstor i Margarita* napravljeno je nekoliko filmova, filmskih serija, kazališnih drama, mjuzikl, mislim čak i balet.

Jedan san

Te noći, kada sam virtualno bio u lyonskoj operi sanjao sam jedan čudan san. Bio sam na otvaranju nove subotičke kazališne zgrade. U predvorju sam mogao vidjeti mali video o historijatu ovog teatra, a nakon ulaska u salu sjedio sam u drugom redu (u prvom su sjedeli svi prijašnji gradonačelnici koji su bili zaslužni za izgradnju nove kazališne zgrade). Ono što je bilo čudno jest da su, baš poput mene, svi bili mladi, tj. onakvi kako ih ja pamtim. I u gledalištu su sjedili samo mladi. Među njima prepoznao sam i djecu mojih prijatelja, školskih drugova koji su se vratili iz inozemstva. Na repertoaru je bila adaptirana verzija Bulgakovljevog *Pasjeg srca*. Kako se to često događa u suvremenoj umjetnosti, redatelj je komad postavio u naše doba i ona se odigrava u suvremenoj Srbiji. Glumci su govorili svojim materinim jezicima, tj. hrvatski, srpski, odnosno mađarski pošto su skupljeni iz tri postojeće drame kazališta. Za gledatelje je bila osigurana skoro neprimetna slušalica, pomoću koje su simultano mogli pratiti tekst drame. Pas lugalica bio je isti kao i moj pas Bobika. U pauzi smo bili u rekonstruiranom Klubu umjetnika i... Probudio me je lavež našeg psa, koji je razgovarao psećim jezikom s komšijskim kerovima.

Ah, daaa... Sigurna kuća!

Drugo lice Subotice

Iako se rijetko tko time bavi, većini sugrađana vjerojatno je poznato da Subotica nema Sigurnu kuću. A nema je zato što lokalnoj vlasti to nije nikakva briga. Da jest, ne bi se moglo dogoditi da gradonačelnik **Bogdan Laban** na posljednjoj sjednici Skupštine grada (28. prosinca 2017.) prilikom zaključenja rasprave o ovogodišnjem proračunu izjavi kako je tijekom cijele prošle godine »zaboravio« na prijedlog vijećnika Liberalno-demokratske partije (LDP) **Róberta Sebőka** da Subotica ponovno otvori utočište za žrtve obiteljskog nasilja. Ovoj Labanovoj ispriči prethodio je ponovljeni amandman Sebőka da Grad izdvoji dva do dva i pol milijuna dinara za otvaranje Sigurne kuće, ali su ga vijećnici vladajuće koalicije šutke odbili, pokazujući na taj način i stranačku pokornost i ljudske kvalitete.

A prema podacima Centra za socijalni rad, broj prijavljenih nasilja u obitelji do studenog prošle godine bio je 444, odnosno čak za 305 više u odnosu na cijelu 2016. godinu! Ravnateljica ove institucije **Zorana Bogavac** to dovodi u neposrednu vezu s novim Zakonom o sprječavanju nasilja u obitelji koji je na snagu stupio 1. lipnja 2017., otkada je, kako navodi, došlo i do značaj-

nog povećanja broja prijava. Međutim, iako nije neočekivan, iza podatka da su žene skoro u 90 posto slučajeva žrtve nasilja, kriju se vjerojatno bar dvije logičke zamke koje nisu predmet suhe statističke obrade. Prva se svakako tiče nevjerovatno malog »ostatka postotka« koji se odnosi na djecu, a druga na »stvarno stanje u obitelji«, s obzirom na to da je i više nego zdravorazumski pretpostaviti da čak niti trostruko povećanje broja prijava ne odražava realnu sliku o nasilju unutar »osnovne ćelije društva«.

Vratimo li se iz obitelji u Gradsku kuću, sa žaljenjem ćemo se prisjetiti da je Subotica imala Sigurnu kuću koju su 2009. tadašnje lokalne vlasti ukinule. Razlog? Treba li ga uopće spominjati? Ali, 'ajde: »Gradski proračun prošle godine (2008. prim. a.) je za stručnu pomoć ženama žrtvama izdvojio 1.780.000 dinara po sistemu paušalnog financiranja, bez obzira na broj žrtava u objektu i koliko su dana u njemu zbrinjavani (...) Ove godine (2009.) u proračunu novac za rad Sigurne kuće nije planiran osim 200.000 dinara pod stavkom socijalne zaštite«.

Vratimo li se iz 2009., 10., 11... pa sve do 18., slika ista kada je riječ o Sigurnoj kući – nema je. Kao ni tona.

Ali je bitno da će ih biti za doček 2019., za što je iz gradskog proračuna predviđeno 4,8 milijuna dinara, odnosno po Sebőkovom neusvojenom prijedlogu sredstva za dva takva utočišta.

Z. R.

Glavna nagrada za *Veliko prelo*

Hrvatska turistička zajednica s predstavništvom u Mađarskoj i ove godine daje glavnu nagradu na tomboli za *Veliko prelo* u Subotici. Nagrada je sedam polupansiona za dvije osobe na Hrvatskom primorju. Prošle godine glavnu

nam je također bio dostupan u hotelu«, kaže Kujundžić i dodaje da je u to vrijeme u Rovinju bio organiziran tjedan salse te je bilo puno prorpatnih sadržaja u gradu.

Organizatori *Velikog prela* se i ovom prilikom zahvaljuju direktoru predstavništva Hrvatske turističke zajednice u Mađarskoj **Marinu Skenderoviću** na udijeljenoj nagradi i daljnjoj suradnji.

J. D. B.

nagradu je dobila **Jelena Kujundžić** koja je sa suprugom išla u Rovinj. Bili su smješteni u hotelu s četiri zvjezdice i kaže da je izuzetno zadovoljna sa svom uslugom koju su dobili.

»Smještaj je zaista bio na izuzetnom nivou kao i hrana, osoblje je bilo ljubazno i korektno. Sve usluge što smo tražili to smo i dobili. U sklopu hotela se nalazio i wellness koji smo mogli besplatno koristiti, a bili su nam osigurani i ručnici za plažu. Bazen

Otvoreno prihvatilište za beskućnike

Privremeno prihvatilište za beskućnike s područja Grada Subotice otvoreno je u srijedu, 17. siječnja. Prihvatilište se nalazi u Gajevoj ulici broj 50, u objektu Mjesne zajednice *Novo selo*, a otvorio ga je **Ilija Đuković**, član Gradskog vijeća zadužen za područje socijalne skrbi i zdravstva.

Na temelju ugovora koji je sklopljen između Grada Subotice, Centra za socijalnu skrb, Crkvenog križa i socio-humanitarne organizacije *Caritas* tijekom zimskih dana ovdje će ugroženim sugrađanima biti osiguran smještaj, topli obroci, kao i ostale stvari koje će im pomoći u zimskom razdoblju.

Ž. V.

In memoriam

Antun Mukić

(1932. – 2018.)

Antun Mukić rođen je na Bikovu 28. srpnja 1932. godine u poljodjelskoj obitelji Marka i Marije, rođene Skenderović. Završio je pet razreda u salašarskoj Romičevoj školi. Poslije rata njegova obitelj veoma je propatila zbog »crvenog terora« na selu – oduzimanja zemlje iznad maksimuma i prisilnog oduzimanja »viškova« poljoprivrednih proizvoda. Do 1959. živio je na Bikovu, zatim na Šupljaku, od 1970-ih na Paliću, a od 1999. u Subotici. Cijelog života bavio se poljoprivredom (ratarstvo, voćarstvo i vinogradarstvo) i kao uspješan poljoprivrednik više je puta nagrađivan tijekom 1970-ih godina. Kao nacionalno svjestan bunjevački Hrvat, sudjelovao je na mnogim značajnim kulturnim i političkim događanjima našega naroda: u pokretanju velike gradske proslave žetelačkih svečanosti *Dužijanca* u Subotici 1968., među osnivačima je Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva *Bunjevačko kolo* 1970., organizaciji *Velikoga prela* 1971., član je Demokratskoga saveza Hrvata u Vojvodini od 1990., te Pučke kassine 1878. od njezine obnove 1998. godine. Među ostalim, i njegova sjećanja na poslijeratne nepravde zabilježena su u dokumentarnom filmu *Vrijeme otkupa* Rajka Ljubiča iz 2012. godine.

Iz vremena pokretanja velike gradske proslave subotičke *Dužijance* 1968. datira slika koja je vremenom postala jednim od simbola ne samo subotičke *Dužijance*, nego i bunjevačkih Hrvata, koja simbolizira ne samo našu suvremenost, nego je i podsjećanje na nekadašnju slavnu graničarsku prošlost. Naime, Antun Mukić bio je prvi barjaktar gradske proslave subotičke *Dužijance*, a fotografija na kojoj kao ponosni bunjevački graničar jaše bijeloga konja u graničarskoj uniformi, držeći veliki svijetloplavi barjak *Dužijance*, postala je simbolom jednoga vremena, naroda i njegovih običaja, i kako to nerijetko biva, postala je i jedna od najpoznatijih fotografija novije povijesti bunjevačkih Hrvata. Razgovor s bać Antunom o nastanku ove povijesne fotografije *Hrvatska riječ* je svojedobno objavila u rubrici *Priča o fotografiji* u br. 517 od 1. ožujka 2013.

U organizacijskim odborima *Dužijance* ostao je aktivan sve do 1993. godine, a ponovno se kratko aktivirao od 2000. do 2004. U organizacijskom odboru bio je zadužen za instaliranje poljoprivrednih alata i radnih strojeva (plugova na konjsku i volovsku vuču, drljača, parača, valjaka, sijačica, vršalica na konjsku vuču, trijera za čišćenje žita itd.). U tom kontekstu bio je zadužen za postavljanje te opreme u parku ispred Gradske kuće (kod današnje plave fontane). Tijekom posljednjih godina aktivnosti oko *Dužijance* starao se i o oblačenju u nošnje jahača na konji-

ma. Preko 30 godina bio je aktivan u Konjičkom klubu *Bačka*, te je u više mandata bio član klupske uprave. Aktivno je sudjelovao u organizaciji tradicionalnih konjičkih utrka *Dužijanca* koje su se priređivale svake godine u sklopu žetelačkih svečanosti. Također je bio rukovodilac »padoka«, koji se nalazi u sklopu hipodroma kraj Somborske kapije, u kojem su se smještali trkači konji pred početak utrka. Također je bio više godina »starter« utrka sa zastavicom. Uspješno se bavio konjarstvom, osobito sa svojim trkaćim grlima u disciplinama »sulke« i »galop«.

Premинуo je u Subotici 11. siječnja 2018., a pokopan je 13. siječnja u obiteljsku grobnicu na subotičkom Bajskom groblju.

G. B. i S. B.

Svečano otvorena kuća HGU *Festival bunjevački pisama* iz Subotice

Vlastite prostorije za učenje i napredovanje

Dom udruge, koji neslužbeno nazivaju i Tamburaška kuća, nalazi se u ulici Vladimira Gortana broj 23. Udruga je nekretninu kupila uz pomoć vlastitih sredstava, donacija te kredita

Nakon višegodišnjeg podstanarstva, Hrvatska glazbena udruga *Festival bunjevački pisama* iz Subotice odnedavno ima svoj vlastiti dom. U pitanju je kuća koju su kupili uz pomoć vlastitih sredstava, donacija te kredita. Objekt, kojega neslužbeno nazivaju *Tamburaška kuća*, nalazi se u MZ Ker, na adresi Vladimira Gortana broj 23.

Povodom kupnje i stavljanja u funkciju spomenutoga doma, prošloga je tjedna održana svečanost. Njome je udruga željela zahvaliti svim sponzorima, darodavcima i kreditorima (kojih je ukupno tridesetak) koji su pomogli ovaj projekt. Također, željeli su i upoznati širu javnost sa svojim pothvatom, budući da su veoma rijetki slučajevi da jedna udruga građana samostalno i na ovakav način rješava pitanje prostorija za rad. Udruga je dosad, podsjetimo, djelovala u prostorijama koje je iznajmljivala od Grada.

Trajno rješenje

Predsjednik HGU *Festival bunjevački pisama* **Marko Sente** zahvalio je svima koji su pomogli kupnju kuće i dosadašnji rad udruge, od pojedinaca do hrvatsko-manjinskih institucija i ustanova. Na ovaj način je, kako je kazao, mladima koji vole tamburu

i tamburašku glazbu trajno omogućeno učiti i napredovati.

»Ovaj prostor će nam, kada bude u cijelosti osposobljen, omogućiti i druge aktivnosti koje u okviru udruge planiramo«, kazao je Marko Sente.

Na otvorenju kuće obratio se i ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Tomislav Žigmanov** koji je naveo kako su domovi hrvatskih udruge, onih koje ih imaju, uglavnom osigurani vlastitim naporima i sredstvima, a ne šire zajednice. Ipak, ti domovi su, kako je dodao, temelj za našu sadašnjost, ali i budućnost.

»Ako to već imamo kao sudbinu, onda trebamo više cijeniti ono što imamo i biti ponosniji na to. Ovake pothvate, koje smo

unatoč svim neprilikama činili, baštinit će naša djeca i mladi koji su zalag naše budućnosti», kazao je Žigmanov.

Financijska konstrukcija

Dom HGU-a ima 160 četvornih metara od kojih tamburaši trenutno koriste polovicu, odnosno dvije sobe. Postoji ideja i da se u kući napravi tamburaška galerija. Udruga je ovu nekretninu platila 30 tisuća eura. Kako bi zatvorili financijsku konstrukciju projekta, uz vlastita uštedjena sredstva, donacije i beskamratne pozajmice, uzeli su i bankarski kredit od 250.000 dinara.

To što su sada »svoji na svome« omogućit će im da, kako kažu, imaju manje režijske troškove. Rad u vlastitome dome počeli su već u ponedjeljak, 15. siječnja, nakon školskog raspusta.

Manifestacija *Festival bunjevački pisama* se priređuje od 2001., a kao HGU postoje od 2009. godine. U udruzi se trenutno obučava 60 tamburaša koji djeluju u dvije skupine, odnosno dva orkestra – Dječjem i Velikom festivalskom.

Kuću je blagoslovio mons. **Andrija Anišić**, župnik župe sv. Roka, na čijem području se ovaj objekt i nalazi. Uz sponzore, kreditore i dugogodišnje suradnike udruge, svečanosti su prisustvovali i predstavnici Generalnog konzulata Hrvatske u Subotici te hrvatskih institucija, ustanova i udruga iz Subotice.

D. B. P.

Hajina sveta slika

Jedna od prostorija kuće krasi »sveta slika« koja je nekada bila u vlasništvu subotičke tamburaške legende **Pere Tumbasa Haje**, koji je preminuo prije više od pola stoljeća. Sliku su udruzi darovali liječnici **Elvira i Boško Rakočević**.

U riječi i slici: Tu, oko polovine toka Dunava

Velike i male tajne moćne rijeke

 Kada se rijeka otme kontroli

Malo je ili skoro nikako poznato da se dužina toka Dunava, za razliku od drugih rijeka, mjeri ne od izvora do ušća, već obratno od ušća do izvora. I još jedna zanimljivost – Dunav je jedina veća europska rijeka koja teče od zapada ka istoku. Službeno, poslije Volge Dunav je najveća europska rijeka, a dužina mu je 2.850 kilometara. Tu negdje na polovini toka Dunava, između 1.420 i 1.425 kilometra, dakako mjereno od ušća ka izvoru, u okolici Bezdana, bezbroj je priča o Dunavu i uz Dunav.

Prevodnica i kanali

Nekoliko desetaka koraka od vodomjerne postaje Bezdán je prevodnica od koje praktički počinje Veliki bački kanal. Ne bi ta prevodnica bila toliko atraktivna da se tu nije, prvi puta u Europi, u gradnji koristilo podvodno betoniranje, a bijaše to 1856. godi-

 Prevodnica Bezdán

ne. Vole oni skloni pretjerivanju reći kako je tu branu projektirao osobno čuveni Eiffel, ali istina je ipak malo drugačija – branu je projektirao tek Eiffelov biro. I kada smo već kod kanala, koji su u priči o vodama u Vojvodini uvijek neizbježni, da istaknemo još jednu osobenost ovog dijela toka Dunava. Nedaleko od čuvene prevodnice Bajski kanal uliva se u Veliki bački, a nekoliko stotina metara nizvodno, uz Dunav, počinje kanal Dunav – Tisa – Dunav. Ili u prijevodu: baš na tom mjestu važno je čvorište vojvođanske kanalske mreže.

Vodomjerna postaja

Oni koji iz raznih razloga redovito prate vodostaj Dunava znaju da je prvo mjerno mjesto poslije ulaska Dunava u Srbiju vodomjerna postaja Bezdán. A baš na tom mjestu najniži vodostaj Dunava, od – 142 centimetra zabilježen je 7. siječnja 1909. godine. Ono što stvara mnogo veće brige su ipak oni visoki poplavni vodostaji, a rekord je vodostaj iz 1965. godine kada je kod Bezdána Dunav bio čak 776 centimetara. Ostala je ta 1965. godina upamćena kao godina velike poplave Dunava nizvodno od Bogojeva. Nasipi oko Bezdána su izdržali i pod vodom se našao samo nebranjeni dio ovog područja. Opasno je Dunav kod Bezdána pretio i prije pet godina kada se vodostaj približio onom iz 1965. godine, ali se na sreću zaustavio na 734 centimetra. Od te 2013. godine prijetjećih vodostaja nije bilo, ali s čudima rijeke nikada se ne zna.

Plićak, pijesak, sunce

A kada Dunav ode u onu drugu krajnost i padne na kotu od svega pol metra tada vikendaši, njihovi gosti i ljubitelji sunca i pijeska hrle na pjeskovite dunavske plaže. Jedna od njih je čuvena *Dvadesetica*. Između Monoštora i Bezdána. Kilometri pijeska u dužinu, a bogami i u širinu. Ne baš kilometarsku, ali dovoljno da možete hodati i hodati ka sredini rijeke, a da vam voda ne dođe ni do struka. Rajsko je to mjesto za užitak.

Tjedan u Somboru

Copy paste

Ovaj tjedni pregled jednostavno sam nazvala »copy paste«, jer sam komotno mogla prepisati komentar od prije godinu dana. Ne zato što nemam ideja ili što me mrzi pisati već zato što se neke nelogičnosti (da ne upotrijebim neku grublju riječ)

po pravilu ponavljaju. Jedna od tih, u najmanju ruku nelogičnosti, je nova odluka željeznice da skine pružne rampe i svjetlosnu signalizaciju s dva značajna pružna prijelaza u Somboru. Riječ je o pružnom prijelazu na cesti Apatin – Sombor i onom na cesti Sombor – Kljajićevo, a obje ceste državnog su ranga. Prugom Sombor – Bogojevo, koja presijeca cestu Sombor – Apatin, dnevno vlak u oba pravca prođe 12 puta. Toliko puta na dan vlak prođe i neobilježeni dio pružnog prijelaza na izlazu iz Sombora prema Apatinu. Cesta Sombor – Apatin državna je cesta i vodi prema graničnom prijelazu s Hrvatskom Bogojevo. Prugom Sombor – Vrbas vlak na dan prođe 10 puta i toliko puta prođe i neobilježenim dijelom ceste Kljajićevo – Sombor koji se križa s ovom prugom. I ova cesta državnog je ranga i osim vozača s ovog područja njome prolaze i oni koji su se uputili ka granici s Hrvatskom ili Mađarskom. Mjerili smo tijekom prijepodneva na svakom od ovih neobilježenih pružnih prijelaza i u minuti prođe desetak vozila. Lako je izračunati (imajući u vidu i slabiji promet noću) da tuda na dan prođe po desetak tisuća vozila. Što onih sa somborskim registarskim oznakama, što onih s tablicama drugih gradova, pa i država. Ali očito to nije dovoljno valjan razlog da rampe ostanu tamo gdje su bile. A razlog zašto su skinute su radnici kojih više na tim pružnim prijelazima nema. Nisu automatizirani pa kad nema ljudske ruke, nema tko ni rampu spustiti. To je objašnjenje i obrazloženje. Objašnjenja i obrazloženja je li prije ove odluke rađena procjena sigurnosti prometa (naravno) nema. Isto je urađeno i prije godinu dana (i zato ono copy paste u naslovu), ali je pod pritiskom javnosti željeznica odustala od svoje (nerazumne) odluke i poslije nekoliko tjedana vratila rampe i svjetlosnu signalizaciju.

Hoće li negodovanje vozača biti dovoljno da se i ovoga puta rampe vrte tamo gdje su bile prethodnih pol stoljeća ili je potrebna neka šira akcija i inicijativa? To vam sada ne mogu reći.

Z. V.

Plićak na dvadesetici

Monte Carlo

Monte Carlo, a na Dunavu. Ima i toga u ovim dunavskim pričama. I nije priča već istina. Nema onih koji će vam danas pouzdano reći tko je i kada u zaljevu Baračka, nekadašnjem brodskom zimovniku, izgradio kavanu. Ni zabitijeg mjesta i ni zvučnijeg imena – Monte Carlo. Kavana. Nevelika, naherena, tek s nekoliko stolova. Priče kažu, ako im je vjerovati, da je Monte Carlo otvoren 50-tih godina prošlog

Monte Karlo

stoljeća. Nimalo slučajno. U zimskim razdobljima, a zime su tada bile duge i oštre, Dunav okovan debelim ledom, a Baračka je bila idealno mjesto za ukotviti brodove i šlepove, ali i za predah promrzlih lađara. Danas Monte Carlo, osim zvučna imena, nema puno veze s nekadašnjim lađarima. U njega sada svraćaju vikendaši koji čašicu-dvije više vole popiti za kavanskim stolom nego li na svojoj terasi.

Ribička

Tu priču ne vrijedi ni počinjati. Nema, što kažu, ni uha ni repa. Ribiči ko ribiči: o svojim uspjesima ispredaju svakojače priče, ali njih valja smjestiti u jedan poseban tekst.

tekst i foto: Zlata Vasiljević

Krunoslav Đaković, predsjednik HKC-a *Srijem – Hrvatski dom*

Priznanje kao ohrabrenje

*»lako je to priznanje koje se uručuje unutar naše zajednice, ono je veliko ohrabrenje za nas da i dalje uspješno nastavimo s radom
* Treba naglasiti da je promjena ne u službenoj politici Hrvatske nego u službenom ponašanju Hrvatske prema Hrvatima izvan domovine vidljiva. Pokazali su veliki interes za naša pitanja u Srbiji, što je do sada bilo formalno«, ističe Krunoslav Đaković*

Od kolikog značaja je za Vas osobno, ali i za članove Vaše udruge dobijanje ovog priznanja?

Ovo priznanje svakako je značajno za nas kao jedno ohrabrenje. Iako je to priznanje koje se uručuje unutar naše zajednice, ono je veliko ohrabrenje za nas da i dalje uspješno nastavimo s radom. Kroz ovih 20 godina djelovanja našega Društva, kao i svugdje, bilo je i lijepih i loših trenutaka. Kada se dogode ti loši momenti koje trebamo zajedničkim snagama nadvladati, onda je jedno priznanje, ne samo od publike, naših članova i simpatizera, nego krovne institucije hrvatskoga naroda u Srbiji, jedno veliko ohrabrenje da i dalje nastavimo još bolje raditi, da lakše nadvladamo sve teškoće i da i dalje u budućnosti nastavimo čuvati kulturu i identitet.

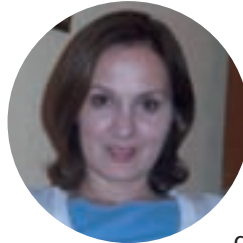
Na prostorima Srijema nije uvijek bilo lako svjedočiti pripadnost hrvatskome narodu. Kakva je situacija danas?

Nije bilo lako. Mi smo obnovili rad hrvatskoga Društva u Srijemskoj Mitrovici 1997. godine kada je još bila, da kažem, nedemokratska vlast **Slobodana Miloševića** i kada je, istina, malo splasnulo sve ono što se događalo 90-ih godina, kada je bio pro-

Na proslavi Dana hrvatske zajednice u Srbiji, održanoj 15. prosinca u Subotici, priznanje Hrvatskog nacionalnog vijeća **Dr. Josip Andrić** za doprinos u kulturi uručeno je HKC-u *Srijem – Hrvatski dom* iz Srijemske Mitrovice. Ovo priznanje uručeno je udruzi iz Srijema u godini kada je proslavila 20. obljetnicu obnove rada. Kroz nju su do sada prošle brojne generacije članova, koji djeluju u više odjela. Uručivanje tog prestižnog priznanja bio je povod razgovora s predsjednikom HKC-a *Srijem – Hrvatski dom* Krunoslavom Đakovićem.

Tjedan u Srijemu

Muke s prijevozom

gon Hrvata u Srijemu. Već tada, kada smo nastavili raditi sve ono što su radile hrvatske udruge početkom 20. stoljeća, imali smo problem registrirati se. Tako se nismo odmah registrirali nego tek 2001. godine kada su se u Srbiji dogodile demokratske promjene. Ta činjenica da se nismo odmah na početku mogli registrirati kao hrvatska udruga dovoljan je primjer koliko je to tada bilo problematično. Poslije 90-ih godina ljudi su trebali smoci hrabrosti da daju svoj potpis i osobne podatke za registraciju Društva i tada je trebalo puno više ljudi nego što je po današnjem zakonu potrebno za registriranje jedne udruge. Nakon tih početaka i registracije osjetio se među ljudima jedan polet i zanos. Skupio se veliki broj ljudi, najprije u folklornoj sekciji, a zatim i u likovnoj, koji su imali želju družiti se među pripadnicima svoga naroda. Onda naravno dolazi smjena generacija, mladi odlaze za svojim životom, tako da u jednom razdoblju, godinu-dvije, nije radio folklorni odjel. Nakon toga ponovno se obnovio. Uvijek ima nekih problema, ali uvijek ima i nekih lijepih stvari poput nastupa u Hrvatskoj gdje često gostujemo, zatim u Srbiji i u Srijemskoj Mitrovici gdje održavamo koncert jednom godišnje. Osim tehničkih problema s kojima se suočava svaka udruga, naravno da je ponekad problem i to što smo mi Hrvati. Srećom, danas to nije problem kao 90-ih godina.

Ima li danas dovoljno ljudi koji su aktivni u radu udruge i jeste li Vi kao predsjednik Društva zadovoljni radom i sadašnjim uvjetima?

Hrvatski nacionalni identitet se najbolje može čuvati kroz kulturu. Najvidljiviji je kroz folklorni odjel, a i najlakše je organizirati takve nastupe. Manje je vidljivo ono što radi likovna i književna sekcija, ali je rad vidljiv kroz mnoge godine u očuvanju identiteta. Uvijek bi moglo biti više sredstava, jer bismo onda mogli i više postići. No, financijska situacija je mnogo bolja nego što je bila prije 20 godina kada nismo imali ništa. Sada ipak dobijamo sredstva koja su najvećim dijelom iz Hrvatske i bez njih ne bismo opstali i ne bismo mogli djelovati. Dio sredstava dobijamo i od Autonomne Pokrajine Vojvodine i od Grada Srijemska Mitrovica, ali ipak najveći dio od Veleposlanstva Hrvatske. Ljudi uvijek ima i nema. Uvijek ima onih koji su zainteresirani da se uključe u rad sekcija, ali i onih koji se ne žele uključiti u njihov rad. No, iako se broj Hrvata smanjuje, još uvijek se nađu oni koji će aktivno sudjelovati u radu udruge.

Na proslavi obljetnice vaše udruge stiglo je još jedno ohrabrenje i obećanje da će se uskoro riješiti pravni status Hrvatskog doma i da će vam on biti vraćen. Koliko je to izvjesno i očekujete li da će se to dogoditi u ovoj godini?

Treba naglasiti da je promjena, ne u službenoj politici Hrvatske nego u službenom ponašanju Hrvatske prema Hrvatima izvan domovine, vidljiva. Pokazali su veliki interes za naša pitanja u Srbiji, što je do sada bilo više formalno. Na djelima se to počelo puno više pokazivati u prošloj godini. Tu sada imamo njihovu svesrdnu pomoć vezanu za povrat Hrvatskoga doma. To pitanje će se morati, kao i sve ostalo u Srbiji, na politički način riješiti, kao i 1997. godine kada se nismo kao udruga mogli registrirati, jer je bilo pravnih zamjerki našem Statutu. Već 2001., godine kada se nije promijenio zakon nego vlast, s istim Statutom smo se registrirali bez problema. Tako je i po pitanju Hrvatskoga doma. Uvijek će se naći neka pravna zamjerka da se ne uradi ono što se ne želi uraditi, a ako politika odluči da se Hrvatski dom vrati, vratit će se. Nadamo se da će se to pitanje riješiti u ovoj godini i da će u razgovorima između Srbije i Hrvatske ono biti na dnevnom redu kao jedno od bitnih. U rješavanju tog problema nema puno niti pravnih niti bilo kojih drugih prepreka, s obzirom na to da mi već jesmo u posjedu te imovine, a jedino rješenje vidim u političkom dogovoru i razgovoru.

Suzana Darabašić

Kako se prevesti iz seoskih sredina do gradova u Srijemu problem je koji muči mnoge, posebice one koji nemaju osobni prijevoz. Autobusi u pravcu udaljenijih sela (u šidskoj općini) prometuju najviše dva puta dnevno, i to su uglavnom đачki autobusi koji prijevoze đake od kuće do škole i obratno, pa je često na tim linijama teško naći mjesto za sjedenje. A nije lako putovati stojeći i po 40 kilometara, koliko je recimo Jamena udaljena od Šida. Kako se mještani tog sela snalaze za prijevoz, to oni najbolje znaju. A kad djeca odu na raspust, mnoge i od tih redovitih linija budu ukinute na nekoliko tjedana. Ovaj problem nažalost nije prisutan samo u šidskoj općini. U većim gradovima postoji sistem javnog gradskog i prigradskog prijevoza, no često, posebno vikendom, na prijevoz se čeka i po sat vremena. Vrijeme odlaska i dolaska gradskog prijevoza za mnoge je nepoznanica. Na području gradova, recimo u Srijemskoj Mitrovici, postoje tri vrste godišnjeg voznog reda. Jedan važi u srpnju i kolovozu, drugi važe subotom i radnim danima u srpnju i kolovozu, dok treći važi nedjeljom i državnim praznicima. Na gradskim stajalištima postoje vozni redovi, no u seoskim sredinama gdje nema stajališta ne postoje mjesta gdje bi oni bili istaknuti, pa mještani nekih sela često nisu dovoljno informirani. Mali kućni budžet ne dozvoljava baš uvijek da se do željne destinacije prevezemo taksij prijevozom, mada u hitnim slučajevima to bude jedini izbor. Diskutabilno je pričati o cijenama, ali primjera radi da bi se netko prevezao od Jamene do Šida, za taksij mu je potrebno da izdvoji oko 2.000 dinara. Što se tiče cijena autobusnih karata, u manjim sredinama postoji samo jedan prijevoznik koji nema konkurenciju, a samim tim su i cijene karata znatno više nego što je to u onim sredinama gdje ih je više. Vožnja vlakom (čija je cijena karte znatno niža u odnosu na autobusnu), također je jedan od načina, ali samo k onim mjestima gdje on prometuje. Besplatni gradski i prigradski prijevoz u Srijemskoj Mitrovici imaju učenici iz socijalno ugroženih obitelji, slijepe osobe i njihovi pratitelji i ratni vojni invalidi. A jeftiniju kartu, u većini gradova u Srijemu, ako je za utjehu, plaćaju svi učenici srednjih škola, studenti i umirovljenici. Ostalima ne preostaje ništa drugo nego da od svojih i ovako malih primanja, izdvajaju novac za prijevoz i snalaze se kao i do sada, kako znaju i umiju.

S. D.

Prije 50 godina Bačka apostolska administratura podignuta je na rang biskupije (I.)

Sveti Pavao, Bač i Bačka

Postoje podaci da je biskupiju sa sjedištem u Baču osnovao u V. stoljeću splitski biskup Honorije; u to vrijeme, nakon razorenja drevnog Sirmiuma, ovi krajevi bili su pod crkvenom jurisdikcijom splitskog biskupa

Nekadašnja katedrala svetog Pavla u Baču, danas župna crkva

ju. Prošlo je od toga dana točno 50 godina. To razdoblje je vrlo malo u povijesti Crkve na prostoru južnog međurječja Dunava i Tise, no ipak dovoljno uzbudljivo da pobudi pažnju za, s jedne strane pogled unatrag, a s druge da usmjeri pogled unaprijed.

Počeci

U životu biskupijske zajednice – partikularne Crkve, vrlo je bitno njezino ustrojstvo, te odnos prema općoj Crkvi. U povijesti, naročito nakon što je Crkva dobila slobodu javnoga djelovanja Milanskim reskriptom (313. godine), te osobito od konca III. stoljeća, crkvene teritorijalne oblasti dobijaju isto ime kao i upravne oblasti Rimskoga Carstva (na rangu između razine provincije i prefektуре): dijeceze (jed. dioecesis). Taj je termin danas izišao iz svjetovne i ušao gotovo isključivo u crkvenu uporabu, te se u hrvatskom jeziku naziva biskupija, i to po nazivu crkvenog službenika koji njome upravlja, a to je redovito biskup.

Put kojim crkveno ustrojstvo na jednom povijesno zaokruženom teritoriju dobija status biskupije uređen je Zakonikom kanonskog prava Katoličke Crkve. Najvažnije je to da je riječ o teritorijalno, povijesno i kulturno bliskoj, te u smislu liturgijskoga obreda identičnoj skupini katoličkih župnih zajednica, među kojima djeluju i ustanove posvećenoga života (redovice, redovnici i Bogu posvećene osobe). Po Kanonu 369 »biskupija je dio Božjega naroda koji se povjerava na pastoralnu brigu biskupu u suradnji s prezbiterijem, tako da, prijavljujući uza svojeg pastira koji ga po evanđelju i euharistiji sabire u Duhu Svetome, tvori partikularnu Crkvu u kojoj uistinu jest i djeluje jedna, sveta, katolička i apostolska Kristova Crkva«. Takav teritorij je i današnja Bačka, unutar koje je papa **Pavao VI.** 25. siječnja 1968. utemeljio Subotičku biskupi-

Čini se da je kršćanstvo dosta rano uhvatilo korijena na prostorima Bačke, no putem koga i na koji način, to nije sasvim jasno. Postoje podaci da je biskupiju sa sjedištem u Baču osnovao u V. stoljeću splitski biskup **Honorije**. U to vrijeme, nakon razorenja drevnog Sirmiuma, ovi krajevi bili su pod crkvenom jurisdikcijom splitskog biskupa. U djelu *Illyricus sacrum* **Daniel Farlati** piše: »Grad Bač nalazi se na istočnoj obali Dunava, iznad ušća rijeke Drave u Dunav. On je poslije propasti države i ukidanja Srijemske provincije pao pod vlast i upravu splitskog nadbiskupa. Honorije II, metropolita splitski, osnovao je biskupiju u Baču radi velike udaljenosti mjesta, tako da je pokršteni narod rijetko kada dospijevao do svete Krizme... U XI. stoljeću, nakon osnivanja metropolije (crkvene pokrajine) u Ostrogonu, splitska je nadbiskupija izgubila taj dio Panonije i suzila svoje međe do Save. Budući da je Crkva u Baču ujedinjena s Crkvom u Kalači, postala je od obje kalačka metropolija«. U VI. stoljeću tu je sigurno postojala biskupija. Car **Justinijan**, naime, osniva biskupiju u svojem rodnom gradu (u blizini današnjeg Leskovca) i podvrgava upravi njegova nadbiskupa cijelo područje srednjega i sjevernog Balkana: »Želimo... da posvećeni poglavar Prve Justinijane, našeg zavičaja, ne bude samo metropolita nego i nadbiskup, a ostale pokrajine neka budu pod njegovom jurisdikcijom, to jest: Unutrašnja Dacija i Priobalna Dacija, tako-

Mapa Kalačko-bačke nadbiskupije iz 1801. godine

der i Mezija prva, i Dardanija te pokrajina Prevalitana i druga Macedonija, dio druge Panonije koja je u gradu Baču...«. U to vrijeme u Baču sigurno postoji samostalna biskupija.

Podrijetlo od svetog Metoda?

Dalji razvoj ove biskupije nije poznat, sve do konca XI. stoljeća, kada se u ispravi o ustoličenju prvog zagrebačkog nadbiskupa Duha spominje da je prisutan »Fabijan, bački nadbiskup«. Neki autori misle da je sveti **Ladislav** nakon osvojenja Srijema sjedište »grčke nadbiskupije Sirmiuma prenio u Bač«. Međutim, postoje uvjerljivi razlozi da nadbiskupija u Baču potječe neposredno ili posredno od svetog **Metoda**. U IX. stoljeću **Ćiril** i Metod na poziv moravskog kneza **Rastislava** polaze u tu zemlju, preko Bačke, u kojoj su zatekli jake kršćanske naseobine, u kojima je, po tvrdnji prvog subotičkog biskupa **Matije Zvekanovića**, »nemoguće zamisliti da oni nisu propovijedali i širili vjeru«. Godine 867. oni polaze u Rim k papi da opravdaju svoje djelovanje, posebice uvođenje slavenkog jezika u liturgiju. Tu **Ćiril** umire, a papa u znak priznanja imenuje Metoda 868. godine panonskim nadbiskupom. On se vraća u Panoniju s ovlastima Svete Stolice da tu nastavi svoje poslanje. Čini se da je njegova jurisdikcija bila personalna (ne teritorijalna) i da se odnosila na sve Slavene Panonije. Budući da je Sirmij bio razoren, a Bač u to vrijeme dobro utvrđen, čini se

prirodnim da je izabrao Bač za sjedište. No, čak i ako Metod nije imao stalnoga sjedišta, naslov i ovlast panonskog biskupa nosio je barem 10 godina. Zvekanović s puno sigurnosti tvrdi da je bogat i cvjetajući kršćanski život među Slavenima Panonske nizine bio moguć zahvaljujući nadbiskupskom sjedištu.

Bačka Crkva je od vrlo starog vremena bila posvećena svetom **Pavlu**. Ovaj patron je također i zaštitnik same regije Bačke, a njemu je posvećena današnja župna crkva, a nekadašnja katedrala u Baču. Njegov simbol uvelike je ušao i u svjetovnu uporabu, pa se, primjerice, nalazi na službenom grbu AP Vojvodine (kao i na više povijesnih grbova današnje Bačko-kiškunske županije – dijela Bačke u Mađarskoj), uz objašnjenje heraldičara da je pavlovski grb Bačkoj dodijelio car **Leopold I.** (1657. – 1705.) godine 1699. Očito ne bez razloga. Sveti Pavao i Bač i Bačka su, dakle, nedjeljivi. Zvekanović ne sumnja da je tome razlog dvojak. S jedne strane, u Solunu, odakle su **Ćiril** i Metod došli, sv. Pavao osnovao je vrlo davno kršćansku zajednicu kojoj je uputio čak dvije poslanice, te se tamo vrlo štuje. S druge strane, evangelizacijsko poslanje i djelovanje svete slavenske braće bilo je, tvrdi on, inspirirano djelovanjem sv. Pavla, te su oni u njemu nalazili posebno jakoga zaštitnika.

Ujedinjenje

Nakon osnutka Kalačke metropolije, oko 1135., dolazi do ujedinjenja Kalačke i Bačke crkvene pokrajine. Nakon ujedinjenja jedni dokumenti zovu je »Kalačka«, a drugi »Bačka nadbiskupija«, dok je od osnutka samostalne Srijemske biskupije počinju zvati »Kalačko-bačkom nadbiskupijom«, što je ostalo sve do XX. stoljeća. Ustoličenje nadbiskupa je uvijek vršeno u obje stolne crkve (Sv. Pavla u Baču i Uznesenja Marijina u Kalači). Nadbiskupi su prebivali također u oba grada. Bački kaptol je bio već od Kalačkoga. Vjerski život se, kako povjesničari tvrde, lijepo razvijao. O tome svjedoči deset opatija i devet prepozitura koje su sve imale svoje samostane. Uspomena na njih danas je sačuvana u naslovnim opatijama i prepoziturama, a naslovnim opatima i prepoštima imenuju se poneki zaslužni svećenici.

Na dijelu Bačke koji pripada Srbiji je sve do Mohačke bitke (1526.) cvjetao vjernički, a napose redovnički život. Za vrijeme turskog ropstva razoreni su ne samo samostani nego i gotovo svi kršćanski spomenici. Nakon oslobođenja od Turaka nije više obnovljen Bački kaptol, niti bačka katedrala. Nadbiskupija se i dalje zvala Kaločko-Bačka, no nadbiskup se potpisuje češće kao kaločki nego kao kaločko-bački. Na području Bačke se lagano obnovio život Crkve. Još za vrijeme Turaka, a napose nakon oslobođenja od Turaka krajem XVII. stoljeća, opustošenu Bačku su naselili pravoslavni Srbi i Hrvati katolici. U to je vrijeme bilo malo vjernika Mađara. Tijekom XVIII. stoljeća se u Bačkoj planski nastanilo mađarsko, njemačko i slovačko stanovništvo uživajući veliku društvenu, graditeljsku i kulturnu potporu kruna Dunavske Monarhije.

Iz današnje perspektive shvaćanja laičnosti i crkvenih službi zanimljivo je reći da su, u pravilu, kalačko-bački nadbiskupi obnašali dužnost župana Bačko-bodroške županije. Taj spoj crkvenog upravljanja i svjetovne vlasti ostao je sve do 1776., kada je prvi župan postao svjetovna osoba, grof **Andreas** (slovački: **Andrej**) **Hadik**, čiji posjed s dvorcem u Futogu i danas plijeni ljepotom.

Marko Tucakov

Hrvati iz Srbije na Zimskoj školi folkloru

KOPRIVNICA – Zimska škola hrvatskog folkloru, projekt Hrvatske matice iseljenika, ove je godine održana u Koprivnici, od 3. do 12. siječnja. Među oko 120 polaznika iz Hrvatske i inozemstva, i ovoga puta u Školi su sudjelovali i Hrvati iz Srbije. U plesnoj sekciji sudjelovala je **Senka Horvat** iz HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice a u sekciji tradicijskih glazbala **Augustin Žigmanov** iz HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta. Zimska škola obuhvaćala je program plesova, nošnji, pjesme i glazbala hrvatskoga alpskog područja koje uključuje sjeverozapadnu Hrvatsku i Istru. Predavani su i plesovi gradišćanskih Hrvata, manjine koja živi u austrijskoj pokrajini Gradišće. Predavači su bili ugledni etnolozi i etnomuzikolozi. Kako ističu u HMI, suvremeni život folklorne baštine danas je važan dio suvremene hrvatske kulture u domovini i svijetu te time i uporište kulturnog i nacionalnoga identiteta.

Kalendar manifestacija na sajtu ZKVH-a

SUBOTICA – Na svom redovitom radnom susretu, održanom 25. studenoga 2017. godine u Stanišiću, u organizaciji ZKVH-a i HNV-a, predstavnici hrvatskih udruga kulture u Srbiji utvrdili su kalendar manifestacija u 2018. godini.

Ovaj kalendar sadrži stalne godišnje manifestacije i one koje se priređuju u okviru planiranih programskih aktivnosti mjernih udruga kulture. Kalendar će poslužiti za bolje planiranje i koordinaciju kulturnih događaja te izbjegavanje nepotrebnih preklapanja, a može se vidjeti na internetskoj stranici ZKVH-a – www.zkvh.org.rs.

(ZKVH)

Kolokvij o tradicijskoj baštini srijemskih Hrvata

ŠID – ZKVH organizira II. znanstveni kolokvij, ovoga puta na temu *Tradicijska baština srijemskih Hrvata: proslava sv. Vinka, uskršni običaji i zanati*. Kolokvij će biti održan u srijedu, 24. siječnja, u prostorijama Hrvatskog kulturnog društva Šid u Šidu, s početkom u 18 sati.

Uvodničarke su **Marija Rojko** i **Rea Drvar**, studentice diplomskog studija etnologije i kulturne antropologije te muzeologije i upravljanja baštinom te **Maja Flajsig**, studentica diplomskog studija povijesti umjetnosti, etnologije i kulturne antropologije. Studentice su sudionice terenskog etnološkog istraživanja srijemskih Hrvata započetog tijekom 2017. godine, realiziranog u suradnji Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu i Zavoda, pod mentorskim vodstvom prof. dr. sc. **Milane Černelić**.

Veliko prelo u Subotici

SUBOTICA – *Veliko prelo 2018.* u organizaciji HKC-a *Bunjevačko kolo* bit će održano u subotu, 27. siječnja, u dvorani Tehničke škole **Ivan Sarić** u Subotici, s početkom u 19.30 sati. Cijena ulazni-

ce je 2.400 dinara. U cijenu je uključena večera (krumpirača...), piće tijekom večeri i za desert – *fanki*. Sve informacije u svezi kupnje karata se mogu dobiti u Uredu HKC-a (Preradovićeve 4) ili na telefone: 024/55-55-89 ili 064/659-06-35 i 064/659-06-37.

U povodu ove manifestacije organizatori su raspisali natječaj za najbolju »preljsku pismu« *Velikog prela 2018.* Pjesme je potrebno dostaviti u Ured HKC-a osobno, putem pošte ili na e-mail adresu: hkcunjevacokolosubotica@yahoo.com, s naznakom »za Veliko prelo 2018. – natječaj za Preljsku pismu«. Uz prijavu je potrebno napisati tko je autor pjesme i kontakt telefon. Pjesma treba biti napisana na hrvatskom jeziku ili na bunjevačkoj ikavici. Natječaj je otvoren zaključno s današnjim danom, 19. siječnja.

Organizatori su također raspisali i natječaj za izbor najljepše prelje *Velikog prela 2018.* Prijavu za natječaj je moguće predati osobno u Uredu HKC-a u Subotici ili putem e-mail adrese hkcunjevacokolosubotica@yahoo.com, s naznakom »za Veliko prelo 2018. – natječaj za prelju« ili putem Facebook stranice HKC-a *Bunjevačko kolo* (u inbox). Uz prijavu je potrebno dostaviti: ime i prezime, mjesto stanovanja, godište i kontakt telefon. Prelja mora biti odjevena u bunjevačku narodnu nošnju; a za sve zainteresirane organizatori mogu pomoći oko izbora nošnje. Natječaj je otvoren do 22. siječnja.

Gupčev bal u Tavankutu

TAVANKUT – HKPD *Matija Gubec* organizira jubilarni X. *Gupčev bal*, koji će biti održan 10. veljače u sportskoj dvorani Osnovne škole *Matija Gubec* u Donjem Tavankutu. Za dobru zabavu pobrinut će se tamburaški ansambal *Biseri* iz Subotice. Cijena ulaznice, u koju su uračunati večera i neograničena konzumacija pića je 1.800 dinara. Ulaznice za bal se mogu rezervirati na broj +381 64 201-52-74. Početak bala je u 19 sati.

Šokačko prelo u Bregu

BEREG – HKPD *Silvije Strahimir Kranjčević* organizira *Šokačko prelo* u Bregu. Prelo će biti održano 10. veljače. Za dobru zabavu pobrinut će se tamburaški sastav *Čokanj* i **Marija Pavković Snaša**. Cijena ulaznice u koju su uračunati večera (kisela čorba, prasetina, salata naravno i bereška gibanica) i piće u neograničenim količinama je 1200 dinara.

Šokačka večer u Vajskoj

VAJSKA – HGU *Antun Sorgg* iz Vajske organizira *Šokačku večer* koja će biti održana 10. veljače u restoranu *Bački dvor* na jezeru Provala, s početkom u 19 sati. Na večeri će svirati tamburaški sastav *Dike* iz Vinkovaca. Najavljena je i tombola. Cijena ulaznice 2000 dinara (u što su uključeni večera i neograničeno piće), a informacije o prodaji možete dobiti na telefone: 062/775-194 i 069/721-796.

Žedničko prelo

ŽEDNIK – Mjesna rimokatolička župa svetog Marka Evanđeliste organizira 10. jubilarno *Žedničko prelo*. Prelo će biti održano u subotu 10. veljače u *Sali kod Zvonka*, s početkom u 19 sati. Cijena ulaznice za odrasle je 1000 dinara, a za djecu od 4 do 10 godina je 500 dinara. Djeca ispod 4 godine ne plaćaju ulaznicu. Karte se mogu nabaviti u trgovini *Dijana*.

Nikola Jurca, tajnik HKPD-a Matija Gubec iz Rume

Tragovi kulture Hrvata u Rumi

Na proslavi 114. obljetnice postojanja HKPD-a *Matija Gubec* iz Rume, održanoj krajem prošle godine, najveće priznanje ovog Društva, plaketa s likom **Matije Gupca** uručena je tajniku ove udruge **Nikoli Jurci**. Jurca je u radu udruge angažiran na organiziranju manifestacija, pisanju projekata i izvješća, ali i drugim poslovima na unaprjeđenju rada jednog od najstarijih društava u Vojvodini.

Od kojikog značaja je ovo priznanje za Vaš daljnji rad?

Priznanje mi mnogo znači i imponira. Plaketa *Matije Gupca* je najveće priznanje koje naša udruga dodjeljuje zaslužnim pojedincima, pa je samim tim razumljivo koliko mi to priznanje znači. U Društvu ću i ubuduće, kao i do sada, davati svoj maksimum i truditi se da mu doprinesem koliko god to budem mogao. Naša udruga je danas jedini čuvar nacionalnog i kulturnog identiteta pripadnika hrvatskoga naroda u Rumi. Ukoliko bilo koji narod ne čuva svoju tradiciju, običaje i kulturu, osuđen je na vrlo brzo nestajanje bez traga. Nažalost, pripadnika hrvatske zajednice u Rumi je malo i taj broj se smanjuje i neminovno nam prijeti asimiliranje u nekoj bližoj ili daljnjoj budućnosti. Zadatak naše udruge je da proces asimiliranja maksimalno usporimo i odgodimo, da damo sve od sebe da ga, ako je moguće, i zaustavimo, ali da, ako nas jednog dana više i ne bude, ostane neki trag da smo nekada na ovim prostorima živjeli.

Kako ste se uključili u rad udruge u kojoj ste danas tajnik?

HKPD *Matija Gubec* ima tradiciju postojanja dužu od jednog stoljeća. Kroz ovo Društvo prošle su generacije mnogih rumskih briježanskih obitelji i članstvo u Društvu postalo je nešto što se prenosi s roditelja na djecu i to tako traje od samih početaka do danas.

Uz pomoć Vaše angažiranosti na pisanju projekata udruga je dobila i značajna sredstva za rad. Koliko je pisanje projekata zahtjevan posao, što je tu najvažnije?

Mislim da je u svemu najvažniji timski rad. Vi može napisati najbolji projekt na svijetu, dobiti sredstva za njegovu realizaciju, ali ako udruga nema ljudskih kapaciteta, volje i odlučnosti da takav projekt ostvari i realizira, sve vam je uzalud. Isto tako možete imati sve preduvjete da nešto značajno uradite, ali ukoliko ne

umijete napisati projekt, konkurirati za sredstva da biste svoje potencijale iskoristili sve vam je uzalud. Po mom mišljenju najveće bogatstvo našeg Društva je upravo taj timski rad. Imamo preko 300 članova i točno se zna tko što radi od predsjednika, tajnika, blagajnika, tamburaša, dirigenta orkestra, Upravnog i Nadzornog odbora, pa do domara, kuhara i posluge, kada organiziramo neke manifestacije. Moj dio posla jest, među ostalim, i pisanje projekata po natječajima koje raspisuje kako lokalna samouprava, AP Vojvodina i Ministarstvo kulture Srbije, pa tako sve do Veleposlanstva Hrvatske, Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, Hrvatskog nacionalnog vijeća i drugih. Za pisanje tih projekata potrebno je posjedovati određena znanja, ali daleko od toga da je to nešto što se ne može naučiti i svladati. Podrazumijeva se ipak da za taj dio posla treba angažirati obrazovane članove Društva. To ipak nije posao koji kvalitetno može obavljati svatko, a obrazovani mladi ljudi su po nekom mom sudu, najslabija točka svih hrvatskih udruga u Vojvodini.

Na promidžbi udruge i Hrvata u Rumi radili ste i kao dopisnik Hrvatske riječi. Udruga ima i internetsku stranicu...

Jedno vrijeme sam bio dopisnik tjednika *Hrvatska riječ* iz Rume. Kada je u pitanju internetska stranica naše udruge www.matija-gubec.org.rs, ne bih posebno isticao neku svoju ulogu po tom pitanju, ona je više korektivna i savjetodavna nego stvaralačka. Već 4-5 godina jedna informatička tvrtka održava našu internetsku stranicu. Po mom mišljenju to rade dosta dobro. Sajt je pregledan i nudi sve potrebne informacije. Jedno vrijeme podaci na sajtu nisu bili najažuriraniji, ali je u međuvremenu to ispravljeno. Gotovo svi tekstovi o aktualnim događajima preuzeti su iz *Hrvatske riječi*.

HKPD Matija Gubec ima dobru suradnju i s lokalnom samoupravom. Koliko je ona važna u opstojnosti jedne udruge?

Mislim da je veoma važno za svaku udrugu da bude dobro prihvaćena u sredini u kojoj radi i djeluje. Koliko sam ja intenzivno angažiran u udruzi, a to je negdje od 2000. godine, imali smo dobru suradnju sa svakom garniturom koja je bila na vlasti u našoj općini, a tako je i danas. Od lokalne samouprave smo uvijek imali maksimalnu potporu. Naša udruga je ostala i opstala svih ovih godina, pregurala dva svjetska rata, šest različitih država, sve vrijeme smo nosili hrvatski nacionalni predznak, ali nikada nismo bili isključivi i zatvoreni i u našem Društvu ekstremizmu bilo kakve vrste nikada nije bilo mjesta. Kroz povijest našega Društva, osim Hrvata, oduvijek je bilo i Srba, Mađara, Nijemaca, Makedonaca, Slovenaca, Židova...To smatramo svojom velikom prednošću.

S. D.

Vlatko Čačić, predsjednik HKPD-a Tomislav iz Golubinaca

Uspjesi unatoč poteškoćama

U HKPD-u *Tomislav iz Golubinaca* proteklu godinu ocjenjuju kao veoma uspješnu.

»Imali smo veliki broj nastupa među kojima bih izdvojio jedno za nas posebno važno gostovanje u Topuskom u Hrvatskoj. U Društvu je prošle godine obnovljen i rad folklorne sekcije. Organizirali smo manifestacije *Mačkare* i *Večeri i noći Ilije Žarkovića Žabara*. Sa svojim 'mačkarama' sudjelovali smo na nekoliko karnevala: u Leskovcu, Šapcu... tako da očekujemo da će nam oni i uzvratiti posjet. Istaknuo bih i da smo ove godine bili domaćini velike manifestacije veoma značajne za srijemske udruge, a to je manifestacija *Srijemci Srijemu*. Ugostili smo preko 300 gostiju i nadam se da smo bili dobri domaćini«, kaže predsjednik HKPD-a *Tomislav Vlatko Čačić*.

Planovi udruge u ovoj godini?

I ove godine naš tamburaški orkestar sudjelovat će na dva velika festivala tamburaških orkestara: u Osijeku i u Rumi. Također, organizirat ćemo našu tradicionalnu manifestaciju *Mačkara* koje će biti 10. i 11. veljače, kada očekujemo veliki broj posjetitelja. Jedan od naših najvećih planova jest da uđemo u Federaciju europskih karnevalskih gradova. S našim *Mačkarama* go-

stovat ćemo u Sloveniji, Hrvatskoj i ovdje u Srbiji u Šapcu gdje očekujemo dolazak komisije FEEC-a, s kojima ćemo razgovarati o tim mogućnostima. U Federaciji su nam rekli da imamo uvjete postati karnevalsko mjesto, ali nam je za to potrebna podrška lokalne samouprave i drugih struktura vlasti, kako bismo mogli primiti veći broj gostiju. Također, u planu nam je obnoviti rad dramske sekcije koja je imala tradiciju u našem Društvu i imamo veliku želju da je ponovno oživimo.

Koliko aktivnih članova u Udrugi imate?

U rad Društva uključeno je oko 200 članova, a aktivnih ima oko 100. U nastupima sudjeluju i stariji i mlađi članovi, što smatram da je veliki uspjeh za nas. Mi smo zadovoljni i nastojat ćemo da Društvo i dalje napreduje i da osnujemo i neke druge sekcije.

Najveći problemi s kojima se Udruga suočava?

Nedovoljna financijska sredstva najveći su problem u radu Udruge. Svjesni smo koliko se danas malo sredstava izdvaja za kulturu iz svih struktura vlasti. Mi imamo dosta naših članova koji podržavaju aktivnosti Udruge, tako da unatoč problemima i zahvaljujući potpori pojedinaca opstajemo. Problema bude i u samom radu Udruge, ali na kraju kada se sve sabere i kada svoj rad trebamo predstaviti široj javnosti, mi to uradimo skoro profesionalno bez obzira na to što smo amatersko društvo i što, kao i svi ostali, imamo izvjesnih teškoća u radu.

S. D.

Marija Šeremešić, predsjednica UG Urbani Šokci iz Sombora

Završetak knjiške trilogije o Monoštoru

U druga građana *Urbani Šokci* iz Sombora djeluje od 2008. a njihova misija je njegovanje kulture i običaja bačkih Hrvata, posebice Šokaca. Proteklu, 2017., godinu ocjenjuju najuspješnijom do sada.

»Konačno su svi naponi i uloženi trud glede pribavljanja sredstava glede prepoznavanja naše udruge i naših projekata, kako u zajednici tako i u sredini gdje djelujemo, dali rezultate. Što se tiče sredstava koje smo pribavljali na natječajima relativno smo zadovoljni i ta sredstva pratila su programe koje smo realizirali. Bili smo domaćini zajedničke manifestacije *Šokci i baština*, koja je održana u somborskom kazalištu i koja je lijepo ispraćena od gledatelja, predstavnika grada i hrvatske zajednice. Naš redoviti program su *Dani hrvatske kulture* koji se sastoji iz dva dijela

– kulturno-umjetničkog programa i međunarodnog okruglog stola *O Šokcima je rič* na kome je i ove godine sudjelovalo desetak predavača, prije svega znanstvenika s osječkog sveučilišta. Radove s dva okrugla stola planiramo uskoro objaviti u Zborniku. Također, u 2017. tiskali smo knjigu *Monoštor u povijesti*, a to je prva od tri knjige o tom mjestu koje planiramo«, kaže predsjednica Udruge **Marija Šeremešić**.

Što su vam planovi u 2018. godini?

I ove godine nastavljamo suradnju s udrugom *Pasionska baština*. Na *Pasionskim svečanostima*, koje će biti održane u Zagrebu tijekom korizme, naš predstavnik bit će pjevačka skupina *Musica Viva* iz Sombora. Na simpoziju, koji će biti u lipnju u Gospiću, naša tema bit će usporedba običaja ovdašnjih Bunjevaca s Bunjencima Krivog puta. Na natječaj Grada Sombora prijavili smo projekt *Ri(je)č i slika*, što je dvodnevna manifestacija tijekom koje će biti održana likovna kolonija i predstavljeni šokački bečarci koje planiramo tiskati u jednu knjigu, a primjerke te knjige dobile bi svaka udruga šokačkih Hrvata. U ovoj godini trebaju biti objavljene i preostale dvije knjige iz trilogije *Mono-*

štor u povijesti. Naravno, i ove godine planiramo održati *Dane hrvatske kulture*.

Koliko aktivnih članova Udruga ima?

Naša je udruga prilikom osnivanja imala 25 članova, poslije pet godina taj broj smanjen je na 23 člana. Imamo pomoć u istraživačkom radu mnogih koji nisu formalno članovi udruge, ali su uvijek spremni za suradnju. Što se tiče mladih, aktivno ih je desetak u udruzi. Tu su zatim članovi koji su spremni pomoći u pripremi i organizaciji naših programa i manifestacija.

Koji su najveći problemi s kojima se Udruga suočava u radu?

U ovoj godini naša će udruga zaokružiti desetogodišnji rad i nakon tih deset godina naša udruga završava rad. Nisu nama problem više financije, već su problem ljudi. Svake godine nas je sve manje. Imali smo nekada više od 20 mladih aktivnih članova, ali dosta njih više nije aktivno, jer su otišli u inozemstvo, osnovali su svoje obitelji, zaposlili se. Tu su oni kada je potrebno pomoći oko neke manifestacije, ali to nije dovoljno za uspješan rad neke udruge.

Z. V.

Zvonko Tadijan, predsjednik KPZH-a Šokadija iz Sonte

Veliki odljev članstva

či ju, korak po korak, njezinoj namjeni. Može se reći da je kuća u takvom stanju da se u njoj već mogu organizirati razni programi i projekti. Također, nastavljen je rad s dječjom folklornom sekcijom i nadamo se da ćemo iz toga pomlatka za jedno vrijeme opet imati nove plesače i pjevače. Tijekom 2017. godine najveći problem bilo nam je i dosta kasno pristizanje financijskih sredstava, tako da neke planirane aktivnosti nisu bile realizirane u onom opsegu u kojem su zamišljene«, kaže predsjednik udruge **Zvonko Tadijan**.

Što planirate u ovoj godini?

U 2018. godini planiramo nastaviti s našim već započetim aktivnostima, ali i s novim, u svim smjerovima kao i do sada. KPZH *Šokadija* mora ostati prepoznatljiva kao bitan čimbenik u čuvanju tradicijske baštine i kulture hrvatskog stanovništva iz ovog dijela Bačke. U ovoj godini prioritet će nam biti nastavak rada s djecom i mladima, te realizacija planiranih kulturnih sadržaja u *Šokačkoj kući*. Vrlo je bitno i održavanje kontinuiteta pojavljivanja na folklornim manifestacijama, organiziranje vlastitih manifestacija, suradnja s udrugama iz zemlje i inozemstva. Već u prvom kvartalu održat ćemo izbornu skupštinu udruge. Vjerujem da će doći do stanovitih promjena u kadrovskim rješenjima, pa je vrlo moguće da ćemo upravo zbog tih promjena poslije skupštine definirati još neke prioritete.

S kojima problemima se Udruga suočava?

Najveći problem nam je rapidno smanjenje broja, ali i starenje aktivnog članstva. Mladi u velikom broju odlaze s kartom u jednom smjeru, dio je, za sada samo privremeno, napustio Sontu radi školovanja ili uposlenja u većim urbanim sredinama. Tako smo jednu cijelu postavu folkloraca izgubili kad su bili u najproduktivnijim godinama. Tu smo nemoćni i ostaje nam samo nada da ćemo, bez obzira na poteškoće, uspjeti opstati.

I. A.

Za KPZH *Šokadija* iz Sonte protekla je godina bila uobičajeno radna i usmjerena na napore da se u vrlo teškim uvjetima održi kontinuitet rada udruge.

»Kad kažem teški uvjeti, prvenstveno mislim na raseljavanje naših ljudi iz Sonte, najčešće u zemlje EU. Na našu veliku žalost, iseljavaju se cijele obitelji, što je, gledano dugoročno, nemjerljiv gubitak. Svjedočili smo i odlasku jedne divne generacije mladih iz našeg folklornog odjela, zbog školskih i drugih obveza. Moram naglasiti da su ovi mladi plesači u KPZH počeli još u dječjem odjelu i stasali kod nas, ali to se nama ciklično događa već godinama, isto kao i u drugim udrugama u malim sredinama poput naše. Osim svih ovih nepovoljnih okolnosti, mi smo u 2017. uglavnom uspjeli realizirati gotovo sve planirano. Imali smo više folklornih nastupa na raznim manifestacijama od kojih bih izdvojio *Šokci i baština*, koja je ove godine održana u Somboru, *Grožđebal* i slično. Uspješno smo organizirali našu likovnu koloniju, *Šokačko veče*, sudjelovali smo u projektu naše slikarice **Ane Tudor** u predstavljanju platna *Kilometar Dunava*. Najviše smo se angažirali na uređenju naše *Šokačke kuće*, privode-

Kralji u HKPD-u Matija Gubec u Rumi

Običaj za katalog nematerijalne baštine

Običaji koje srijemski Hrvati njeguju desetljećima, a koji su vezani za određene blagdane, uglavnom su isti ili barem slični u svakom mjestu. Međutim, jedan običaj po kome su Hrvati iz Rume specifični svakako su oni koji se prakticiraju na blagdan Sveta tri kralja. Tog dana neoženjeni mladići – *kraljci*, ukrašeni novogodišnjim ukrasima nakon misnog slavlja u crkvi, obilaze obitelji u Rumi i okolnim mjestima i pjesmom *Narodi nam se kralj nebeski* javljaju radosnu vijest o rođenju Isusa Krista. Obitelji koje ih te večeri primaju u svoje domove, čašćavaju ih srijemskim suhim kobasicama, vinom i novcem. Prve naredne subote nakon blagdana *kraljci* od sakupljenog novca, hrane i pića organiziraju igranku u prostorijama HKPD-a *Matija Gubec* u Rumi. Igranka *kraljaca* jedan je od najposjećenijih događaja u udruzi i na njoj se okupi najveći broj mladih. Tako je bilo i ove godine 13. siječnja.

Duga tradicija

A igranka počinje tako što se u prostoriji Društva pogase sva svjetla, a *kraljci* je okupljeni oko bačve vina pjesmom *Narodi nam se Kralj nebeski* svečano otvore.

»Običaji *kraljaca* su karakteristični kod nas u Rumi, ovdje na Brijegu, gdje većim dijelom žive Hrvati. Nama je posebno drago što su te običaje vezane za ovaj blagdan u velikom broju prihvatili naši mladi. U mojoj obitelji oni se njeguju dugi niz godina. Za *kraljce* je pjevao moj pradjed, djed, otac, ja, a sada tu lijepu tradiciju nastavljaju moji sinovi. Svake godine se Društvo pomlađuje, a za učlanjenje u *kraljce* postoje opet posebni uvjeti, a na prvom mjestu je da je *kraljac* neoženjen. Najvažnije od svega jest da se družimo i sastajemo i okupljamo mlade, kako bi oni ove lijepe običaje sutra prenijeli na svoju djecu«, navodi član Upravnog odbora Društva u Rumi **Miroslav Galar**.

Posluž enje darovima

Poslije župnikovog blagoslova prostorija Društva, počinje igranka i posluž enje darovima koje su *kraljci* prikupili obilazeći

domove. Osim članova udruge, na igranku dođu i prijatelji iz okolnih mjesta.

»Obilježavanje blagdana Sveta tri kralja nas na neki način karakterizira i izdvaja od drugih. Običaji vezani za njega su veoma stari. Ne postoje točni podaci od kada se oni prakticiraju, ali po pričama nekih naših starijih članova, oduvijek je postojao običaj da se *kraljci* okupljaju, da idu po domovima i da naviještaju rođenje Isusa Krista«, ističe tajnik Društva **Nikola Jurca**, dodajući:

»Blagdan Sveta tri kralja se obilježava i svetkuje u svim župama, ali ovdje kod nas u Rumi na Brijegu specifičan je način na koji se to radi. Ja se nadam da će taj običaj u doglednom vremenu, upravo zbog svoje specifičnosti, ući u katalog nematerijalne kulturne baštine hrvatskog naroda u Vojvodini«.

Najveći broj mladih

Posebnu čar ovoj igranci daje to što se na njoj okupi najveći broj mladih.

»Ovo mi je četvrta godina kako vodim *kraljce*. Kao i prethodnih godina, i ove smo posjetili veliki broj domova. Ja se ovom blagdanu posebno radujem, prvenstveno zato što su prije mene kao *kraljci* išli pjevati moj djed, otac, brat a sada i ja. Lijepo je da se ta tradicija nastavi i drago mi je što nam se sve veći broj mladih priključuje. Ove godine priključio nam se još jedan mladi *kraljac*, koga smo na tradicionalni način primili u svoju ekipu«, kaže **Goran Galar**.

A svoje dojmove prenio nam je i novi učlanjeni *kraljac*.

»Sviđaju mi se ti običaji. Za Sveta tri kralja pjevao je i moj djed godinama i poželio sam da i ja tu tradiciju nastavim. Volio bih da svake godine bude sve više mladih, kako ti običaji ne bi izbljegli«, navodi **Damir Takač**.

Igranka je i ovog puta trajala do kasno u noć uz pjesmu i ples. Brijezani su u veselju proslavili još jedan blagdan, za njih poseban. Ukoliko želite igranku doživjeti uživo, to može učiniti već naredne godine, jer su vrata ove hrvatske udruge u Srijemu širom otvorena za sve prijatelje i posjetitelje.

S. D.

Predrag Lucić: nabrana djela i posijela

Kolaboracija apsurda i racija

»U mro je. Malo ćemo plakati, a onda se glasno smijati. Budalama koje je on tako dobro ismijavao.«

Teško da je itko sažetije opisao emotivno stanje pacifističke armije ljubitelja stvaralaštva **Predraga Lucića** nakon njegove smrti prošle srijede, 10. siječnja, od novinarkе **Maje Sever**. Tim je svojim rečenicama možda i najpreciznije dočarala ono što je, nakon početnog šoka i nevjerice, kao erupcija uslijedilo sa svih strana Lucićevih fanova: od objava o smrti, preko podataka o životopisu i njegovih intervju a i javnih nastupa, pa do reakcija... Podijeljenih do ambisa. Kao što su podijeljeni i ljudi na ovim prostorima.

A svakome je znano da se i Lucić u startu svrstao na jednu od tih strana i stoga je i ovtjedna *Preporuka* on sam kroz njegovo stvaralaštvo.

Biograf će, poput **Borisa Pavelića** u *Smijehu slobode* – obimnoj knjizi Izdavačke kuće *Adamić*, kod nas već rasprodane – do sada najpreciznije zabilježiti bogatu povijest *Feral Tribunea* od njegova nastanka do nestanka (1983. – 2008.), podlistka, dodatka i novina kojima je Predrag Lucić dao nemjerljiv doprinos i koje su presudno utjecale na njegov život. I pored toga, ostat će mnoštvo sitnih nepoznanica koje se obično vežu uz legende kakve su *Feral* i Lucić. Jedna od njih svakako se tiče autorstva nebrojenih maestralnih minijatura, sabranih iz *Ferala* u knjigu *Greatest Shits – Antologija suvremene hrvatske gluposti*, koju je Lucić u biblioteci *Feral Tribune* 1998. objavio u koautorstvu s **Borisom Dežulovićem**. Nepoznanica je svakako i tko je autor krilatica s naslovnica ili impressuma *Ferala*, poput »bogu mili, a ni vragu nisu mrzski«, »tjednik izhodi glede i unatoč«, »rukopise ne vraćamo, piće ne plaćamo, vatru uzvraćamo«..., a nekako ni najmanje ne bi bilo čudno da je to upravo Lucić.

Upravo taj, do detalja razrađen i do savršenstva doveden, apsurd postao je zaštitni znak Lucićevog (potpisanog) stvaralaštva, bilo da je riječ o devet njegovih objavljenih knjiga ili pak zajedničkim nastupima s Dežulovićem na predstavljanju *Smijeha slobode*. Primjera radi, u posljednjoj knjizi *Step by step – Stepinac* (*Adamić*, 2016.) – zbirci pjesama objavljenih uglavnom u *Novom listu* i na Radiju *Slobodna Evropa* – Lucić nerijetko kao podlogu za svoju »inspiraciju« poseže za opće poznate rock, narodnjačke ili stihove iz šlagera, pretvarajući ih u vrhunsku satiru koja tjera suze na oči. Evo samo nekih: »U mislima krijem muku, Mišljenje mi mozak para, mislim da se zaboravim, Al' ego se veći stvara« (*Mislim da se zaboravim, balzam za*

moždane vijuge, posvećena **Zoranu Milanoviću**); »Samo triput se ljubi, Sve je ostalo džaba – Zato ja ko baraba, Treći poljubac dam« (*Samo triput se ljubi*, posvećena **Tomislavu Nikoliću**); »Ti se mnogo šećeš I migriraš vrlo, Ovde proći nećeš, Meju sam zaprlo« (*Nemoj da ideš mojom granicom*, posvećena **Miri Ceraru**)... Sve ovo, naravno, mnogo autentičnije i bolje (treba li to uopće i reći) zvuči na snimkama zajedničkih nastupa Lucića i Dežulovića, a koje se u mnoštvo varijanti mogu pronaći na YouTubeu. Poznate pjesme u kombinaciji s poznatim likovima iz javnog života, nastale kao posljedica njihovih izjava ili djela na grohot su tjerale publiku diljem bivše Jugoslavije, ali i one u Europi.

Kako se već i iz naprijed rečenog može primijetiti, jezik je najbritkije oružje kojim Lucić, ali i svi feralovci općenito, barata(ju) u borbi protiv univerzalne gluposti. S tim u vezi svakako i naslov knjige *Bezgaća povijesne zbiljnosti* (*Algoritam*, 2010.) na najbolji način oslikava njegov odnos prema uniformiranom jeziku u Hrvatskoj iz devedesetih, odnos za koji je sam Lucić jednom prilikom kazao kako taj jezik nitko nije znao (govoriti), ali su zato svi bili lektori. Protiv tog i takvog jezika i shvaćanja općenito Lucić se borio svojim: svježim, originalnim i nadasve duhovitim. Stoga je Boris Pavelić zacijelo u pravu kada kaže da će Lucićevo sveukupno djelo tek biti predmetom višestrukog izučavanja, od novinarskih do književnih krugova.

Stoga, na koncu, recimo i da je čitanje bilo kog Lucićevog djela (osim do sada navedenih, tu su i *Ljubavnici iz Verone*, *Durieux*, 2007.; *Sun Tzu na prozorčiću*, *Algoritam*, 2009.; audio-knjiga *Filter Jugoslavija*, *Reflektor Publishing*, 2011.; *Mjesec iznad Splita*, *Algoritam*, 2012. i *Gusle u magli*, *Algoritam*, 2013.) susret s apsurdom koji je u izravnoj funkciji privođenja razumu. Apsurdno, zar ne? Kao i društvo u kojemu živimo.

Zlatko Romić

Papa Franjo u Čileu i Peruu

Apostolski posjet pape **Franje** tijekom kojega je posjetito Čile i Peru započeo je 15. siječnja, a ovo je njegovo 22. apostolsko putovanje izvan Italije.

U Čileu, kako prenose katolički mediji, osim glavnog grada (Santiago) Papa je posjetitio i grad Temuco na jugu, gdje se susreo s domorodačkim narodom Mapuche, te grad Iquique. U Peruu će posjetiti glavni grad Limu, Puerto Maldonado u Amazoniji, te Tjujillo na pacifičkoj obali koji su prošle godine pogodile snažne poplave. Papin povratak za Rim predviđen je u ponedjeljak, 22. siječnja.

Potrebno je slušati i čuti

Tijekom posjeta Čileu papa je između ostalog rekao:

»Suočeni s rezignacijom koja ugrožava naše vitalne veze i dijeli nas, Isus kaže: 'Blago onima koji se zauzimaju za pomirenje'. Sretni su oni koji su sposobni uprljati ruke i raditi da bi drugi živjeli u miru. Sretni su oni koji nastoje ne sijati podjelu. Na taj nas način blaženstvo čini tvorcima mira, poziva nas da se zauzmemo kako bi duh pomirenja dobio prostora među nama. Želite li radost? Želite li sreću? Sretni su oni koji rade da bi drugi imali radostan život. Želite li mir? Radite za mir. Nužno je slušati!« istaknuo je papa Franjo i dodao: »slušati nezaposlene koji ne mogu podupirati sadašnjost, a još manje budućnost svojih obitelji. Slušati autohtone narode, često zaboravljene, čija se prava i kultura trebaju zaštititi kako se ne bi izgubio taj dio identiteta i bogatstva ove zemlje. Slušati selioce koji kucaju na vrata ove zemlje u potrazi za boljim životom, ali također sa snagom i nadom da će pomoći izgraditi bolju budućnost za sve«, rekao je Sveti Otac.

Napomenuo je da također trebamo slušati mlade, starije i djecu:

»Ne mogu, a da ne izrazim svoju bol kao i svoj sram zbog nepopravljive štete koju su neki službenici Crkve nanijeli djeci. Želio bih se pridružiti svojoj braći u biskupstvu, jer je pravedno zatražiti oprost i učiniti svaki napor kako bi se poduprlo žrtve. Istodobno se moramo zalagati za to da se takve stvari nikad više ne bi ponovile«, istaknuo je Papa.

Fotografija koja je obišla svijet

Kada je Sveti Otac poletio iz Vatikana, ravnatelj Tiskovnog ureda Svete Stolice je dao da podijeli novinarima koji su s njim putovali fotografiju koja je snimljena u Nagasakiju nakon eksplozije atomske bombe 1945. godine. Govoreći o toj fotografiji, Papa im je objasnio da ju je slučajno našao te ga je toliko pogodila da ju želi podijeliti s drugima. Riječ je o fotografiji koju je napravio **Joseph Roger O'Donnell** koji je izvještavao iz japanskih gradova Horishime i Nagasakija. Na fotografiji se vide dva dječaka, manji dječak koji je izgledao kao da spava na ramenima drugog je zapravo mrtav, a veći dječak koji ga nosi na leđima, je njegov stariji desetogodišnji brat na čijem licu se vidi dostojanstvo trpljenja, jer čeka da mlađi brat koji je poginuo bude kremiran. Na poleđini fotografije nalazi se Papin potpis i riječi »plod rata«. Odgovarajući na pitanje jedne novinarke papa Franjo je izrazio svoj stvarni strah zbog stanja koje bi se moglo iznenada pogoršati, te ponovno istaknuo prije nego potrebno zauzimanje za nuklearno oružje.

Podsjetimo da je Čile i Peru posjetio papa Ivan Pavao II. Čile je pohodio 1987. godine, a Peru dva puta: 1985. i 1988. godine. Papa Franjo je u Čileu živio godinu i pol, dok je bio u isusovačkom noviciatu, a prije nego je izabran za papu posjetio je i Peru.

Priredila: Ž. V.

Početak molitvene osmine

Ovogodišnja molitvena osmina započela je jučer, 18. siječnja, i traje do 25. siječnja pod geslom »Desnica Tvoja, Gospodine, snagom se podiči« (Izl 15,6). U ovome razdoblju u mnogim crkvama molit će se za jedinstvo kršćana. Tim povodom u crkvi Isusa Radnika u Subotici bit će upriličena molitvena večernja u nedjelju, 21. siječnja, u 17 sati. Molitvu na mađarskom i hrvatskom jeziku predvodit će predstavnici Katoličke, Reformatske i Evanđeličke Crkve.

Dan Subotičke biskupije

Na blagdan obraćenja sv. Pavla 25. siječnja slavi se proštenje u subotičkom sjemeništvu *Paulinum*, gdje će sveta misa biti služena u sjemenišnoj kapelici u 10 sati. Istoga dana obilježava se i dan Subotičke biskupije, koja ove godine obilježava točno pola stoljeće od osnutka. Svečana sv. misa bit će služena u katedrali-bazilici sv. Terезije Avilske u Subotici u 18 sati.

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
PLANDIŠTE	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Božji poziv

Kada govorimo o kršćanskom pozivu, prva asocijacija nam je svećenički i redovnički poziv. Međutim, on se odnosi na sve koji su kršteni. Bog poziva svakog kršćanina i dodjeljuje mu određeno poslanje u ovom svijetu. O pozivu nam govore i liturgijska čitanja četvrte nedjelje kroz godinu.

Primjer proroka Jone

Prvo čitanje nam govori o pozivu i poslanju proroka Jone. Knjige koja govori o ovom proroku započinje ovako: »Riječ Jahvina dođe Joni, sinu Amitajevu: 'Ustani, reče mu, idi u Ninivu, grad velik, i propovijedaj...'« (Jona 1,1). Već u ovoj rečenici vidimo što za čovjeka znači Božji poziv. Bog je onaj koji bira koga će zvati i što će od pozvanog zahtijevati, tu nema ljudske volje. Druga važna odlika poziva je da on čovjeka tjera da izađe iz uobičajenog načina života, iz ustaljenih pravila ponašanja. Poziv je zaokret u odnosu na dosadašnje i pokret, akcija, »idi«. Božji poziv mijenja čovjekov život, kao što je promijenio Jonin. Svima nam je dobro poznato da je Jona pokušao pobjeći od Božjeg poziva, pokušao se sakriti, ali, naravno, nije uspio. Želio je živjeti uobičajenim načinom života, nije se htio eksponirati kao Božji poslanik, nego biti poput ostalih sunarodnjaka, mirno uljuljan u svoju svakodnevnicu. Dok čitamo biblijske retke o Joninom bijegu od Božjeg poziva, ne čudi nas njegova reakcija, jer i sami osjećamo da bismo tako učinili. Božji zahtjev je težak, nije ga lako ispuniti, znači veliki preokret i promjenu, nameće veliku odgovornost. Jona nije jedini u povijesti izraelskog naroda koji nije na prvu prihvatio zadaću povjerenu od Boga. Mnogi se među starozavjetnim velikanima nisu osjećali spremni biti pozvani od Boga, kao na primjer Mojsije, Hošea, Izaija, Jeremija... Svi su oni nastojali ostati po strani, ne prihvatiti zadaću koju im Bog povjerava, te željeli i dalje samostalno raspolagati svojim životom. Međutim, Bog ulazi u njihove živote i pokazuje da je poslanje Božjeg odabranika mnogo više od izvršavanja svakodnevnih poslova, da vršenje povjerene zadaće znači spasenje za druge ljude.

Preko proroka Jone Bog opominje Ninivljane, ukazuje da način njihovog života znači propast. No, ako se promijene, spasit će se. Bog

poziva i koristi Jonu kako bi opomenuo one koji ne žive dobro. Na Jonine riječi Ninivljani povjerovali Bogu i pokajali se za svoja nedjela, te, pošto su se obratili, Bog ih poštediti. No, da bi Bog spasio Ninivljane Jona je morao izaći iz svog ustaljenog načina života, morao je izaći iz sebe i prihvatiti zadaću koju mu je Bog odredio. Morao se najprije on obratiti da bi mogao pozvati druge na obraćenje. Vidimo na Joninom primjeru kako je Božji poziv uzvišena zadaća koja nas okreće prema Bogu, prema drugome, koja nas upućuje prema nebu.

Isus poziva učenike

U središtu evanđelja je Isusov poziv prvim učenicima (usp. Mk 1,14-20). Tekst kaže da Isus Šimuna i Andriju poziva dok su ribarili, a Jakova i Ivana, sinove Zebedejeve, dok su krpali mreže. Dakle, Isus svojim prvim učenicima upućuje poziv dok su radili svoje svakodnevne poslove. Traži od njih da napuste ono što su do sada stalno činili i krenu za njim: »Hajdete za mnom i učinit ću vas ribarima ljudi!« (Mk 1,17). Ovdje uočavamo razliku između starozavjetnog i novozavjetnog poziva. Bog je ranije slao izabranike da izvrše poziv, govorio je »idi«. Isus poziva na nasljedovanje one koje bira »Hajdete za mnom«. Božji poziv dobiva lice Isusa Krista, njegovog Sina. Samim tim novozavjetni poziv znači i radikalniju promjenu, jer za učenike on predstavlja potpuno napuštanje dosadašnjeg života. Oni ostavljaju stvari (mreže) i osobe (oca Zebedeja) koji su ih vezivali za dosadašnji način života, kako bi mogli prihvatiti onaj novi na koji ih poziva Isus.

Svi mi kršćani smo Kristovi učenici, prema tome svakom od nas on upućuje svoj poziv. Vidimo na primjerima iz Svetog pisma da odgovoriti na poziv znači napustiti sve što nas sputava u tome da vršimo zadaću povjerenu od Boga, znači načiniti zaokret u životu, ostaviti uobičajeno, što nam je tako mило, izaći iz komocije ustaljenih ponašanja i biti neobičan, Božji, biti zaista kršćanin. Kršćanski odgovor na poziv je postati ribar ljudi. Nije nam nužno biti svećenici za vršenje tog poslanja, nego ribariti svjedočanstvom kršćanske autentičnosti. Za to je potrebna promjena, zaokret, obraćenje. Prihvatiti Božji poziv za nas znači donositi Krista drugima, znači biti kršćanski drugačiji, kao što su bili apostoli.

Luka Vukov,
učenik Tehničke škole *Ivan Sarić*

Volonter na Radio Mariji

Osamnaestogodišnji **Luka Vukov** živi u sedmočlanoj obitelji u Subotici kao najstarije dijete – ima tri sestre (**Marija, Ana i Ivana**) i jednog brata (**Lovro**). Učenik je trećeg razreda Tehničke škole *Ivan Sarić*, smjer vozač motornih vozila. Za sada nema u planu nastaviti školovanje na studijama, ali kaže kako razmišlja o polaganju dodatnih ispita da bi postao instruktor vožnje.

Osnovnoškolsku naobrazbu Luka je stekao u školi *Ivan Milutinović* u Subotici na hrvatskome jeziku. Kaže da mu je društvo u razredu bilo dobro, rado se sjeća ljetovanja sa školom u Novom Vinodolskom, a zamjerka obrazovanju na hrvatskome mu je što u vrijeme dok je on išao u osnovnu školu nije bilo osiguranih knjiga iz kojih su trebali učiti, nego su se sami morali snalaziti na različite načine.

Luka nešto više od dvije godine volontira u redakciji Radio Marija na hrvatskome jeziku, gdje je zadužen za sve tehničke stvari. Pušta glazbu, špicu prije emisije, brine da se voditelji dobro čuju... Kaže da je na Radio Mariju došao na poziv prijatelja **Dušana Balaževića**. Luka u studio ulazi nekoliko puta tjedno, a zadužen je za tehničku podršku emisije koju vodi **Bernadica Ivanković, Josipa Dević i Vesna Huska** te za Emisiju za mlade.

Osim škole i volontiranja na *Radio Mariji*, Luka uvijek nađe vremena i za igranje omiljenog sporta, košarke, na omiljenom terenu u Subotici, u Aleksandrovu. Redovito odlazi i na vjeronauk za mlade u subotičku župu Marije Majke Crkve, a aktivan je i u svojoj župi sv. Roka gdje ima zadatak animatora na oratorijima koji se organiziraju za mlade.

J. D. B.

Finale suradnje *Croatia Records* i PGP
RTS

Čola donosi *Ono malo sreće*

»**N**ekako ljudi više vole Zdravka Čolića kad im pjeva nego gdje je manje vokal izražajan. Sve je ljubavno. Mislim da će slušatelji biti zadovoljni s pet-šest balada koje smo radili. Mislim da će publika koja voli balade i emotivnije pjesme biti veoma zadovoljna«, rekao je nedavno **Zdravko Čolić** za RTS, čija je glazbena produkcija (PGP RTS) 15. prosinca protekle godine predstavila slušateljima nove Čolićeve pjesme na nosaču zvuka koji je producirala skupa sa zagrebačkim *Croatia Recordsom*. Jedanaest pjesama prate vrhunski aranžmani, a uz Čolića, potpisuju ih prominentni regionalni autori: **Bajaga, Gibboni, Zlatan Fazlić, Antonija Šola, Sandra Sagena, Aleksandar Sretenović, Damir Arslanagić, Maja Sar i Miroslav Rus.**

Poseban doprinos albumu dali su i gosti: **Teodosij Spasov**, svjetski priznat kavalist, **Matija Dedić**, **Dejan Petrović**, *Big Band* i *Aleksandar Banjac*.

Čolić je na novom albumu predstavio svoje tri pjesme. Uspoređujući angažiranje skladatelja i pjevača, on kaže da je teško reći što je lakše:

»Moguće da je lakše biti skladatelj nego pjevač. Pjevač je onaj koji treba izići pred publiku i braniti pjesmu. Ja sebe smatram pjevačem. Sve ostalo je neka mala vrsta pomoći«, kaže Čola.

Produkciju albuma potpisuje **Nikša Bratoš**, dugogodišnji Čolićev suaradnik. Nosač zvuka je sniman u studijima RSL, *Novo Mesto* i NB, *Zagreb*. Miks albuma rađen je u Pragu, u studiju *Sono records*, u kome su, među ostalim, snimali i miksali **David Bowie**, **Josh Stone**, *The Gipsy Kings*, *Nazareth*, **Julian Lennon** i **Mike Starr**. Mastering albuma rađen je u Londonu.

Novi, dakle, CD *Ono malo sreće*, ima, naizgled laku misiju da potvrdi Čolića kao kreatora vječnih uspješnica koje prati garantiran pozitivan prijem njegove publike. One

koji su se iznenadili vidjevši na omotu skupa etikete *Croatia Recordsa* i PGP RTS-a, **Želimir Babogredac**, direktor *Croatia Recordsa*, upućuje da to nije ništa novo. U izjavi za *Hrvatsku riječ* on kaže kako ova kuća suradnju sa PGP RTS-om ima već 15 godina.

»Ona se, zahvaljujući tehničkom napretku naše produkcije intenzivirala u posljednje dvije godine. Iako smo na nekoliko proizvoda imali zajedničke naljepnice, smatram da je naš zajednički rad s PGP RTS-om ovim pothvatom dobio zasigurno svoje veliko finale. Naš prethodnik, *Jugoton*, tu je suradnju započeo, kao najproduktivnija i tehnički najopremljenija produkcija u vrijeme Jugoslavije«, kaže Babogredac.

On napominje da je riječ o petnaestom albumu *Zdravka Čolića* i pohvaljuje suradnju s umjetnikom. »Smatramo da je album najzreliji do sada, kako po pitanju izbora pjesama, tako i po performansama u njihovoj interpretaciji. Zdravko je bio zbilja odličan«, kaže Babogredac.

Kako smo saznali od našeg sugovornika, podaja je započela putem interneta. Intenzivna regionalna promidžba kreće u veljači, a ona je podijeljena između dvije kuće: PGP RTS će pokriti Srbiju, Crnu Goru, dio BiH i Makedoniju, a Sloveniju, Hrvatsku i dio BiH pokrit će *Croatia Records*. Do tada, Čolića mogu slušati gledatelji CMC glazbene televizije, te svakako ljubitelji Čoline glazbe na njegovu Youtube kanalu.

Marko Tucakov

Želimir Babogredac

RECEPT NA TACNI

ZIMSKO SPREMANJE

Ovo razdoblje godine je posebno teško za naš organizam. Jedemo mnogo. Hrana je jaka, masna i kalorična. Slatkiše zamjenjujemo slanišima i tako u krug. Onda se prezasićimo kuhanja, pa se počnemo neorganizirano hraniti brзом hranom, zalogaji postaju brzi i sve to stvara osjećaj kao da smo se nagutali tegova koji sada žive u našem tijelu. Uz osjećaj težine javlja se i malaksalost i nedostatak energije i tada je sigurno vrijeme za jedan miks povrća i voća koji čisti organizam i regulira probavu. Alarm se upalio i vrijeme je za zimski detoks.

Potrebno: ½ litre vode / 1 grejpfrut / 2 velike mrkve / 1 krastavac / dvije kriške ribanog đumbira / 5 listića nane/ mente

Postupak: Ogulite grejp, mrkvu i krastavac te ih narežite na okrugle, plosnate dijelove, ubacite u blender i miksajte na najsitnije. Dodajte vodu, đumbir i ponovno sve pomiješajte, potom na kraju dodajte listiće mente. Pripremljeni napitak konzumirajte dva puta dnevno, najbolje ujutro i prije ručka.

Zašto baš mrkva, grejpfrut, krastavac i menta?

Mrkva je puna hranljivih vlakana i antioksidanata – karotena koji se u tijelu pretvara u vitamin A. Spada u obitelj narančastog povrća koje potiče sustav za probavu na ubrzani rad, te rješava zastoj uzorkovan pretrpanošću.

Grejpfrut je najpoznatije voće u svakom napitku čija je uloga čišćenje organizma. Obiluje vitaminom C, topi masnoće i pretvara ih u energiju.

Krastavac zahvaljujući obilju vlakana pojačava osjećaj sitosti. Prirodni je diuretik pa umiruje nadutost i čisti tijelo od toksina.

Menta ubrzava i kontrolira sustav za probavu i smiruje želudac.

Važno: Vaš organizam će voljeti ovaj zimski detoks i biti vam zahvalan.

Gorana Koporan

sreće
O ČOLIĆ

Idemo li večeras u kazalište? (95)

O ljubavi, strasti vrlinama, slabostima i stradanjima

Planirano je da sezonu otvori *Medeja*, najpoznatije **Euripidovo** djelo, tragedija jednog od trojice glasovitih grčkih pjesnika. U usporedbi sa ostvarenjima **Eshila** i **Sofokla** najbliži senzibilitetu suvremenog gledatelja, budući da ne govori o bogovima, njihovoj naprasitosti, čangrizavoj zlovolji i sukobima, već o ljudima, njihovim ljubavima, strastima, vrlinama, slabostima i stradanjima. Euripidova *Medeja* kao da je upravo sišla s novinskih stupaca – budući da u njoj, nakon mnogo godina zajedničkog života, napuštena žena naprečac ubija svoju djecu, kako bi kaznila muža kada odlazi drugoj zbog njene mladosti, novca i vlasti.

Više je razloga opredijelilo predlagачe za postavku ovog djela: nadasve u ansamblu postoji idealna potencijalna nositeljica glavne uloge, a njen lik može iznijeti na najvišoj razini – dakako, to je **Jelka Asić**. Nadalje, čitak i moderno ostvaren tekst prijevoda što ga je uradio dr. **Bratoljub Klaić**, kojim uspijeva suvremenicima približiti ovo djelo helensko-rimskog civilizacijskog obzora ne samo na dovoljno razumljiv način, već i u razini nužno potrebne komunikološke dubine, uspostavljajući neočekivanu bliskost senzibiliteta. Utoliko je *Medeja* možda najprikladnije od svih djela navedenog razdoblja koje će biti i prvom antičkom tragedijom upriličenom u Subotici angažmanom domicilnih snaga.

Slijedi potom igrokaz *Katica*, što ga je napisao **Antun Karić**, u dramatizaciji **Matije Poljakovića**, komad koji pridonosi oslikavanju životnih prilika bunjevačko-hrvatskog puka u Mađarskoj. I premda je tiskana u Subotici (1945.), ostala je bezmalo nezamijećena. Radnja je smještena u jedno selo Bajskog trokuta uoči II. svjetskog rata osvjetljavajući labirint mjesnih odnosa, dočim žanrovski počiva sred zapleta melodramske pripovijesti o ljubavi gazdinskog sina i služavke. Predstava je namijenjena najširim slojevima gledateljstva, a računalo se i na mogućnost gostovanja u Mađarskoj i prikazivanja *Katice* u pojedinim mjestima Bajskog trokuta, uzvratnom razmjenom sa segedinskim Kazalištem.

Nakon *Medeje* i *Katice* na redu je bila *Nemirna starost* **Leonida Rahmanova**, djelo koje je steklo svjetsku popularnost, kako navode predlagачi repertoara, uvjereni da će ono pronaći put do gledateljstva. A u nastojanju da uhvate korak s najnovijim europskim kazališnim trendovima promatranoga razdoblja, u subotičkom su se teatru odlučili kako će posljednji komad u 1967. biti djelo suvremenog francuskog pisca **Renea de Obaldia** *Vjetar u granama Sasafressa*, vrhunska parodija, doslovce »prava burgija«, vele o njoj predlagачi, koja se odnedavno izvodi na mnogim europskim pozornicama. Tekst je neka vrsta neodoljivo zabavnog westerna prilagođenog sceni, a praiizvedba je bila

Vjetar u granama Sasafressa

upriličena 1965. u Bruxellesu. Originalni naslov ovog komada Renea de Obaldia je: *Du vent dans les branches de Sassafras*, za kojeg autor i izvođači vele da je to komorni western u dva čina, u prijevodu **Vjenceslava Kapurala**, a u Suboticu očito stiže posredstvom kazališta *Gavella* (viđen 55 puta od premijere sredinom studenog 1966. do posljednje izvedbu ožujka 1968.).

Prva premijera u 1968. bit će izvedba **Molièreova** *Građanina-plemića*. »Ne znamo bi li ikoji suvremeni komediograf bio u stanju napisati aktualniju satiru o skorojevićima«, zapisuju dvojica predlagачa repertoara. To je pokazala i ovogodišnja njegova izvedba u Zagrebu. Izvršivši samo neznatne zahvate u tekstu, redatelj te predstave prebacio ju je u današnje vrijeme i umjesto baletnih točaka uveo popularni hrvatski kvartet *4 M*, s njihovom glazbom uz električne gitare, načinivši predstavu koja ima urnebesno uspjeh kod publike. Nastavljajući tradiciju da se svake godine igra jedan komad iz provjerene dramske literature, predlagачi redatelj **Petar Šarčević** i prof. **Josip Buljovčić** odlučili su se za *Koštanu* **Bore Stankovića**, uvjereni da ovaj izbor nije potrebno posebno obrazlagati. Pretposljednje djelo u sezoni 1967./68. bit će naknadno izabrano između tri teksta: *Korijenja* **Arnolda Vesкера**, *Posjeta stare dame* **Friedricha Dürrenmatta** i komada *Tango* **Ślawomira Mrożeka**. Sva tri pisca su korifeji suvremene dramaturgije, a navedena djela su među njihovim najboljim ostvarenjima, rado i često izvođena na europskim i svjetskim pozornicama, navode predlagачi. Sezonu bi trebao završiti popularni vodvilj *Mačak u vreći* **Georgesa Feydeaua**, kazališni komad lakog, šaljivog sadržaja, pronađen ne tako davno u piščevoj zaostavštini, koji je postao omiljen na brojnim scenama širom svijeta. Dodajmo, kritika Feydeaua svrstava među najznačajnije francusko komediografsko ime nakon Molièrea.

U Božjoj službi sa svećenstvom u družbi

Sprega naroda s crkvom je poznata na ovim prostorima od kada je crkve i naroda. Bogobojazni sončanski vjernici su se rado družili sa svećenstvom i odvajali dio svojih materijalnih dobara za crkvu kao čast i obvezu. O tome postoje mnogi zapisi kao i fotografije, a jedna od njih je i ova. Kada je točno snimljena za sada ostaje nepoznanica, jer je samo jedna osoba s fotografije među živima, a ona se više ne sjeća kada je to bilo. To je nama s lijeve na desnu u drugome redu osma, **Eva Vidaković Galgina**, rođena 1935. g. Još uvijek pamti i priča o suradnji mještana i svećenstva u Sonti.

Posjet sončanskih vjernica i vjernika

Fotografija je snimljena u dvorištu karmelićanskog samostana, prema riječima vlč. **Stjepana Beretića**, dok je samostan bio obrastao puzavicama. Na fotografiji u prvom redu sjede: gospođa **Vizentaner**, mati vlč. (**I. Vizentanera**), budući vlč. **Antun Miloš Ujnicin** (1935. – 2002.), vlč. **Antun Gabrić** (1922. – 2008.), vlč. **Wendelin Schmidt** (1928. – 1997.), vlč. Ivan Vizentaner (1930. – 1990.), budući vlč. **Josip Miloš Abelov** (1933. – 2006.) i **Marica Zec, Ladudina** zvana **Tetica** (1911. – 1993.). U drugome redu stoje: **Marica Domić, Blažova** (1909. – 1993.), **Eva Domić, Čelina** (1921. – 1990.), **Pavka Kozbašić, Verglašova** (1917. – 1988.), **Marica Jakšić, Mišina** (1929. – 2014.), **Kata Matin, Čuvrkova** (1926. – 1976.), **Marica Miloš, Jajina** (1919. – 2009.), **Marica Zlatar, Đokina** (1921. – 2001.), **Eva Vidaković, Galgina** (r. 1935.), **Boriška Vizentaner** (sestra vlč. Vizentanera) i **Manda Vidaković, Galgina** (1926.). Ovdje su na zadatku donošenja hrane i uređivanju samostana i okoliša.

Ovo nije rijedak posjet sončanskih vjernica i vjernika (iako ih nema na snimku) drugim župama. Većina vjernica na fotografiji su članice Trećega reda, tj. Reda sv. Franje Asiškog koji je u Sonti osnovan 1905. U Sonti su ih u žargonu zvali *franjuške*. One su se međusobno oslovljavale sa sestrom i pri susretu rukovale uz pozdrav »mir s tobom«, a odgovor je »i duhom tvojim«. Pozdrav i rukovanje je ostalo isto do današnjih dana. Trećoredice su bile predvodnice u žrtvovanju za vjeru. Njihov moto je bio da se sve može mijenjati na bolje, a naročito misli, riječi i djela. Sve poslove u crkvi, kao što su ličenje, čišćenje i uređivanje crkve, rad u polju na crkvenoj zemlji, okupljanje novih trećoredica, molitve, prikupljanje hrane za siromašne i za sjemenište su obavljale trećoredice. One su također i pjevale u crkvenom zboru. Eva Domić Čelina je imala

hendikep s lijevom rukom i nogom, ali ju nije smetalo da u odsustvu kantora, bude zborovođa, svira na orguljama i služi u župi.

Sveopća oskudica

Sestra Eva Vidaković danas kaže: »Ko oće, ko neće, ko tijo, ko ne tijo, al, sestre trećoredice su bile tu«. Nije bilo lako prikupljati ni hranu, niti novac za sirotinju i sjemenište, jer je i u to vrijeme još uvijek bila sveopća oskudica. Ako su se vjernici oglašili na poziv s oltara, za milodare se išlo po selu od kuće do kuće. Sestre su prihod sa zemlje kao što su povrće, voće, žito, kukuruz najčešće prodavale na tržnici uvijek po dvije ili više njih. Pomno su bilježile svaki dinar koji su zaradile. Čist obraz imati pred Bogom i ljudima je bio njihov ideal i zadaća. Sestra koja ih je predvodila se zvala glavarica. Bila je odabrana između njih. Bila je to pismena osoba bez ljage na imenu, visprena i sposobna za mnoge poslove. Kao po pravilu, obično su to bile vrlo autoritativne osobe koje su znale »držat konce u ruka«. Tako je red od strane seljana bio izuzetno poštovan i cijenjen.

Općenito, sve žene u Sonti su tokom povijesti bile oslonci svećenstvu i crkvi, bilo da su to bile obične žene, pjevačice u crkvi, trećoredice ili sluškinje u župi. Međusobno su se uvažavale i u svome osobnom životu su imale veliku potporu svih navedenih.

»Ni u zlu ni u dobru nisi bio odbacit, al ni ostavit sam. Uvijek si mogao računati na svećenika i na sve ne koji dolazu u crkvu«, kaže sestra Eva.

Na blagdan svete Elizabete, zaštitnice franjevačkog svjetovnog trećega reda, trećoredice su pomno obilazile bolesnike po selu, tješeći ih i pripremajući za božićnu ispovijed i pričest. Zanimljive su bilješke sestre Eve Vidaković u kojima piše ovako: »Sestra Kata obišla danas sedam bolesnika. Sestra Marica pet... Sestra Pavka devet, a ja deset. Još ću se potruditi osim Elizabete prinet što više ljubavi Srca Isusovoga i Duha svetoga«.

U pomoći su bili jednako i vjernici muškarci. Oni su obrađivali crkvenu zemlju, sakupljali plodove i također ili prosljeđivali u druge potrebite župe, sjemenište ili prodavali. Novac je išao u župsku blagajnu koja je održavala crkvu i župu.

»O, često su natovarita kola sa upregnitima konjima išla u Sombor. Ako nije bilo puno milodara, dvi po dvi sestre su latile košar između sebe, kogod ji je pribacijo do željezničke, kolma, sile su na voz i pravac Subatica, jel Sombor. Uvijek je komu trebalo pomoć. Gladni i bolesni je bilo i biće«, kaže sestra Eva, sada starica u poodmakloj staračkoj dobi.

Ruža Silađev

I u Novoj *Flâneuri* nastavljaju šetnju

Flâneuri na »daskama koje život znače«

Klasično ili virtualno, fizički ili emotivno, šetajući uživati u nečem lijepom... zadatak je svakog *flâneura* pa i ovih naših subotičkih, članova čitateljskog kluba Gradske knjižnice Subotica koji su se ponovno susreli prošlog četvrtka, 11. siječnja, u Američkom kutku. Ovoga puta prošetalu su »daskama koje život znače«. Nakon šetnji kroz poeziju, radio dramu, povijest Subotice, tiskarstvo, grčku mitologiju, Osijek, secesiju... i da ne nabrajam gdje su sve do sada bili *Flâneuri* stiglo je na

red iščitavanje dramskih tekstova. Ali, ne bilo kakvih tekstova već friških, autorskih, na susretu nastalih tekstova.

Vođeni izvrsnim glumcem, ali i okušanim redateljem **Vladimirom Grbićem** iz Narodnog kazališta Subotica, subotički *Flâneuri* su doznali mnoge tajne iz dramskog života, primjerice što je najvažnije da jedna predstava bude dobra, tko sve i što radi na postavljanju jedne predstave, koliko je značajna never-

balna komunikacija i pauza na sceni... Zatim su sami napisali tekst koji su potom dramatizirali. Znete li da isti tekst može zvučati lirski, ili dramski, možda kao triler, ako ga tako postavite? I znate li da dosadan i besmislen tekst može biti vrhunski ugođaj ako ga dobro odglumite i da odličan tekst u pogrešnoj interpretaciji može biti propala predstava? Svašta su doznali i isprobali čak petnaestak mladih članova Čitateljskog kluba *Flâneuri*. Tko zna možda se netko kasnije i profesionalno okuša na ovim »daskama«.

Vidjevši svijet drame u novom svjetlu dogovorili su da će svoj naredni susret održati u kazalištu kada će skupa odgledati jednu predstavu. Na ovaj događaj povest će ih njihove voditeljice **Bernadica Ivanković** i **Ana Gaković**. Do tada nude im se novi naslovi na policama subotičke knjižnice.

B. I.

Čitanjem do zvijezda

Počelo je drugo polugođe, a s njim i natjecanja. Prva razina kviza znanja *Čitanjem do zvijezda* za učenike osnovnih škola u Subotici i okolici bit će održana u ponedjeljak, 22. siječnja. Kviz znanja i kreativnosti organizira Hrvatska mreža školskih knjižničara, a u Subotici ga provodi Gradska knjižnica Subotica u suradnji s Hrvatskim nacionalnim vijećem. Ovogodišnja tema je »Zapisi iz škrinjice sjećanja«, a potrebno je pročitati tri knjige: **Sue Townsend** *Tajni dnevnik Adriana Molea* (13 ¾ godina), **Jeff Kinney** *Gregov dnevnik* i **Jadranka Klepac** *Kora od jabuke*.

Pobjednici školskih natjecanja u školama gdje se nastava odvija na hrvatskom jeziku u Subotici, Tavankutu, Maloj Bosni i Đurđinu sudjelovat će na međuškolskom kvizu koje će biti održano u Gradskoj knjižnici.

B. I.

Natječaj za najljepše ljubavno pismo

Jeste li skoro dobili neko ljubavno pismo? Ili ga možda napisali? Ukoliko ste ga napisali, a niste se usudili poslati ga, evo rješenja. I ove godine Čitateljski klub *Čitafora* iz Zagreba koji djeluje pri Knjižnici Sesvete organizira natječaj za najljepše ljubavno pismo. Znam, neki su od vas već sudjelovali, a neki su čak bili i nagrađeni. Eto razloga da se ponovno okušate. Natječaj je namijenjen svim uzrasnim skupinama, a naravno trebate ga napisati pod šifrom po vlastitom izboru (radi anonimnosti pri čitanju pisama) i ne zaboravite označiti kategoriju u kojoj se natječete (osnovna škola, srednja škola, odrasli). Vaše osobne podatke pošaljite u posebnoj omotnici ili u e-mailu.

Pisma trebate poslati ili osobno ubaciti u »ljubavni sandučić« u prostoru Knjižnice Sesvete u Zagrebu (što je otežavajuće budući da živite u Vojvodini) ili slanjem na e-mail: citafora.sesvete@gmail.com do 31. siječnja 2018. godine.

Rezultati će biti objavljeni 9. veljače 2018. na internetskim stranicama Knjižnice Sesvete <http://www.kgz.hr/hr/knjiznice/knjiznica-sesvete/85> i FB stranici ČITAFORA – Čitateljski klub Knjižnice Sesvete <https://www.facebook.com/groups/208588009325443/>.

B. I.

Hrckov maskenbal

Još jedan *Hrckov maskenbal* je pred nama. Ovoga puta petnaesti po redu!

Makenbal će biti održan 5. veljače u dvorani Hrvatkog kulturnog centra *Bunjevačko kolo* od 16 sati. Među brojnim gostima koji će doći iz raznih mjesta u Vojvodini bit će i naš *Hrcko*. Još uvijek imate vremena pripremiti svoju masku. Neka bude originalna!

S radošću vas očekujemo!

ZIMSKI VAŠAR

Toth optika

SUBOTICA
024/ 551 045

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com
Prodaje se apartman od 36 m ² u Jadranovu, 5 km od Crikvenice. Tel.: 024-4527-499, 064-18-39-591.
Prodajem perjani jastuk 80x120 s odgovarajućom novom ručno šivanom salvetskom krevetnom (dvije navlake za jastuk i dvije navlake za jorgan). Cijena po dogovoru. Tel.: 060 5402733.
Prodajem stroj šivače marke Bagat s ormančićem, visoki sjaj, orahovina. Tel.: 069 2887213.
Prodajem ručno štrikači stroj Empisal skoro nov – stolni. Katarina Turkal. 025 5742 136.
Izdajem garsonjeru u Zemunu. Povoljno za dva člana ili studenta. Lokacija Zemun. Tel.: 011 3077036.
Prodaje se drvena vaga s tegovima, ojačana željezom. Mjeri do 500 kg. U Subotici. Tel.: 064 3910112.
Tročlana obitelj prima na dvorbu stare osobe za mirovinu ili nekretninu. Tel.: 062 1941729.
Tražim ozbiljnu žensku osobu za dvorbu bračnog para u Svetozar Miletiću za nekretninu. Tel.: 00385 32832310
Prodaje se stan na Radijalcu od 52 m ² . Tel.: 069 2887213.
Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m ² , topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel.: 063 596840 i 024 547204.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.

Starija kuća (4 sobe, ručao, 2 kupaone, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupaona) se prodaje ili mijenja za stan ili kuću u Zagrebu (centar). Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.

Uzimam zemlju u zakup, Klisa, Stari i Novi Žednik, Mala Bosna, Subotica. Plaćam 12 metara po jutru. Tel.: 064 305 1488

Ozbiljan muškarac, Hrvat iz Hrvatske, umirovljenik, želi upoznati ozbiljnu ženu do 55 godina. Tel.: 099-1958-444 (HR) i 064-041-5760 (SRB). Pošaljite za početak SMS.

Hrvat, katolik, 61 godinu, umirovljenik s dobrim primanjima, grad Slavenska Orahovica, kuća, automobil, vitalan, zgodan, traži ženu – katolkinju za brak, bez djece, koja ima do 57 godina. Pošaljite za početak SMS poruku na 063-766-88-08. Josip, Hrvatska, Slavenska Orahovica kod Osijeka.

U predgrađu Subotice prodajem trosobnu katnicu sa suterenom. Parket u svim sobama, dvije kupaone, legalizirano, sa svim priključcima. Plac 560 m². Moguća i zamjena za slično u okolici Zagreba. Tel.: 062-332-247.

Povoljno se prodaje legaliziran objekt na parceli od 510 m² u Somborskoj ulici br. 67. Kod dvije pruge, komplet opremljen za nastavak radova male privrede, trofazna struja, gradska voda, priključak na plin. Tel.: 063-551-871.

U skladu s člankom 50. Zakona o planiranju i izgradnji (»Službeni glasnik RS«, br. 72/09, 81/09-isp., 64/10-US, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US, 132/14 i 145/14) i članovima od 60. do 73. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade planskih dokumenata (»Službeni glasnik RS«, br. 31/10, 69/10 i 16/11)

Oglašava

JAVNI UVID U NACRT PLANA DETALJNE REGULACIJE ZA DRUGU DIONICU KANALA »OROM – ČIK – KRIVAJA« PODSISTEMA ZA NAVODNJAVANJE »TISA – PALIĆ« NA TERITORIJU GRADA SUBOTICE

Javni uvid može se obaviti od 22. siječnja do 20. veljače 2018. godine, radnim danima od 8 do 15 sati, u Gradskoj upravi Subotice, Trg slobode 1.

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu obaviti uvid u Plan u Gradskoj upravi Grada Subotice, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, ured br. 202/1.

Primjedbe na planirana rješenja u tijeku javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 14) do 20. veljače 2018.

Javna sjednica Komisije za planove bit će održana 27. veljače 2018. u 13 sati, u zgradi Stare gradske kuće (u plavoj dvorani), Trg slobode br. 1.

Pravne i fizičke osobe mogu pred Komisijom za planove obraditi svoje primjedbe koje su u pisanom obliku dostavljene tijekom javnog uvida.

Sekretar, Melinda Nagy Kiserős master građ. ing

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 24. 1. 2018.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju Hrvatske riječi.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga CroArt prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, Ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

već od
649 din

SUBOTICA KARADORDEV PUT 2 TEL: 024/555765 WWW.TIPPNET.RS

Sportaš godine Subotice

Najvrjednija priznanja Štefaneku i hrvačima

Dodjelom priznanja okončana je još jedna sezona u tradicionalnoj akciji *Sportaš godine* kroz koju se nagrađuju najbolji sportaši i sportski klubovi. Akcija traje od 1961. godine, provode je *Nove Subotičke novine*, Grad Subotice i Sportski savez Subotice, a protekla 2017. godina protekla je u znaku Hrvackog kluba *Spartak* na čiju adresu idu najvrjednija priznanja.

Davor Štefanek se šesti put okitio priznanjem sportaša godine u konkurenciji seniora, a najbolji klub je Hrvacki klub *Spartak*. Najbolji junior u 2017. godini bio je **Tamás Kajdócsi** (Klub dizača tegova *Spartaka*), a **Filip Mandović** (Tenis klub *Spartak*) je najbolji pionir.

»Kao rijetko koji grad se možemo pohvaliti da imamo praktično superligaše u svim sportovima. Lepeza od 148 klubova, koliko ih ima u našem gradu je nešto na što smo ponosni. Zadatak lokalne samouprave je da vam osiguramo što bolju sportsku infrastrukturu. Mnogo toga je urađeno u 2017. godini, neki radovi su i sada u tijeku, a velike planove imamo i za 2018. godinu. Raduje me što među dobitnicima ima predstavnika različitih sportova, što potvrđuje da u Subotici ne dijelimo sportove na 'velike' i 'male', rekao je na svečanom proglašenju **Nemanja Simović**, član Gradskog vijeća Subotice zadužen za sport.

A **Sreten Damjanović**, predsjednik Upravnog odbora Sportskog saveza Grada Subotice je nastavio:

»Čestitam svim sportašima koji su bili na svim rang-listama, kao i nositeljima posebnih priznanja. U tijeku je novi olimpijski ciklus, ponovno ćemo imati prilike da se dokažemo i potvrdimo, jer je Subotica 'grad sportova' u kojem žive prvaci Europe i svijeta, olimpijski pobjednici. Malo gradova može se pohvaliti ovakvim rezultatima.«

Prisutne je pozdravio i **Vlado Tomić**, direktor *Novih Subotičkih novina* koji je tom prilikom svim sportašima poželio još bolje rezultate u 2018. godini.

Najvrjednija priznanja, velike prijelazne pokale, uručila je **Tímea Horvat**, zamjenica gradonačelnika Subotice.

»Imam veliku čast, ali i tremu kada stojim među sportašima s ovako velikim rezultatima. Hvala vam, ne samo na tome što ste ponos svojih roditelja, nego i ponos našeg grada, naše Subotice. Vaši dobri rezultati nas obavezuju da vam pomognemo da postanete još bolji, prije svega ulaganjem u sportsku infrastrukturu«, istakla je ona tom prigodom.

Dobitnik najvrjednijeg priznanja Davor Štefanek priznao je

da mu nagrade gode, ali i da nema namjeru prestati, jer želi doći i do sedme titule sportaša godine, što još nikome nije uspjelo.

Iako je stupio na mjesto predsjednika Sportskog saveza Srbije, Štefanek ne prekida karijeru.

Pripreme počinju već u veljači, Svjetsko prvenstvo je u listopadu, tako da će biti dosta vremena. Hrvacki savez će mi izaći u susret, na neke pripreme neću ići zbog obaveza, ali u ožujku-travnju kreću ozbiljni radovi. Možete očekivati novu medalju od mene. Kada budem osvojio medalju kao predsjednik Sportskog saveza Srbije, bit će i to nešto što nikome nije pošlo za rukom, i to će do tada biti motiv za pronalaženje dodatne snage na treninzima.

Stojan Štefanek, trener Hrvackog kluba *Spartak*, ističe riješenost svih u klubu da titula prvaka države ne mijenja mjesto ni u 2018. godini.

»Sada nam je cilj da titulu što duže zadržimo u Subotici. Bit će to teško uraditi, ne kaže se da je titulu lakše osvojiti nego obraniti. Kada si prvi, svi dodatno motivirani jurišaju na tebe, ali vjerujem da su svi u *Spartaku* riješeni da ponovimo rezultat iz 2017. godine. Također, uspješne su bile i ostale selekcije, nadam se da ćemo tako i nastaviti«, kaže Stojan Štefanek.

Najbolji junior je i ove godine bio Tamás Kajdócsi, a osvojenom nagradom je zaključio juniorsku karijeru:

»Najbolje rezultate sam postigao na Prvenstvu Europe i Prvenstvu svijeta za juniore. Na Svjetskom prvenstvu sam uspio oboriti i državne rekorde u mojoj kategoriji, 180 kg sam podigao u trzaju, 403 kg u biatlonu, a taj rezultat je bio dovoljan za treće mjesto u generalnom plasmanu, a imam i srebro s ovog natjecanja. Europsko prvenstvo je moglo biti malo bolje. Zaista bih volio otići na sljedeće Olimpijske igre. Kvalifikacije počinju 2018. godine, a nova godina me priprema za nove velike izazove, a prvo na redu je Prvenstvo Europe za seniore.«

U vrijednoj generaciji dječaka iz Tenis kluba *Spartak* posebno se istakao **Filip Mandović**, najbolji sportaš pionir.

»Bio sam dio našeg državnog tima na dva izuzetno značajna natjecanja. Bili smo na Prvenstvu Europe u Španjolskoj, tamo smo osvojili peto mjesto, dok smo nastup zabilježio i na Prvenstvu svijeta u Češkoj, a osvojili smo trinaesto mjesto u generalnom plasmanu. Najbolji sportski moment u 2017. godini mi je definitivno osvajanje Prvenstva Srbije, po tome ću pamtitu ovu godinu.

D. Vuković

Klubovi koje smo pratili u 2017. godini (III.)

Nogomet

Međupćinska nogometna liga Sombor – Apatin – Kula – Odžaci 2. razred

Novi kadrovski problemi

SONTA – NK *Dinamo* iz Sonte ostavio je iza sebe kalendarsku godinu koju bi kako igrači, tako i rukovodstvo kluba trebali što prije zaboraviti. Modri su proljetni dio prvenstva 2016./17. započeli teškim porazom od 1:5 u Laliću, a završili ga na neslavnom, pretposljednem mjestu, sa svega 17 osvojenih bodova iz 18 utakmica. Ljetnu pauzu dočekali su bez trenera, bez predsjed-

nika i polovice uprave, te s velikom neizvjesnošću hoće li uopće i započeti natjecanje u jesenskom dijelu sezone 2017./18. Preostali sportski radnici i nogometaši kojima je *Dinamo* na srcu, čvrsto riješeni da ne dopuste gašenje kluba, iako bez ijednog treninga, nastavili su natjecanje. Doduše, rezultatski ne baš uspješno, ali su bar održali klub i odigrali sve utakmice jesenskoga dijela prvenstva. Najveći dobitak za budućnost kluba je to što je tijekom polusezone debitiralo i nekoliko mladih igrača, izašlih iz *Dinamove* nogometne škole. »Nadam se da ćemo zaboraviti sve negativno što nam se izdogađalo u 2017. godini i da ćemo dočekati vedrije proljeće od prošlogodišnjeg. Iako smo ponosni na mlade igrače iz naše nogometne škole, zbog iseljavanja, ali i odlazaka jednog broja iskusnijih igrača na sezonske radove u Njemačku, bit ćemo prinuđeni, poput drugih seoskih klubova u okolici, dovesti trenera i četiri-pet igračkih pojačanja sa strane. Nadam se i da ćemo uspjeti privući nekog od sponzora, kako bismo osigurali sredstva za nesmetano funkcioniranje kluba«, kaže tajnik *Dinama* **Adam Domić**.

Općinska liga Bačka Palanka 1. razred

Ne predaju se

PLAVNA – Igrači i navijači NK *Sloga* iz Plavne na koncu proljetne sezone 2016./17. godine imali su razloga za radost. Zauzima-

njem 2. mjesta prvenstvene ljestvice plasirali su se u viši stupanj natjecanja. U jesenskom dijelu prvenstva u novoj konkurenciji igrali su vrlo promjenljivo, pa su neke bodove neplanirano izgubili i na koncu zauzeli 8. mjesto, sa svega bodom više od fennjeraša *Naše zvezde* iz Silbaša. U klubu se ne predaju, očekuju sigurnije igre na proljeće. Kako su u Plavni vrlo aktualni odlasci mladih u inozemstvo bez povratnih karata, očekivano, *Sloga* je na taj način izgubila pola ekipe. Čelnici kluba kažu da će zimu iskoristiti za dovođenje nekoliko igračkih pojačanja sa strane, kako zbog nedostatka nogometaša ne bi bili prinuđeni odustati od natjecanja.

Tvrđava u sigurnoj zoni

BAČ – Kao i ostale ekipe iz općine Bač, kriza u 2017. godini nije zaobišla ni NK *Tvrđava*. U proljetnom dijelu prvenstva 2016./17. samo za bod su uspjeli izbjeći seobu u niži rang natjecanja. Ovogodišnje prvenstvo započeli su vrlo promjenljivim rezultatima, a od zone ispadanja udaljili su se tek s nekoliko povezanih dobrih rezultata u finišu jeseni. Bačani su tako osigurali sebi mirniju zimu, a kako kažu u klubu, tijekom pauze namjeravaju se igrački

pojačati, a ekipi će priključiti i nekoliko mladih igrača, poniklih u klupskoj nogometnoj školi, tako da očekuju proljeće mirnije od prošlogodišnjeg.

Općinska liga Bačka Palanka 2. razred Osrednjost u igri

VAJSKA – U 2017. godini NK *Labudnjača* je pokazala osrednjost u igri i rezultatima u proljetnom dijelu prošloga prvenstva, a jesenski dio ovogodišnjeg bio im je za nijansu uspješniji, pa su zauzeli mjesto u gornjem dijelu ljestvice. U klubu kažu da se nada ju ponekom zimskom pojačanju, pa bi po njihovim planovima ostali u gornjem dijelu ljestvice, a za narednu godinu planiraju uključiti se u borbu za plasman u viši rang natjecanja.

Juriš na vrh

BOĐANI – U gornjem dijelu ljestvice prezimit će i NK *Slavija*. U proljeće prošle godine pomladili su ekipu, a u jesenskom dijelu ovogodišnjeg prvenstva stvorili su dobru poziciju za juriš na sam vrh ljestvice.

Ivan Andrašić

POGLED S TRIBINA

Prvi krug

Nakon dva odigrana susreta u skupini A (Split) Hrvatska muška rukometna reprezentacija je već osigurala plasman u drugi krug natjecanja na 13. Europskom prvenstvu. Dvije sigurne pobjede protiv Srbije (32:22) i Islanda (29:22) donijele su uvjerljivo prvo mjesto na tablici, ali i potvrdu kako bi ova generacija predvođena najtrofejnijim izbornikom mogla konačno do jedinog trofeja koji Hrvatskoj nedostaje. Toliko željenog europskog zlata. Iako je (po običaju) bio osporavan prilikom ponovnog preuzimanja najtežeg trenerskog posla (kao i u nogomet, svi se odlično razumiju i u rukomet), **Lino Červar** je uradio posao kako najbolje zna. I umije. Stvorio je momčad koja se bazira na velikom iskustvu igrača koji čine njezinu okosnicu (prosjeck 29 godina), vratio neke važne i prerano otpisane igrače (**Aličević**, **Vori**) i dirigentsku palicu uslijed objektivnih okolnosti (ozljeda **Duvnjaka**) predao novom lideru momčadi. Da, **Luka Cindrić** najbolji rukometaš Europe za proteklu 2017. godinu (prema izboru EHF) svoju je kvalitetu već potvrdio u samo dvije odigrane utakmice na ovom prvenstvu. Sjajno se bori tijekom cijelog susreta, poteže s distance uvijek kad je najpotrebnije, a u susretu protiv Islanda je uz 7 pogodaka imao i 4 asistencije. Ali, uz odličnog središnjeg vanjskog, jednako odlično igraju i svi njegovi suigrači. U prvom susretu najbolji je bio vratar Alilović, obranivši 5 udaraca u najvažnijim dijelovima utakmice protiv Srbije, opet protiv Islanda u drugom dijelu je među vratnicama briljirao **Ste-**

vanović s grandioznih 7 obrana. U oba prva susreta u splitskom *Spaladiumu* svoju porciju golova zabili su i **Štrlek**, **Stipančić** (posebno briljirao protiv Srbije) i **Čupić**, ali su i svi ostali poput **Gojuna**, **Horvata**, **Kopljara**, **Muse**, **Mamića**, **Buntića**, **Mandalinića**, **Karačića** i **Mihića** na svoj način dali obola vrhunskim izvedbama *kauboj*.

Viza za Zagreb je izborena, pitanje je samo hoće li u zagrebačkoj *Areni* startati s 4, 3 ili 2 boda (ovisno o ishodu posljednjeg, trećeg susreta protiv Švedske).

A navijanje... Što reći nego samo poželjeti da takvo bude i u Zagrebu, jer splitske tribine su naprosto nosile najbolje hrvatske rukometaše bodreći ih pjesmom i hukom najjačih decibela. Treba li to uopće naglašavati: Hrvatska ima najbolje i najvjernije navijače!

Rukometaši im moraju samo podariti najvrjedniji dar...

M. D.

U NEKOLIKO SLIKA

Tamburaška kuća

Iz Ivković šora

Trevljamo

piše: Branko Ivković

Faljnjs, čeljadi. Jestel vi već svatili da smo mi još jednu godinu matoriji? Nikako ne možem svatit ovaj svit... Bože moj, prid Silvester se rastrčemo ko muve brez glave, jedva nam Božić prošo, ila nam još ostane skoro do Silvestera al mi se opet zaukamo po dućani, trevljamo di je jeptinije ovo jel ono, guramo se po ovim novim dućanima, stojimo u redu kugod da dile zabada vad a sve zato jedno veče. Onda se iskvrcamo, gledamo na televiziji program što je opravljen digod još u lito, veli mi moj Joso da se podikoje emisije sića i od lane. Ja, doduše, nisam baš pratio vrlo al virujem, nema kod nas tušta novog, a i šta mož bit. Jevo baš sad sam po ovoj vitrini došo u selo iz Ivković šora. Divane prid dućanom, a i di bi drugdi kad nam selo više nema ni jednu ustanovu a borme ni mijanu, kažu da je odignuta paorska penzija za dvisto i pedeset dinara... Aaav, al su izadrlji čeljadi moja, a cine svega dvared digli, doprinosi za penziju su već s cocijalnim sto iljada dinara skoro. Koliko se naplaćaš, ni polak ti se ne vrati kad odeš u penziju a novce ti asniraju i još se prite da nema novaca za penzije i da ji mogu ukinit. Svi, kako gledim, trevljaju da njim bude lipo i dobro a sve na čijoj tuđoj grbači. Neće valjat, baš sad propaljivam u peć, prija nisam mogo jel nije bilo struje. Ode na kraj mog sokaka su niki dan minjali banderu, a danas došli svest drotove, vezali su četiri drotu dobri po dana. Valjdar to tako triba, malkoc radiš, pa ondak fajin telefoniraš. Već sam bio i bisan – triba mrvit i krupit, a nema struje. Kako smo krenili, moraću opet nabavit onu mrvljačicu na hajto i istu taku kruparu. Ja se već izdero na nji »pa kad će već bit ta struja«? A jedan meni natrag »čekaj, čiča, još malo pa gotovo«. Hm, baš me trevio, promrndo sam nako za sebe »čiča ti bačo, onaj ko te«... Al došla je struja pa nisam dugo bio nakrivo naeren. Ne smi se ni zdravo izdirat na ove mlade, oma se rasrde pa rep na krste i odu u strane države a ode kod nas kako vidim ostaju samo vaki »mladi« ko ja, i još »mladi«. Di ćemo mi završit, vrag zna. Kako vidim u kakim domovima, pa šta nam Bog da. Taki sam nesvoljan, čeljadi, i napala me nika neroza šta li je, vrag će ga znat, ni mi više ni do čeg, valjdar su to i godine i ovo niko ludo vrime. Kad ste vidili, molim vas lipo, u sičnju vake vručine i vitrove? Ta ja se sićam kad sam bio dite – snig do struka. A vid sad ovo, ko u onoj pismi, ne znam kako ide baš al se spominje »I Bog digo ruke«. A baš da je tako, dašta neg digo, bar od mene. Za čega god se uvatim to propadne, čega god se latim to pokvarim. Ko da me kogod zavračo. Nema tu druge: moram se ja opet latit moje bicigle, pa lipo po šorovima, to je najbolje za zdravlje. Čovik sve obađe, vidi svita, izdivani se a kod kuće samo gleda na čeg će bit bisan. Bicigla je meni dosta. Ja se neću daleko ni krećat. Kaki Beč, Pešta... Zgradurine ko zgradurine. Meni je samo da vidim moje salaše, koji su još u životu, jesu I umazani, popravljeni... Neg, ajd zbogom čeljadi.

Bač Ivin štodir

Žito i kukuruze ćemo vada u brda

piše: Ivan Andrašić

U posljednji despetnajs godina u bač Ivino selo malo-malo, pa stali dolazit niki doktori za paoršag. I svi velu, ne može se posijat žita i kukuruza, metnit malo bašće, držat pešes kravica, jato živine i uranit koje leglo prasaca, pa otoga život. Po njima triba radit cilu godinu, a ne zimi bazdalikat, pa onda čekat da ti država dade. Njemu to bilo čudno. Dobro se sića pokojni tetka i teta Ane, dadine sestre. Cili život proveli na salašu, čak tamo bliže Dunova, a otrani i šes dice. Okolo salaša imali maksim zemlje, pa svake jeseni tetak sijo deset lanaca žita, sprolića pet lanaca kukuruza, a no nomu što ostalo, između salaša i kanala, ogradito plotom o simenjače, bilo teta Anino carstvo. Tamo na polak komata, bliže kanalu, metala veliku bašču, a na druge pole bi posijala kukuruza šećeraca. Ka bi ji zagrtala, nuz kukuruze bi metala gra, noga starovirckoga, što o njega papula bude najslađa i najlipše meriše. U bašču nema šta ni metala. Voda blizu, ona vridna, još je i dica pomagala dok nisu ošla na veće škole. I bome, sve je išlo za rukom. Krave redovno muzla ručno, nisu imali ni struje, ni nikaki sokočala. Svakoga petka bi napravila koju kilu sira. Na pijacu imala tezgu, pa bi svake subote iznela što bi kroz nedilju pripravila. I lipo se živilo o toga, u kuće jim ni ništa smilo falit, ni ruva, ni kruva. Što stari kažu, ti nisu kupovali šećer na ftralj. Dicama dali kruva u šake, troj svršili velike škole, pa ostali u varoši, dvoj zanate, otvorili jim radnje. Kupili i veliku kuću u selu, sve o salaša i zemlje. Najmlađega mislili ostavit ko nji, velu dosta su stekli, još samo da ga oženu, pa nek dalje teču on i njegova. Bač Iva se samo naškobijo, pa se malo bolje udesijo na stolcu. Gleda toga doktora što sto divanit o paoršaga i ope mu ništa čudno. Vamo lipi ancug, na noga lagovane cipele, a ka stane divanit, ne zna se sustavit. Po divanu bi reko da sve znade bolje o paora, al po šakama i obrazma dade se vidit da taj nikad ni bijo ni na vitru ni na suncu. Te doktore prvo dovađali ni što voljili ne što bač Ivine tili zarđanom kašikom. Potli ji dovađali ni što skinili ve, pa malo vladali misto nji. Jedno vrime ji stali dovađat i bač Ivini, a posljednji nekoliko godina kum Tuna. I o nji svaki put dojdju drugi, nikad dvaput. Jedino bi po divanu čeljade reklo da su svi isti, mada drugače izgledu. I svi doktori. I svi divanu da ni što prija dolazili ništa ne znu, jal nisu ni učili u pravima školama. A divanu i ništa što bač Iva nikako ni ni mogo razumit. Prvi što dolazili, velu mante se žita i kukuruza, notomu nikada nećete zaradit. Latite se puževa, to sad ide, a i država će vam pomoć. Došli drugi, velu mante se puževa, triba sadit jagode. I tako iz godine u godinu, a uvik: država će pomoć. Evo, vaj ope divani o nikaki aronija i borovnica, veli njeva ravnica dušu dala za tako štogoda. A i država će pomoć. Pun riči ko patka g....., što bi rekli stari. Jedino ni zno odvratit ka mu bač Iva pito jal bi onda bilo dobro kukuruze i žito it sijat na Kopaonik.

NARODNE POSLOVICE

- Bolja je istina koja škodi, nego laž koja godi!
- Knjigama mrtvih uvijek uče žive!
- Nije se rodio ko bi svakom ugodio!
- Od šutnje glava ne boli!

VICEVI, ŠALE...

Uđe Perica u autobus i pita ga vozač:

- Koliko imaš godina?

Sedam

Kada bude došao kondukter, reci da imaš šest.

Zašto?

Pustit ćete besplatno

Dolazi kondukter i pita ga:

- Koliko imaš godina?

Šest!

A kad puniš sedam?

Čim izađem iz autobusa!

U žestokoj svađi žena kaže mužu:

- Bolje da sam se udala za đavola nego za tebe!

- E, nisi mogla. Brak između bliskih rođaka zakonom je zabranjen!

DJEČJI BISERI

- Breskva je jabuka s tepihom.

- Krave ne smiju brzo trčati da ne bi prolile mlijeko.

- Odakle potiče sir edamer? – iz dućana.

- U subotu je tata pobijedio na izložbi pasa.

FOTO KUTAK

Maškare, maškare...

**PETAK
19.1.2018.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:11 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:11 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:11 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:21 Dr. Bergmann
11:09 Riječ i život: Obrazuj se i ostani
12:00 Dnevnik 1
12:28 Zaljubljena u Ramona
13:14 Dr. Oz
13:59 Normalan život
14:50 Bajkovita Hrvatska:
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:59 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:09 Daj pet
19:00 Dnevnik 2
19:46 Tema dana
20:05 Harry Potter i plameni pehar, američko-britanski film
22:42 Dnevnik 3
23:13 Hrvatska za 5
00:04 Dobra žena
00:44 Detektiv Murdoch
01:34 Don Matteo
02:31 Dr. Bergmann
03:15 Dr. Oz
03:56 Skica za portret
04:13 Normalan život
05:03 Kod nas doma
05:48 Zaljubljena u Ramona

05:46 Regionalni dnevnik
06:27 Džepni djedica
06:53 Juhuhu
09:09 Navrh jezika: Za stolom
09:25 Notica: Srednji vijek
09:40 Čudesne pustolovine Julesa Vernea, serija
10:08 Degrassi
10:31 Vremeplov, serija za mlade
10:59 Paul O'Grady i ljubav prema psima
11:25 Kitzbuhel: Svjetski skijaški kup
12:39 Hestonova fantastična jela, dokumentarna serija
13:29 Osveta djeveruša, američki film
14:55 Dizajn interijera u rukama amatera
16:00 Regionalni dnevnik

16:42 Idemo na sjever s Goranom Milićem: Češka i Poljska
17:31 Moć cvijeća: Lijek, kratki dokumentarni film
17:41 U istom loncu
18:22 Stipe u gostima
19:05 Pustolovine Prudence Petitpas, crtana serija
19:30 Glazba, glazba... Glazbeni spotovi
20:05 Maigret, serija
21:36 Dolina sreće
22:31 Cesta, američki film
00:19 Stipe u gostima
01:01 Seks i grad
01:26 Osveta djeveruša, američki film
02:52 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
20.1.2018.**

06:44 Klasika mundi: Claudio Abbado i glazbenici Orkestra Mozart, glazbeni dokumentarni film
07:45 Krvavi poker, američki film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:26 Veterani mira
13:14 Sigurno u prometu
13:44 Duhovni izazovi
14:18 Prizma
15:06 Svijet aplikacija
15:36 Zdrav život
16:01 Bajkovita Hrvatska:
16:08 Bonton
16:14 Potrošački kod
17:00 Vijesti u 17
17:19 Manjinski mozaik: Novoukrajinci
17:40 Lijepom našom: Rugvica, 1. dio
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7/39
20:05 Rock'n'roll radio, britansko-njemačko-francuski film
22:17 Legendarni Tombstone, američki film
00:29 Dnevnik 3
01:03 7 kutija, paragvajsko-španjolski film
02:47 Krvavi poker, američki film
04:26 Devet, američki film
06:21 Manjinski mozaik: Novoukrajinci
06:36 Potrošački kod

07:01 Veterani mira
07:46 Prizma

05:50 Regionalni dnevnik
06:32 Džepni djedica
07:00 Juhuhu
09:00 Čudesne pustolovine Julesa Vernea, serija
09:30 Glee
10:20 Lidijina kuhinja
10:50 Vrtlarica
11:25 Kitzbuhel: Svjetski skijaški kup
12:45 Špica, riva, korzo
13:30 Kokice
14:25 Maigret, serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Smogovci, serija za djecu
17:00 Košarka, Premijer liga
19:00 Klapa Intrade, Arena Pula, 2017.
20:05 Tajne Sjevernog mora, dokumentarni film
21:35 Najveće pustolovine u Velikoj Britaniji s Bearom Gryllsom: Yorkshire, dokumentarna serija
22:25 Motel Bates
23:15 Anđeo iz pakla, humoristična serija
23:45 Životne priče
00:10 Životne priče
00:35 Seks i grad
01:05 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
21.1.2018.**

08:34 TV
08:50 Ruby Gentry, američki film
10:15 Pozitivno
10:45 Biblija
10:55 Zadar: Misa, prijenos
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Rijeka: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:05 Mir i dobro
15:40 Jimmy, dokumentarni film
16:30 Sigurno u prometu
17:00 Vijesti u 17
17:25 Holiday Engagement, američki film
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 'ko te šiša, humoristična serija
20:40 Mistika uspjeha: Asim

Kurjak, dokumentarna serija
21:40 Nova prapovijest: Misterij pernatih zmajeva, dokumentarna serija
22:35 Dnevnik 3
23:15 Crna nedjelja, američki film
01:35 Nedjeljom u dva
02:30 Charliejev svijet, američki film
04:00 Reprizni program
06:06 Rijeka: More

06:05 Regionalni dnevnik
06:32 Džepni djedica
07:00 Juhuhu
08:09 Čarobna ploča - Školica: Brojevi 5 i 6
08:23 Juhuhu
08:34 Izbavitelji, animirani film
10:25 Kitzbuhel: Svjetski skijaški kup
11:25 Luka i prijatelji
11:55 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar - Učite od najboljih
12:55 Sjedni, odličan
13:25 Kitzbuhel: Svjetski skijaški kup
14:20 Vrtlarica
14:50 A strana
17:15 Hokej, EBEL liga: Medveščak - Znojmo, emisija
17:30 Hokej, EBEL liga: Medveščak - Znojmo, prijenos
19:45 Hokej, EBEL liga: Medveščak - Znojmo, emisija
20:05 Viktorija, serija
21:00 Ponoćna utrka, američki film
23:05 Graham Norton i gosti
23:55 Kurt Cobain: Montage of Heck, glazbeno-dokumentarni film
02:00 Seks i grad

**PONEDJELJAK
22.1.2018.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Dr. Bergmann
11:10 Treća dob
11:35 Sigurno u prometu
12:00 Dnevnik 1
12:23 Zaljubljena u Ramona

13:10 Dr. Oz
14:00 Plodovi zemlje
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Zagonetke dr. Blakea
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Maslenica, dokumentarni film
20:50 Počivali u miru 3, dramska serija
21:45 I to je Hrvatska:
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Romano Bolković - 1 na 1, talk show
00:05 Zagonetke dr. Blakea
00:53 Don Matteo
01:43 Dr. Bergmann
02:28 Dr. Oz
03:13 Labirint
03:38 Reprizni program
03:53 Treća dob
04:18 Dobar dan, Hrvatska
05:13 Kod nas doma
05:58 Zaljubljena u Ramona

06:00 Riječ i život
06:32 Teletubbyji
07:00 Juhuhu
09:00 Školski sat
09:30 Čudesne pustolovine Julesa Vernea, serija
10:00 Degrassi
10:30 Vremeplov, serija
11:05 Sjedni, odličan
11:35 Ubojstvo, napisala je
12:30 Hestonova nemoguća misija
13:25 Garage Sale Mystery, američki film
14:55 Dizajn interijera u rukama amatera
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Divlja Aljaska: Proljeće, dokumentarna serija
17:40 City Folk 2017 Best of
18:05 Dokumentarna emisija/film
18:20 TV Bingo
19:00 Pustolovine Prudence Petitpas, crtana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Stadion
21:00 Mladenkin otac, film
22:45 Zločinački umovi
23:40 Brooklyn 99
00:10 Uvijek je sunčano u Philadelphiji
00:30 Seks i grad
01:00 Mladenkin otac, film
02:40 Noćni glazbeni program

**UTORAK
23.1.2018.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Dr. Bergmann
11:10 Glas domovine
11:35 Informativka
12:00 Dnevnik 1
12:23 Zaljubljena u Ramona
13:10 Dr. Oz
14:00 Znanstveni krugovi
14:25 Zdrav život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Zagonetke dr. Blakea
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 U svom filmu
21:00 Invazija na Zemlju, dokumentarna serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Nijanse plave
00:05 Zagonetke dr. Blakea
00:53 Don Matteo
01:43 Dr. Bergmann
02:28 Dr. Oz
03:13 Glas domovine
03:38 Znanstveni krugovi
04:03 Reprizni program
04:18 Koktel-bar: Massimo
05:08 Kod nas doma
05:53 Zaljubljena u Ramona

05:50 Regionalni dnevnik
06:32 Teletubbyji
07:00 Juhuhu
09:00 Školski sat
09:30 Čudesne pustolovine
Julesa Vernea
10:00 Degraasi

10:30 Vremeplov, serija
11:35 Ubojstvo, napisala je
12:30 Hestonova nemoguća misija
13:25 Vještice blizanke, američki film
14:55 Dizajn interijera u rukama amatera
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Divlja Aljaska: Ljeto, dokumentarna serija
17:40 Schladming: Svjetski skijaški kup
18:25 Stipe u gostima
19:00 Kronike Matta Hattera
19:30 POPROCK.HR
20:05 Koktel-bar: Massimo
21:00 Griffin i Phoenix, film
22:45 Schladming: Svjetski skijaški kup
23:40 Zločinački umovi
00:35 Brooklyn 99
01:05 Stipe u gostima
01:40 Seks i grad
02:10 Vještice blizanke, film
03:35 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 24.1.2018.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Dr. Bergmann
11:10 Eko zona
12:00 Dnevnik 1
12:23 Zaljubljena u Ramona
13:10 Dr. Oz
14:00 Potrošački kod
14:25 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Zagonetke dr. Blakea
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera

19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7/39
20:05 Mijenjamo svijet: Winston Churchill: div stoljeća, dok. film
20:58 Dhruv Baker: Iz Hrvatske s ljubavlju - Zagrebačka županija, dokumentarna serija
21:28 Pola ure kulture
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Nijanse plave
00:05 Zagonetke dr. Blakea
00:53 Don Matteo
01:43 Dr. Bergmann
02:28 Dr. Oz
03:13 Eko zona
03:38 Potrošački kod
04:03 Reprizni program
04:18 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
04:43 Pola ure kulture
05:10 Kod nas doma
05:55 Zaljubljena u Ramona

05:50 Regionalni dnevnik
06:32 Teletubbyji
07:00 Juhuhu
08:55 Braća, dok. serija
09:00 Školski sat
09:30 Čudesne pustolovine
Julesa Vernea, serija
10:00 Degraasi
10:30 Vremeplov, serija
11:05 Luka i prijatelji
11:35 Ubojstvo, napisala je
12:30 Hestonova nemoguća misija
13:25 Nije lako biti pacijent, francuski film
14:55 Dizajn interijera u rukama amatera
16:00 Regionalni dnevnik

16:40 Divlja Aljaska: Zima, dokumentarna serija
17:30 Odbojkaški Kup Hrvatske - finale
19:00 Kronike Matta Hattera
19:30 POPROCK.HR
20:05 Vjerujem u anđele
20:45 Glazba, glazba
21:00 Slutnja, američki film
22:40 Zločinački umovi
23:35 Brooklyn 99
00:05 Seks i grad
00:35 Kisela faca, film
02:20 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 25.1.2018.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Dr. Bergmann
11:10 Lička svadba, emisija pučke i predajne kulture
12:00 Dnevnik 1
12:23 Zaljubljena u Ramona, telenovela
13:10 Dr. Oz
14:00 Sigurno u prometu
14:25 Prometej
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Zagonetke dr. Blakea
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Šifra
20:55 Milijarde, serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Nijanse plave
00:05 Zagonetke dr. Blakea

00:53 Don Matteo
01:43 Dr. Bergmann
02:28 Dr. Oz
03:13 Reprizni program
03:48 Lička svadba, emisija pučke i predajne kulture
04:18 Žene, povjerljivo!
05:08 Kod nas doma
05:53 Zaljubljena u Ramona, telenovela

05:50 Regionalni dnevnik
06:32 Teletubbyji
07:00 Juhuhu
08:55 Braća, dok. serija
09:00 Školski sat
09:30 Čudesne pustolovine
Julesa Vernea, serija za mlade
10:00 Degraasi
10:30 Vremeplov, serija za mlade
11:05 Pozitivno
11:35 Ubojstvo, napisala je
12:30 Hestonova nemoguća misija
13:25 Sturkopfe, njemački film
14:55 Dizajn interijera u rukama amatera
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Divlji Japan: Honshu, dokumentarna serija
17:38 U istom loncu
18:25 Stipe u gostima
19:05 Kronike Matta Hattera
19:30 POPROCK.HR
20:05 Žene, povjerljivo!
21:00 Kiklop, hrvatski film
23:05 Zločinački umovi
00:00 Stipe u gostima
00:35 Smrtonosni hitac, američki film
02:05 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 sati na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati, a emisija iz kulture *Svjetionik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasa Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija.

HRVATSKA PANORAMA NA TV SUBOTICA

Hrvatska panorama u produkciji UN Cro info emitira se na TV Subotica. *Cro info vijesti* mogu se gledati svakim radnim danom, od 15 sati i 30 minuta, 17 sati i 50 minuta, 22 sata i 30 minuta i pola sata nakon ponoći. Emisija *Motrišta* emitira se u premijernom terminu utorkom od 20 sati, te u repriznim terminima srijedom od 10 sati i nedjeljom od 21 sat. Polusatna emisija *Zlatna škatulja* je na programu premijerno petkom od 20 sati, a reprizira se nedjeljom od 17 sati i 30 minuta te utorkom od 13 sati i 30 minuta.

Priroda i društvo

Zimske radosti

Piše: Gorana Koporan

Kad bi snijega bilo

Svako godišnje doba miriše na nešto. Ljeto na more, jesen na lišće i boje, proljeće na travu i sunce, a zima na snijeg. Bar bi tako trebalo biti. Ova zima se ne poznaje mnogo po bijelom pokrivaču i od njenog početka donosi ugodne, jesenske temperature. Ipak, početak ovog tjedna donio nam je snijeg i vesele povike ulicom. Iako kratkog daha, mogao se naći po koji snjegović, a mi ćemo se danas podsjetiti svih davno zaboravljenih igara i zanimacija na snijegu.

Čovek od snijega

Alfa, beta i omega svake snježne padaline, kralj svih igara na snijegu, pravi zimski drugar i zabava za stare i mlade je gospodin po imenu Snjegović. Najtanji snježni prekrivač je dovoljan da djeca i pravi entuzijasti istrče van i počnu umotavati grude. Za sve one koji su zaboravili Snjegović, od milja zvan Snješko, pravi se od velikih grudi snijega. Kažu da je najbolji onaj snijeg koji škripuće pod nogama ali kako su došla vremena kad snijeg baš ne pada često, nećemo snijegu gledati u zube već s prvim pahuljama potražiti tople rukavice i istrčati van, čekati da dovoljno napada i disati zdrav snježni zrak. Dobra ideja bila bi da dok čekate pripremite male komadiće ugljena koji će vam poslužiti za gumbiće za Snješka. Dalje, potrebna je i jedna mrkva i pažljivo je birajte jer će to biti nos ovog snježnog gospodina. Stari lonac glavu čuva, a Snješkovu i grije, a poželjno mu je od ugljena napraviti i usta i to tako da se Snješko smije. Na kraju, ognite mu šal oko vrata i to je to. Naravno, ovo je samo ideja i prijedlog za klasičnog Snjegovića, a na vama je da date mašti na volju i napravite svog, originalnog snježnog drugara. Pravljenje Snješka je prilika u kojoj bi se ravnopravno mogli natjecati i mlađi i stariji ukućani. Šanse su im jednake.

Pod toplinom snijega

Razni su materijali od kojih je čovjek pravio sebi kuću i prostor za život, a jedan od njih je snijeg. Naziv za kućicu od snijega je iglu i kada kažemo iglu, prvenstveno mislimo na konstrukciju kupolastog oblika, napravljenu od blokova snijega i leda u ko-

joj stanuju Inuiti, poznatiji kao Eskimi. Ova tradicionalna kućica je idealan primjer kako su izolacijske sposobnosti snijega iskorištene za pravljenje ugodnog doma. Iako većina ljudi iglo doživljava kao omanju kupolu, postoji širok spektar kada je riječ o veličini, obliku i materijalu. Naš današnji prijedlog nije da napravite sebi nov dom jer bi vas to moglo dovesti do beskućnika, nego da zabava dotakne i zrno drugih kultura. Za izradu iglua potrebno je pronaći mjesto na kome ima mnogo snijega, te ga dobro ugaziti kako bismo od njega lopatom mogli otkidati kocke. Kocke redamo jednu kraj druge u krug i jednu na drugu, ali tako da svaki naredni sloj uvučemo malo k unutra kako bismo na kraju dobili oblik kupole. Kada završimo redanje, kupolu zalijemo kipućom vodom kako bismo ledom prekrili pukotine. Iako zvuči hladno, nevjerovatno je koliko temperaturalnu razliku može pružiti iglo, a ukoliko vam to zvuči nevjerovatno, isprobajte sami. Sve što vam je potrebno je volja, ruke i snijeg.

Anđeli u snijegu

Ideja o anđelima u snijegu ide uz sanjare i ne iziskuje veliku tjelesnu aktivnost. Sve što je potrebno je da legnete u snijeg i pomičete ruke gore-dolje i tako pravite otisak koji podsjeća na anđela. Dok ležite u snijegu i pomičete ruke, možete uživati u letu pahulja i magiji kojom vas snijeg posipa i zavodi. Odjenite se toplije i ne dozvolite da padne snijeg, a da mu vi ne date svoj anđeoski doprinos.

Nešto za što podsjetnik nije potreban i zbog čega se najmlađi najviše raduju snijegu su svakako grudanje i sanjkanje. Još ako u kraju postoji neko uzvišenje, a kod majke džak napunjen slamom, radost i smijeh su zagarantirani zvuci, a rumeni obrazi sjajan pečat zimskog dana.

Ako ovog vikenda i ne bude snijega, dobro je podsjetiti se koje su sve aktivnosti moguće na snijegu i da je važno uvijek biti u pripravnosti kad nas snijeg zimi iznenadi. I ne zaboravite: provjerite u podrumu ili šupi imate li još uvijek sanjke, malo ugljena i što je još važnije, probudite dijete u sebi. Zimski san je samo za medvjede.

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Pčelarstvo Sudarević

Vam nudi prirodni vrcani med.

Od davnina poznat kao lijek, nezaobilazan dodatak toplim napitcima, aktivni učesnik zdrave ishrane, najbolji prijatelj naše kože i kose - njegovo veličanstvo, MED

BAGREM MED - CVETNI MED

MED SA MATIČNIM MLEČOM

MED SA POLENOM I MATIČNIM MLEČOM

PROPOLIS - POLEN

Kontakt:

Sudarević Kalman: 064/21 31 871

Sudarević Ivan: 060/036 82 27

Donosiocu ovog
kupona popust od
10%

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

godina
HRVATSKE
RIJEČI

na proslavu 15. obljetnice Hrvatske riječi!

Petak, 26. siječnja,
Otvoreno sveučilište, Subotica
12 sati